

Realizacja badania ilościowego
(CAWI 900) wspomaganego telefonicznie,
wśród przedsiębiorstw społecznych,
w ramach projektu badawczego
„Estakada – synchronizacja ekonomii
społecznej na poziomie kraju”

RAPORT
KOŃCOWY
Kwiecień 2025

Zamawiający:
Instytut Pracy
i Spraw Socjalnych
(IPiSS)

Zamawiający:
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS)
ul. Bellottiego 3B
01-022 Warszawa

Wykonawca:
ASM Research Solutions Strategy Sp. z
o.o.
ul. Grunwaldzka 5
99-301 Kutno
tel.: + 48 24 355 77 00
e-mail: sekretariat@asmresearch.pl
asmresearch.com.pl / neurodata.pl

Autorzy:

Ewelina Dąbrowska-Nowak
Justyna Romanowska-Zapart
Olga Korczyńska
dr Maria Kotkiewicz
Aneta Gierowska
Marek Skrzyński
Katarzyna Okupska
Kamila Stefaniak
Wiktoria Świat
dr Joanna Syrda
Malwina Malczewska
Małgorzata Walczak-Gomuła

Redakcja naukowa:

Agata Skalec-Ruczyńska (IPiSS)
Weryfikacja danych i wykresów:
Eliasz Czułada (IPiSS)

Kutno, kwiecień 2025

Spis treści

I.	Opis badania	4
II.	Charakterystyka badanych przedsiębiorstw społecznych	7
III.	Prezentacja wyników badania	12
1.	Zakres działalności przedsiębiorstw społecznych	12
2.	Zakres współpracy podejmowanej przez przedsiębiorstwa społeczne	14
3.	Przedsiębiorstwa społeczne współpracujące z OWES. Ocena współpracy i oferty OWES	20
3.1.	Ogólna ocena usług OWES.....	20
3.2.	Ocena poszczególnych elementów/ zasobów oraz usług oferowanych przez OWES	22
3.3.	Efekty wsparcia OWES	42
3.4.	Trudności we współpracy z OWES	44
3.5.	Ocena możliwości uzyskania wsparcia przez PS lub PES w regionie.....	45
3.6.	Ocena programów ministerialnych i ich wpływ na rozwój i wzmocnienie PS	48
4.	PS niewspółpracujące z OWES. Przyczyny braku współpracy i ocena oferty OWES	52
4.1.	Trudności i przeszkody w podjęciu współpracy z OWES.....	52
4.2.	Ocena oferty OWES	54
4.3.	Ocena poszczególnych elementów/zasobów OWES	57
4.4.	Ocena możliwości uzyskania wsparcia przez PES lub PS w regionie.....	60
4.5.	Ocena programów ministerialnych i ich wpływ na rozwój i wzmocnienie PS	62
3.6.	Postulowane zmiany legislacyjne w obszarze ES	63
IV.	Wnioski	64

I. Opis badania

Badanie, na podstawie którego przygotowano niniejszy raport zostało zrealizowane na potrzeby projektu „Estakada – synchronizacja ekonomii społecznej na poziomie kraju” realizowanego przez Departament Ekonomii Społecznej MRPiPS, Główny Urząd Statystyczny, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie oraz Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Wyniki badania mają służyć planowaniu polityk publicznych adresowanych do podmiotów ekonomii społecznej (dalej: PES), w tym w szczególności przedsiębiorstw społecznych (dalej: PS), oraz Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (dalej: OWES) uwzględniających ich potrzeby oraz potencjał.

Badanie zostało podzielone na dwie części, z których każda objęła dwie odrębne grupy respondentów:

- ośrodki wsparcia ekonomii społecznej (OWES)
- przedsiębiorstwa społeczne (PS)

W niniejszym raporcie prezentowane są dane z badania przeprowadzonego wyłącznie wśród przedsiębiorstw społecznych - zarówno obecnie funkcjonujących, jak i funkcjonujących dawniej. Badanie miało charakter ilościowy. Zastosowano technikę CAWI (*Computer Assisted Web Interview*) ze wsparciem telefonicznym – tam, gdzie potrzebowano wsparcia na etapie rekrutacji i w trakcie wypełniania kwestionariusza. Zostało zrealizowane na grupie N=900 badanych.

Badanie zostało przeprowadzone na próbie dwóch rodzajów podmiotów: 1) przedsiębiorstw społecznych, czyli podmiotów prawnych, którym wojewoda w drodze decyzji administracyjnej nadał status przedsiębiorstwa społecznego na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (dalej w raporcie nazywanymi „**obecnie funkcjonującymi PS**”) oraz 2) podmiotów ekonomii społecznej, które przed wejściem w życie ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej miały status przedsiębiorstwa społecznego przyznawany przez OWES na podstawie Wytycznych CT9¹ (dalej w raporcie nazywanymi „**dawniej funkcjonującymi PS**”) . Podmioty zaliczane do drugiej z wymienionych kategorii nie są już przedsiębiorstwami społecznymi (PS) w rozumieniu aktualnie obowiązujących przepisów. Stanowią one podmioty ekonomii społecznej (PES), które mogą ubiegać się o status PS, jeśli spełnią warunki określone w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

Dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne działały w latach 2016-2020 na podstawie kryteriów projektowych i bez umocowania ustawowego. Status PS nadawany był przez akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, które działały na podstawie *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020* oraz zapisów umów o dofinansowanie projektów. Dane pozytywnie zweryfikowanych podmiotów ekonomii społecznej, którym został nadany status przedsiębiorstwa społecznego, były wpisywane do odpowiedniego spisu prowadzonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Wytyczne CT9 określały następujące warunki niezbędne do uzyskania statusu PS:

- Osobowość prawna i działalność: podmiot musiał posiadać osobowość prawną i prowadzić działalność gospodarczą, oświatową, kulturalną lub odpłatną politykę publiczną (CT9, pkt 28 lit. a).
- Zatrudnienie: co najmniej 30% pracowników musiało należeć do grup defaworyzowanych (CT9, pkt 28 lit. b).
- Zysk: zysk nie mógł być dzielony, a jego wykorzystanie musiało służyć reintegracji i rozwojowi podmiotu (CT9, pkt 28 lit. c).

¹ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/projekt-wytycznych-w-zakresie-realizacji-przedsiwziec-w-obszarze-wlaczania-spolecznego-i-zwalczania-ubostwa-z-wykorzystaniem-srodkow-efs-i-efrr-na-lata-2014-2020/>

- Zarządzanie: wymagany był model demokratyczny lub partycypacyjny (CT9, pkt 28 lit. d).
- Zatrudnienie minimalne: co najmniej 3 osoby zatrudnione na minimum ¼ etatu lub w formie równoważnych umów cywilnoprawnych (CT9, pkt 28 lit. f).
- Reintegracja: konieczne było prowadzenie procesu reintegracyjnego dla osób z grup defaworyzowanych (CT9, pkt 28 lit. g).

Po wejściu w życie ustawy z 5 sierpnia 2022 r. status PS uzyskuje się po spełnieniu ustawowych kryteriów oraz przez wpis do rejestru prowadzonego przez wojewodę. Status przedsiębiorstwa społecznego wiąże się z obowiązkiem corocznej sprawozdawczości do wojewody właściwego ze względu na siedzibę PS.

Kryteria, jakie aktualnie musi spełnić podmiot ubiegający się o status przedsiębiorstwa społecznego, zostały opisane w ustawie o ekonomii społecznej w art. od 3 do 9. Są to następujące kryteria:

- a) Przynależność do kategorii podmiotów ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 ust 5 lit a oraz d-f ustawy, albo bycie jednostką tworzącą podmiot ekonomii społecznej
- b) Prowadzenie działalności gospodarczej lub odpłatnej
- c) Nie posiadanie przez Skarb Państwa, jednostkę samorządu terytorialnego, państwową lub samorządową osobę prawną nad tym podmiotem kontroli w rozumieniu art. 4 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.
- d) Prowadzenie działalności w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub realizacji usług społecznych.
- e) Zatrudnienie co najmniej 3 osób na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę. Każda z tych osób musi być zatrudniona w wymiarze czasu pracy minimum 1/2 etatu.
- f) Co najmniej 30% osób zatrudnionych to osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (w wypadku prowadzenia działania w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej)
- g) Posiadanie organu konsultacyjno-doradczego złożonego z pracowników lub ich przedstawicieli
- h) Ograniczenia dotyczące, ogólnie ujmując, dysponowania majątkiem PS w określonych sytuacjach
- i) Zysk lub nadwyżka bilansowa, wypracowana przez przedsiębiorstwo społeczne nie może być przeznaczona do podziału pomiędzy członków, udziałowców, akcjonariuszy i osoby zatrudnione w tym podmiocie
- j) Obowiązek informowania osób zatrudnianych o możliwości utraty prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego
- k) Wymóg tworzenia indywidualnych planów reintegracji dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Podmioty, które posiadają status przedsiębiorstwa społecznego na podstawie ustawy o ekonomii społecznej, mogą korzystać z następujących mechanizmów wsparcia:

- a) Dofinansowanie składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe od wynagrodzeń pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- b) Dofinansowanie na utworzenie stanowiska pracy oraz finansowanie kosztów wynagrodzenia.
- c) Dofinansowanie do oprocentowania kredytów.

- d) Zwrot kosztów poniesionych na dodatkowe koszty Przedsiębiorstwa Społecznego związane z zatrudnieniem osób z niepełnosprawnością
- e) Możliwość ograniczenia zamówienia publicznego wyłącznie do Przedsiębiorstw Społecznych.
- f) Zwolnienie podatkowe dochodów przeznaczonych na cele związane z reintegracją społeczną i zawodową pracowników.

Dobór próby w badaniu, na podstawie którego przygotowano niniejszy raport został zaplanowany w sposób zapewniający reprezentatywność względem:

- statusu podmiotu (proporcjonalnie do liczby dawniej funkcjonujących PS i do liczby obecnie funkcjonujących PS),
- formy prawnej przedsiębiorstw społecznych,
- lokalizacji geograficznej (proporcjonalnie do rozkładu PS w poszczególnych województwach).

Reprezentatywność została oszacowana na podstawie bazy kontaktów pozyskanej przez Wykonawcę ze źródeł wskazanych w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia (SOPZ). W trakcie realizacji okazało się, że część podmiotów ujętych w bazie nie funkcjonuje lub brak jest możliwości nawiązania z nimi kontaktu. W związku z tym konieczne było przeprowadzenie weryfikacji oraz korekta pierwotnego doboru próby – zamiast populacji szacowanej zastosowano populację zweryfikowaną.

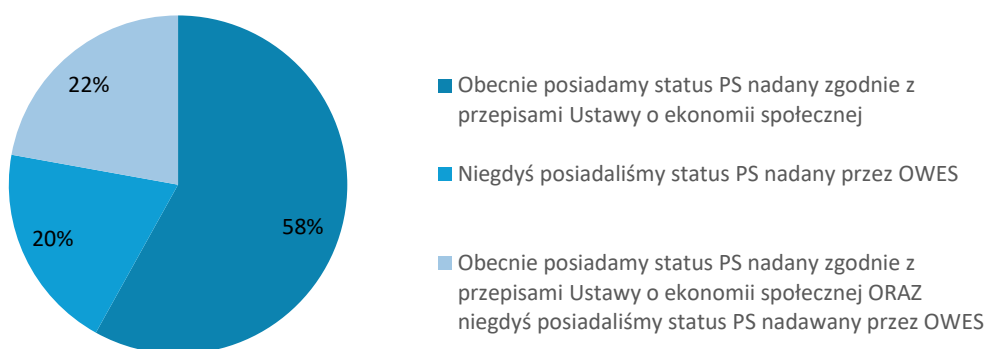
Podczas badania trudności przysporzyło dotarcie do respondentów, podejmowane były kilkunastokrotne próby kontaktu. Inne wyzwania jakie napotkano podczas realizacji to odmowy udziału w badaniu oraz czas trwania wywiadu. Z uwagi na dość długi czas wywiadu respondenci przerywali rozmowy i umawiali się na ponowny kontakt. Pomimo powyższych trudności badanie zostało zrealizowane w założonym terminie.

Raport podzielony jest na część dotyczącą charakterystyki badanych przedsiębiorstw społecznych, prezentację analizy danych oraz wnioski końcowe. Dane z analizy zostały przedstawione zbiorczo oraz w podziale na przedsiębiorstwa, które niegdyś posiadały status PS nadany przez OWES (w raporcie nazywanymi „dawniej funkcjonującymi PS”, N=177) oraz te, które obecnie posiadają status PS nadany zgodnie z przepisami ustawy o ekonomii społecznej (w raporcie nazywanymi „obecnie funkcjonującymi PS”, N=723; status PS uzyskany zgodnie z kryteriami ustawowymi nie wyklucza wcześniejszego posiadania statusu PS nadanego przez OWES). Badanie zostało przeprowadzone z uwzględnieniem i tych podmiotów, które podejmowały współpracę z OWES (N=794), jak i tych, gdzie do kooperacji nie doszło (N=106) i ten aspekt został uwzględniony w strukturze raportu, a elementy analizy porównawczej zostały zaprezentowane we wnioskach końcowych.

II. Charakterystyka badanych przedsiębiorstw społecznych

W badaniu udział wzięło 900 przedsiębiorstw społecznych. Większość próby (58%) stanowią takie przedsiębiorstwa, które mają status PS nadany zgodnie z przepisami ustawy o ekonomii społecznej. Status ten oraz nadawany wcześniej przez OWES status PS posiada 23% z nich. Łącznie więc, aż 81% respondentów (723 respondentów) jest przedstawicielami obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych. Pozostałe PS, to znaczy 20% (177 respondentów), posiadało status PS nadany jedynie przez OWES, a więc stanowią oni dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwo społeczne.

Wykres 1. Status przedsiębiorstwa społecznego (PS)

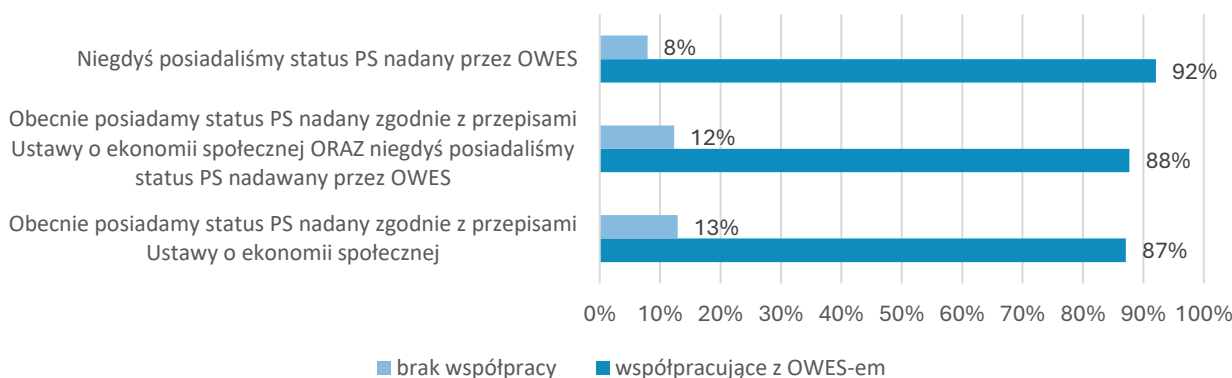

P1. Do której kategorii należy Państwa podmiot?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=900

Dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne najczęściej deklarowały współpracę z OWES – aż 92% z nich. Nieznacznie rzadziej współpracują z OWES posiadające dwa statusy (nadawany przez OWES i aktualny) (88%), a także ci posiadający status nadany zgodnie z najnowszymi przepisami (87%).

Wykres 2. Forma prawna przedsiębiorstwa społecznego a współpraca z OWES

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=900

Zdecydowaną większość wszystkich przebadanych przedsiębiorstw społecznych stanowią lub stanowiły spółdzielnie socjalne (318) oraz fundacje (296). Zależność ta dotyczy zarówno dawniej jak i obecnie funkcjonujących PS.

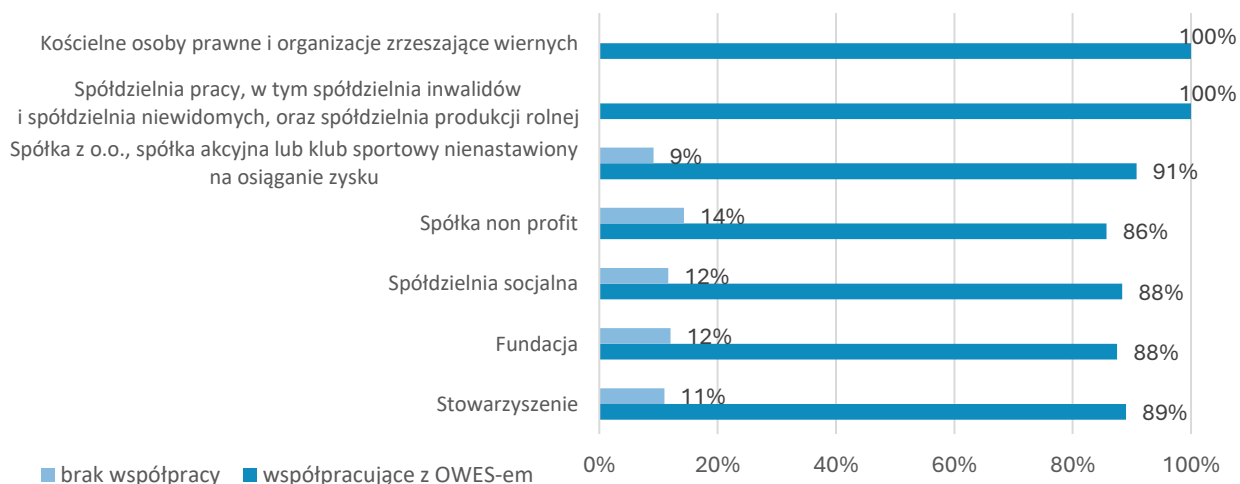
Tabela 1. Forma prawna działania PS na tle populacji

FORMA PRAWNA	Fundacja	Kościelne osoby prawne i organizacje zrzeszające wiernych	Spółdzielnia pracy, w tym spółdzielnia inwalidów i spółdzielnia niewidomych, oraz spółdzielnia produkcji rolnej	Spółdzielnia socjalna	Spółka non profit	Spółka z o.o., spółka akcyjna lub klub sportowy nienastawiony na osiągnięcie zysku	Stowarzyszenie
Ogółem							
populacja	626	4	4	637	229	221	220
ogółem	296	3	1	318	84	98	100
%	32,9%	0,3%	0,1%	35,3%	9,3%	10,9%	11,1%
Dawniej funkcjonujące PS							
populacja	105	2	1	108	74	48	44
próba	52	1	0	50	33	21	20
%	5,8%	0,1%	0%	5,6%	3,7%	2,3%	2,2%
Obecnie funkcjonujące PS							
populacja	521	2	3	529	155	173	176
próba	244	2	1	268	51	77	80
%	27,1%	0,2%	0,1%	29,8%	5,7%	8,6%	8,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI oraz zweryfikowanej populacji PS

Wszyscy respondenci reprezentujący przedsiębiorstwa społeczne kościelnych osób prawnych/organizacji zrzeszających wiernych oraz spółdzielni pracy współpracują z OWES. Nieznacznie rzadziej robią to spółki z o.o. (91%), a także stowarzyszenia (89%). Równie często współpracują z OWES spółdzielnie socjalne i fundacje (po 88%). Najrzadziej, choć nadal bardzo często, współpraca ta wskazywana była przez spółki non profit – 86% respondentów.

Wykres 3. Forma prawna działania PS a współpraca z OWES

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=900

Większość z przebadanych przedsiębiorstw społecznych funkcjonuje lub funkcjonowała w województwie śląskim (124). Rzadziej były to inne województwa, takie jak kujawsko-pomorskie (81) czy podkarpackie (80). Odpowiednio po ok. 7% przedsiębiorstw funkcjonuje lub funkcjonowała w województwach: lubelskim - 66, mazowieckim – 65, małopolskim – 63 oraz wielkopolskim - 62. Inne województwa wskazywane były jeszcze rzadziej.

Również w podziale na obecnie i dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne, najczęściej wskazywanym województwem jest śląskie. Różnicę stanowi drugie, najczęściej wskazywane województwo. W przypadku dawnych przedsiębiorstw społecznych jest to łódzkie (19) oraz podlaskie (14), a obecnych – kujawsko pomorskie (72).

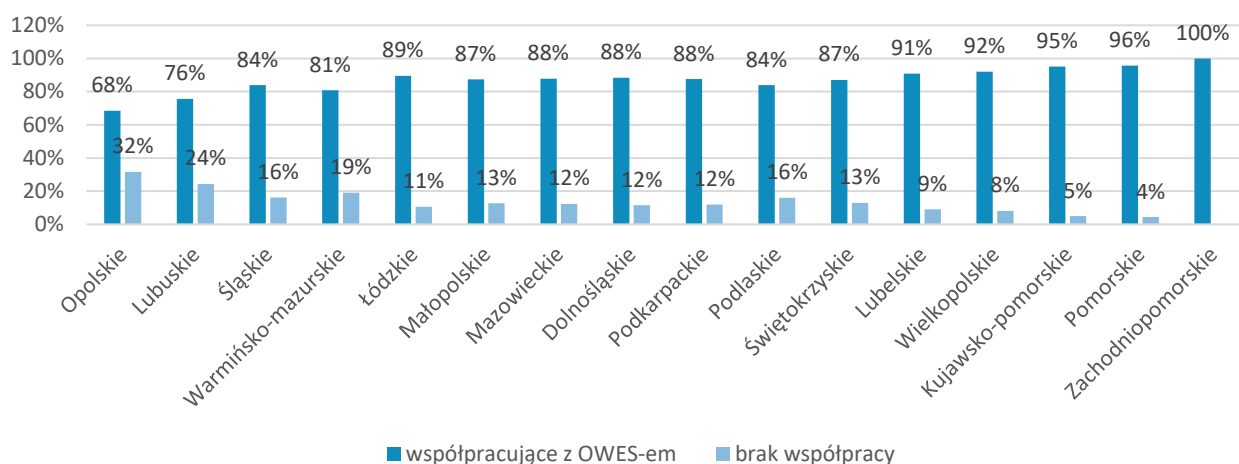
Tabela 2. Rozkład badanych PS wg województw na tle populacji

WOJEWÓDZTWO	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
Ogólne																
populacja	91	164	153	65	103	127	134	39	217	49	107	254	69	109	150	110
próba	43	81	66	37	57	63	65	19	80	25	46	124	31	47	62	54
%	4,8 %	9,0 %	7,3%	4,1%	6,3%	7,0%	7,2%	2,1%	8,9%	2,8%	5,1%	13,8 %	3,4%	5,2%	6,9%	6,0%
Dawniej funkcjonujące PS																
populacja	27	29	18	20	32	32	23	11	32	28	21	48	11	24	11	15
próba	11	9	6	9	19	15	12	1	17	14	7	26	3	13	6	9
%	1,2 %	1,0 %	0,7%	1,0%	2,1%	1,7%	1,3%	0,1%	1,9%	1,6%	0,8%	2,9%	0,3%	1,4%	0,7%	1,0%
Obecnie funkcjonujące PS																
populacja	64	135	135	45	71	95	111	28	185	21	86	206	58	85	139	95
próba	32	72	60	28	38	48	53	18	63	11	39	98	28	34	56	45
%	3,6 %	8,0 %	6,7%	3,1%	4,2%	5,3%	5,9%	2,0%	7,0%	1,2%	4,3%	10,9 %	3,1%	3,8%	6,2%	5,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI oraz zweryfikowanej populacji PS

Województwem, z którego pochodzą respondenci najczęściej współpracujący z OWES jest zachodniopomorskie. Nieznacznie rzadziej w województwie pomorskim (96%) oraz kujawsko-pomorskim (95%). Znaczna większość respondentów współpracująca z OWES reprezentuje przedsiębiorstwa społeczne z terenu województwa wielkopolskiego (92%) oraz lubelskiego (91%). Z kolei najrzadziej współpracę zadeklarowały PS znajdujące się w województwie lubuskim (76%) oraz opolskim (68%).

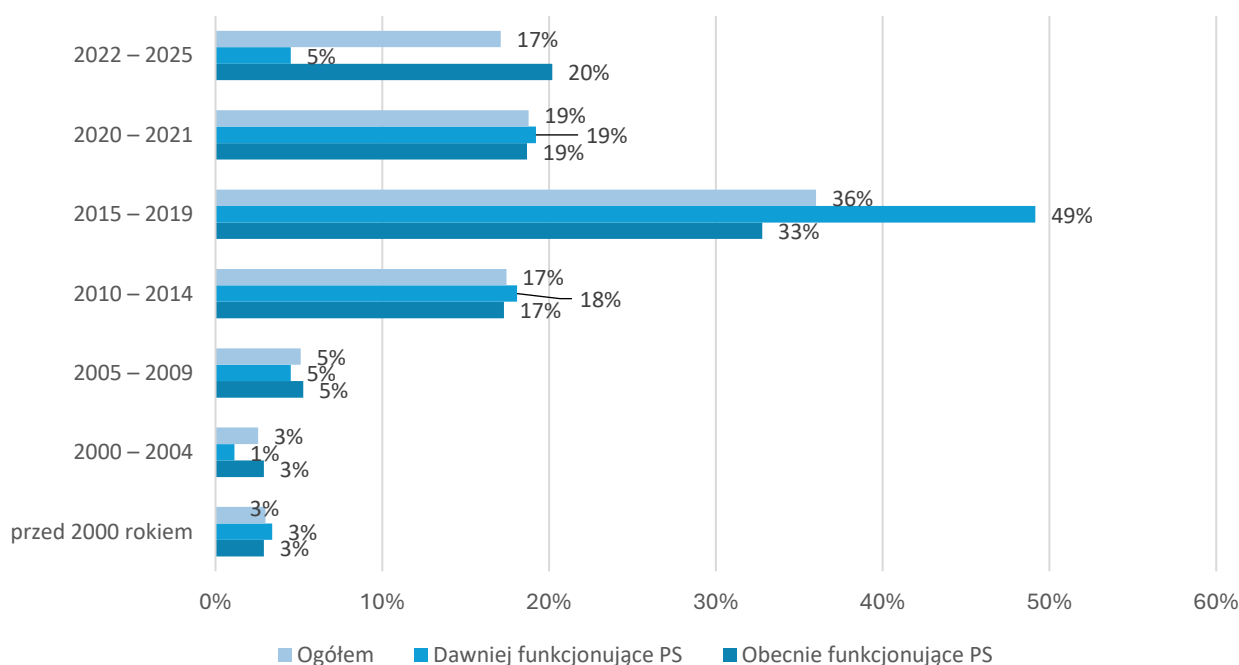
Wykres 4. Rozkład badanych PS według województw a współpraca z OWES

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=900

Większość podmiotów ekonomii społecznej, które otrzymały kiedykolwiek status przedsiębiorstw społecznych – powstała w latach 2015-2019 – 36%. Taką odpowiedź zadeklarowały najczęściej zarówno obecnie funkcjonujące, jak i dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa, choć te drugie znacznie częściej – aż 49% z nich. Rzadziej powstawały one w latach 2020-2021, wskazanych przez 19% wszystkich respondentów. Drugim najczęściej wskazywanym przez respondentów przedziałem czasowym był 2010-2014 – 17%. Choć okres 2022-2025 wskazało również 17% z ogółu, to odpowiedź tę wybierały znacznie częściej obecnie funkcjonujące PS.

Wykres 5. Lata powstania badanych podmiotów (w podziale na obecnie i dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

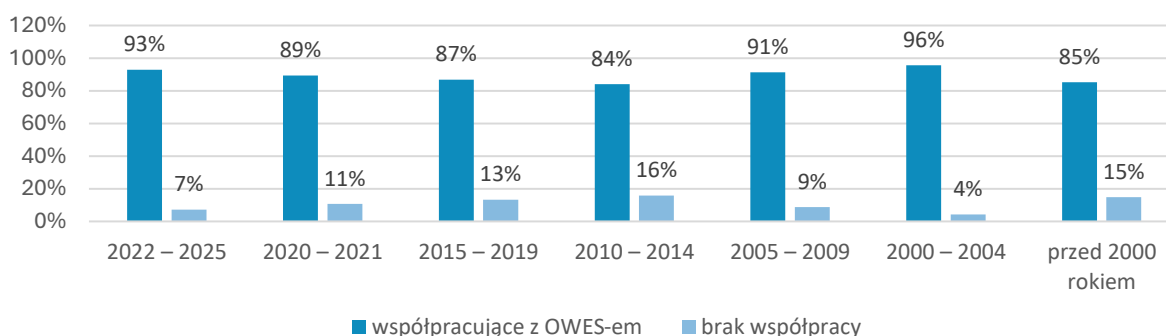

P4. W jakich latach powstał Państwa podmiot (chodzi o rok powstania Państwa organizacji, nie o rok uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego)?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=723

Trudno wskazać na zależność pomiędzy rokiem powstania PES, a jego współpracą z OWES. Najczęściej współpracują PS powstałe w okresie 2022-2025, czyli najnowsze (93%) oraz te starsze, które rozpoczęły działalność jako podmioty ekonomii społecznej w 2000-2004 (96%).

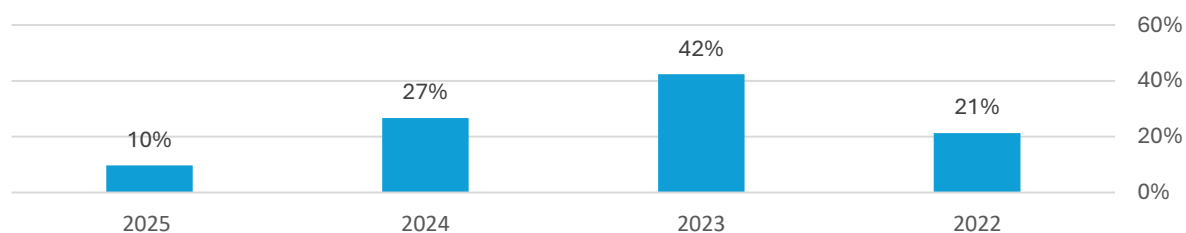
Wykres 6. Lata powstania badanych podmiotów a współpraca z OWES

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=723

Respondenci reprezentujący obecnie funkcjonujące PS przedsiębiorstwa społeczne zostali poproszeni o wskazanie, w którym roku uzyskali status PS. Największy odsetek badanych zadeklarował, że stało się to w 2023 roku – aż 42%. Rzadziej był to 2024 rok, wskazany przez 27% osób. Nieznacznie niższy odsetek przedsiębiorstw społecznych uzyskał status w 2022 roku – 21% z ogółu. Najmniej wskazań (10%) otrzymał rok 2025, na co z pewnością miał wpływ termin badania (marzec/kwiecień 2025).

Wykres 7. Rok otrzymania statusu PS zgodnie z Ustawą o ekonomii społecznej

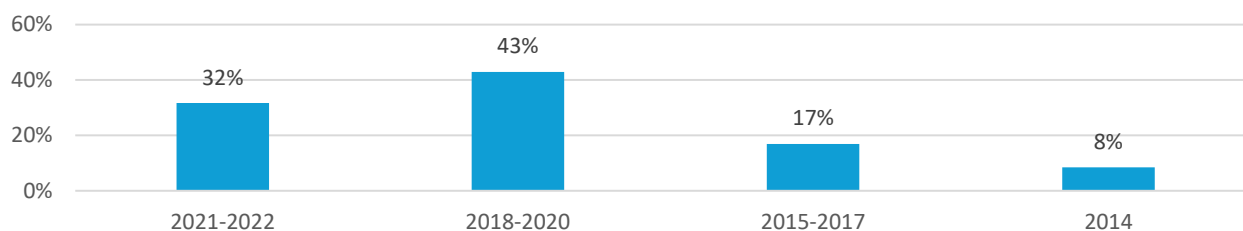
P5. W którym roku uzyskaliście Państwo status przedsiębiorstwa społecznego zgodnie z ustawą o Ekonomii Społecznej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=177

Celem obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych, określonym we wpisie do rejestru PS prowadzonego przez MRPiPS, jest najczęściej równocześnie działalność reintegracyjna i realizacja usług społecznych (50%). Rzadziej są to pojedyncze cele, realizacja usług społecznych (26%) lub działalność reintegracyjna (24%).

Respondenci reprezentujący dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne mieli wskazać, kiedy uzyskali status nadany przez OWES. Większość z nich (43%) otrzymała ten status w 2018-2020 roku, nieznacznie rzadziej – w roku 2021-2022 (32%). Rzadziej wskazywane były wcześniejsze lata, to znaczy 2015-2017 rok (17%) oraz 2014 rok (8%).

Wykres 8. Rok uzyskania statusu PS nadany przez OWES

P6. W którym roku uzyskaliście Państwo status przedsiębiorstwa społecznego nadawany przez OWES?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=177

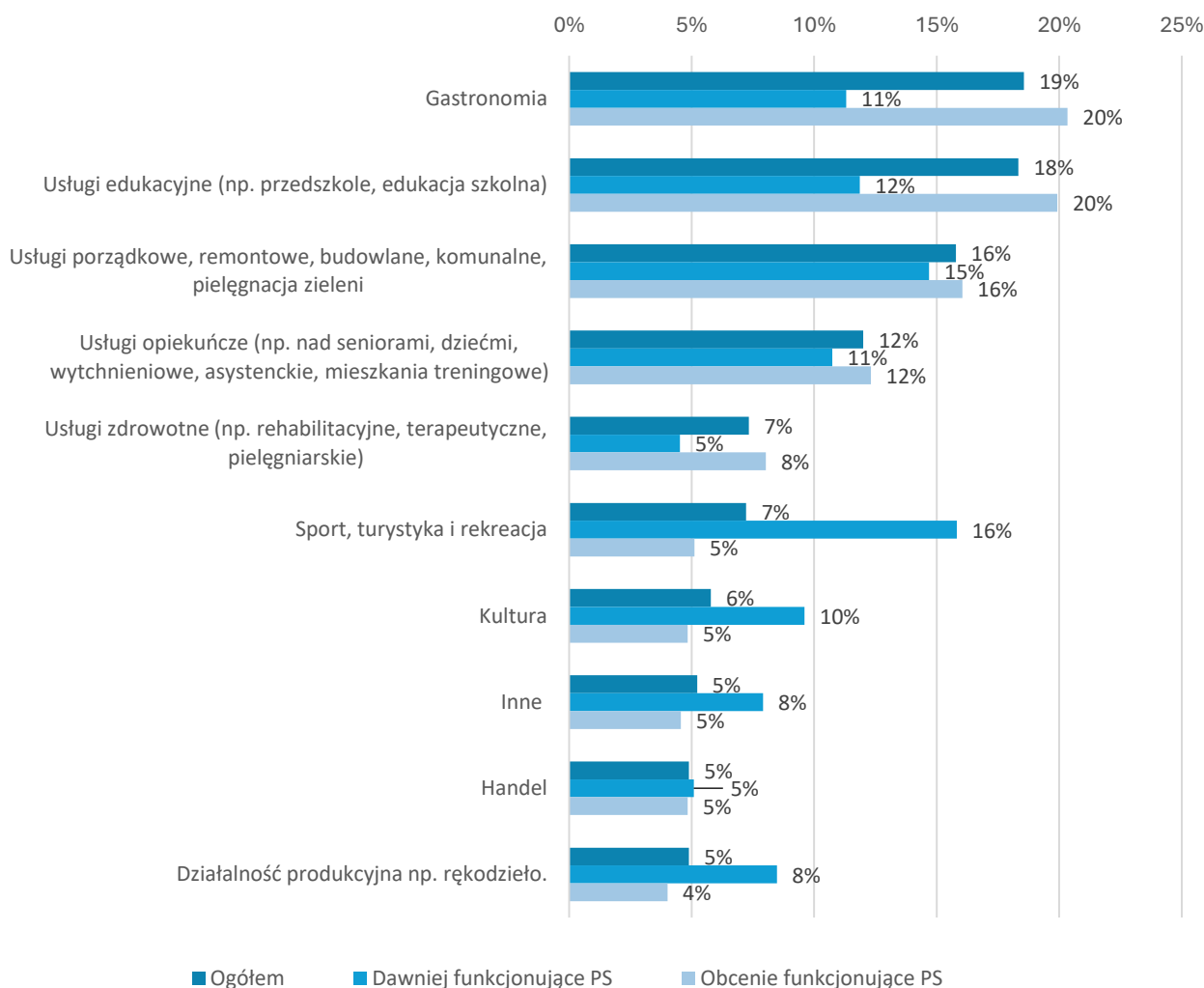
III. Prezentacja wyników badania

1. Zakres działalności przedsiębiorstw społecznych

W tej części prezentujemy dane dotyczące branży działalności PS pod kątem przychodów oraz specyfikę zatrudnienia w przedsiębiorstwach społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Głównymi, wiodącymi branżami, w których działają badane PS była lub jest gastronomia (19%) oraz usługi edukacyjne (18%). Nieznacznie mniejszy odsetek stanowią usługi porządkowe, remontowe, budowlane, komunalne lub pielęgnacja zieleni, wskazane przez 16% respondentów. Stosunkowo często wskazywane były także usługi opiekuńcze (12%). Mniej niż co dziesiąte przedsiębiorstwo społeczne zajmuje się realizacją innych usług. Warto zauważyć, że to obecnie funkcjonujące PS najczęściej realizują usługi gastronomiczne i edukacyjne (odpowiednio po 20%), a dawniej funkcjonujące najczęściej wskazywały niepopularne wśród nowych – sport oraz turystykę (aż 16%). Inne usługi wskazało 5% respondentów, a wśród nich najczęściej wskazywane były takie jak: usługi doradcze, księgowe, kosmetyczne, biurowo-administracyjne.

Wykres 9. Wiodący obszar działalności PS (w podziale na obecnie i dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

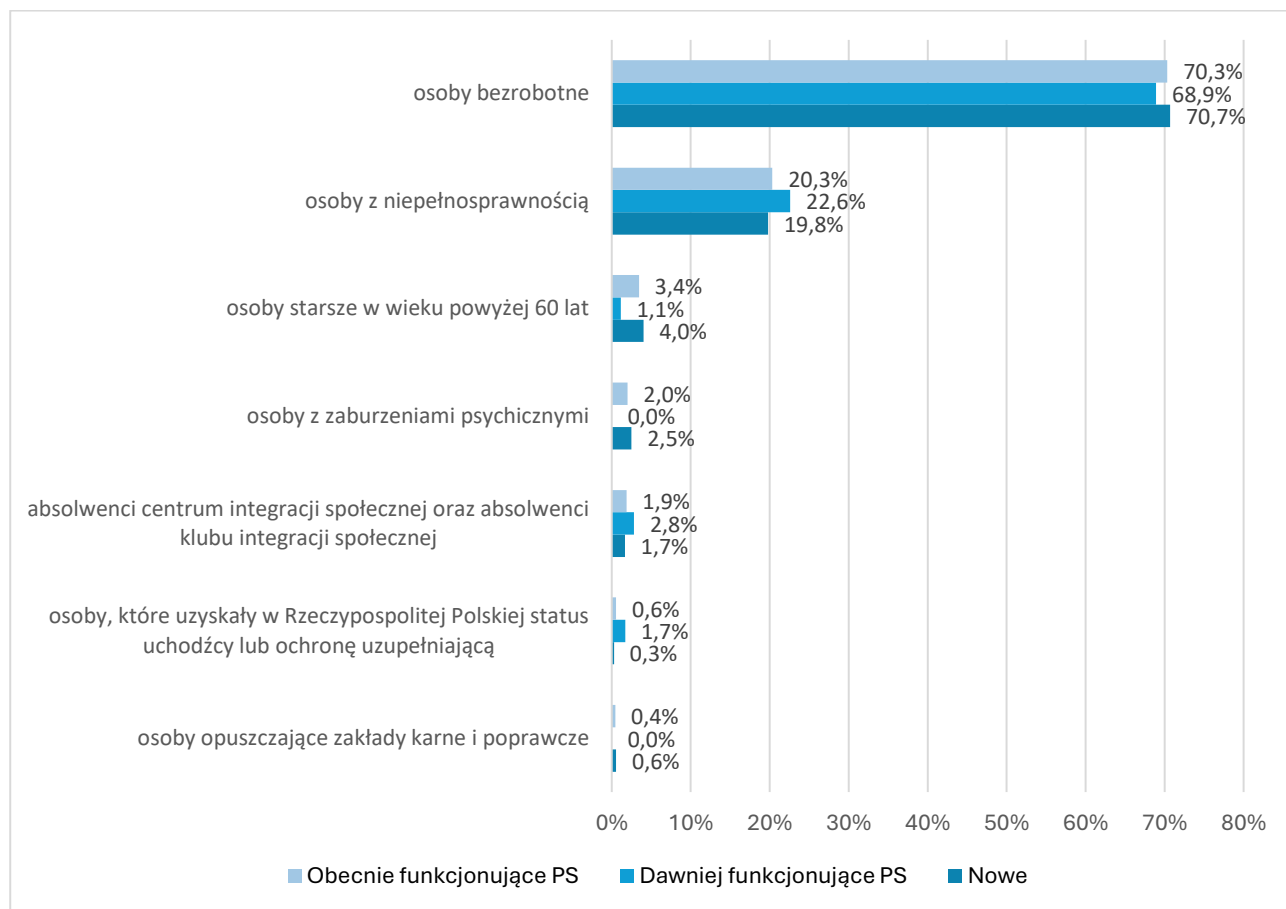

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=900

P8. Jaki jest/był główny, wiodący obszar działalności (pod kątem przychodów) Państwa przedsiębiorstwa społecznego?

Dominującą grupą zatrudnionych w PS, którzy należą do kategorii zagrożonych wykluczeniem społecznym, są lub były osoby bezrobotne (70%) oraz z niepełnosprawnościami (20%). Pozostałe kategorie osób wskazywane były znacznie rzadziej. Nie zaobserwowano znaczących różnic w tej kwestii w podziale na dawniej lub obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne. Te z grup, których nie wskazano, nie zostały ukazane na wykresie.

Wykres 10. Dominująca grupa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zatrudniona w PS (w podziale obecnie i dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

P9. Proszę wskazać dominującą grupę osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, która jest/była zatrudniona w Państwa przedsiębiorstwie społecznym i wspierana przez nie

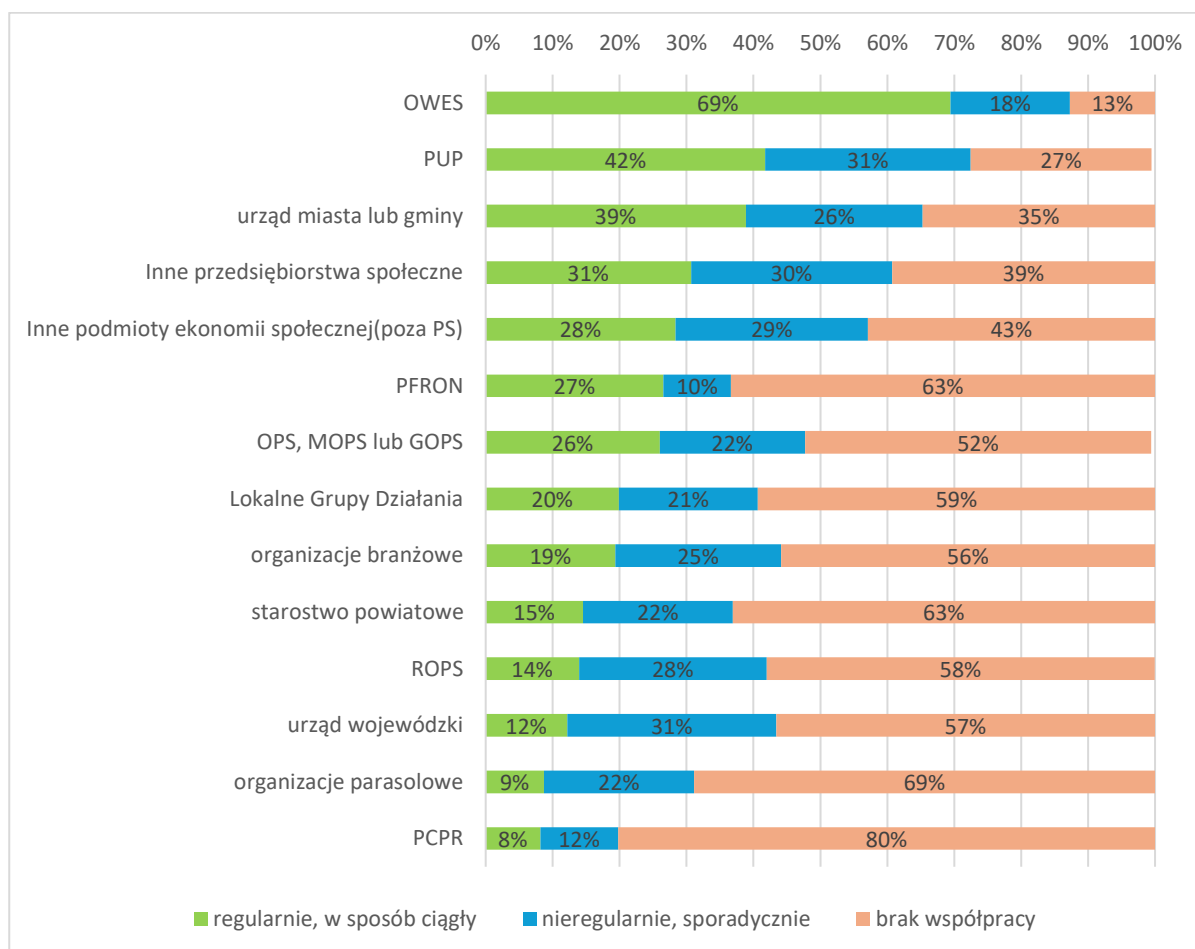
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=900

2. Zakres współpracy podejmowanej przez przedsiębiorstwa społeczne

Rozdział prezentuje wyniki i analizę danych dotyczących podmiotów, z jakimi przedsiębiorstwa społeczne podejmują współpracę i jej zakresu w ostatnich 2 latach. Analizie poddany został także obszar potencjonalnego rozwoju, czyli chęci PS do nawiązania kooperacji z innymi podmiotami.

Najczęściej wskazywanym podmiotem (69%), z którym regularnie współpracowali respondenci z obecnie funkcjonujących PS w ciągu ostatnich 2 lat, jest OWES. Więcej niż 1/3 respondentów wskazała także na współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy (42%) oraz urzędem miasta lub gminy (39%). Brak współpracy zadeklarowany przez ponad połowę respondentów pojawił się w przypadku aż 9 podmiotów z kafeterii. Najczęściej było to Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (80%) oraz organizacje parasolowe (69%).

Wykres 11. Częstotliwość współpracy PS z poszczególnymi kategoriami podmiotów w ostatnich dwóch latach

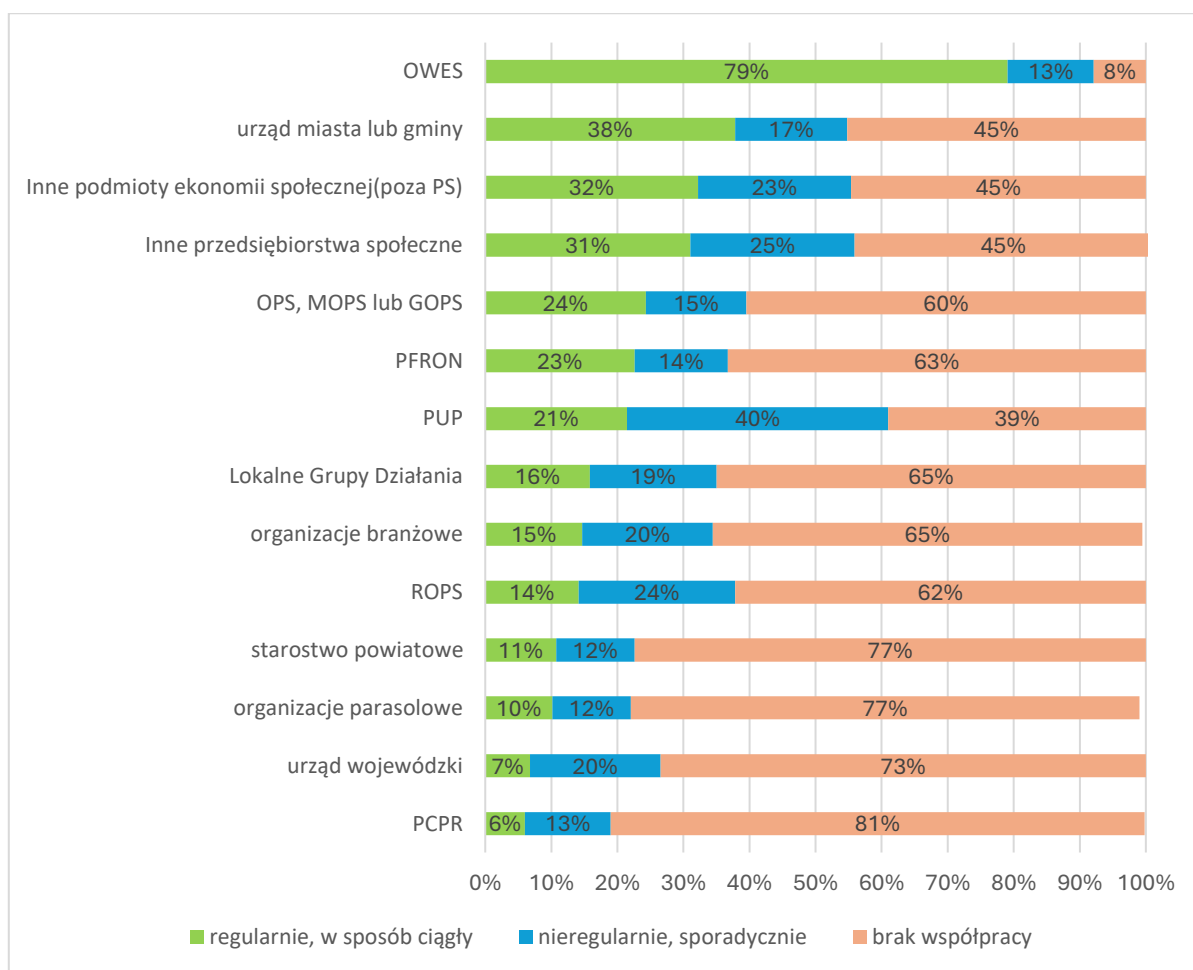

P10. Jak często Państwa przedsiębiorstwo społeczne współpracowało z poniższymi kategoriami podmiotów w ostatnich 2 latach [pytanie dla obecnie funkcjonujących PS]?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=900

Dawniej funkcjonujące PS przedsiębiorstwa społeczne miały odpowiedzieć na pytanie jak często współpracowały z wymienionymi podmiotami w okresie swojego funkcjonowania. Podobnie jak obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne, choć częściej, wskazali na ciągły kontakt z OWES (79% z nich). W drugiej kolejności tak samo jak obecne wskazali na taki kontakt z urzędem miasta lub gminy (38%). W odróżnieniu jednak od obecnie funkcjonujących PS, znacznie rzadziej (różnica 21%) wskazywali oni współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy. Brak współpracy, tak samo jak obecnie funkcjonujące PS, zadeklarowali najczęściej z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie (81%) oraz organizacjami parasolowymi (78%).

Wykres 12. Częstotliwość współpracy PS z innymi podmiotami (dawniej funkcjonujące)

P10. Jak często Państwa przedsiębiorstwo społeczne współpracowało z poniższymi kategoriami podmiotów w ostatnich 2 latach w okresie Państwa funkcjonowania jako PS?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=900

W zakresie pozyskiwania środków finansowych podmiotem, z którym PS współpracowały najczęściej, jest OWES (81%) oraz PFRON (77%) (Tabela 3). W korzystaniu z lokalu nieodpłatnie lub na preferencyjnych zasadach najczęściej pomaga respondentom urząd miasta (19%). W poszukiwaniu klientów najczęściej pomaga Ośrodek Pomocy Społecznej (34%) oraz urząd miasta lub gminy (30%). Reprezentanci przedsiębiorstw społecznych najczęściej korzystają z wiedzy i doświadczenia pracowników organizacji parasolowych (75%). Poszerzanie kontaktów, integracja środowiska lokalnego jest, według respondentów, po stronie innych przedsiębiorstw i podmiotów. Wsparcie pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym z PS najczęściej oferuje według respondentów OWES (44%). Ostatnia z form pomocy, jaką jest pozyskiwanie/poszukiwanie pracowników PS, najczęściej jest oferowana przez PUP (49%).

W odpowiedzi „inne” (N=33), respondenci najczęściej wskazywali oferowanie swoich usług urzędowi miasta lub gminy (81%) oraz korzystanie z usług szkoleniowych organizacji parasolowych (50%). Cenne jest również dla respondentów wsparcie merytoryczne ze strony OWES (40%), dofinansowanie lub refundacja składek z PUP (46%) i oferta stażowa od tychże. Biurokracja, rozumiana w tym przypadku jako sprawozdawczość, najczęściej łączy PS z urzędem wojewódzkim (52%). Z kolei współpraca podejmowana we wspólnych działaniach jest najczęściej z Lokalnymi Grupami Działania (57%): „organizacja wspólnych inicjatyw społecznych” czy też „organizacja imprez”.

Tabela 3. Zakres współpracy PS z innymi podmiotami, wyrażone w %

	OWES	PUP	OPS, MOPS, GOPS	ROPS	PCPR	PFRON	urząd wojewódz ki	starostwo powiatow e	urząd miasta lub gminy
pozyskiwanie środków finansowych	81%	58%	25%	32%	23%	77%	47%	45%	46%
korzystanie z lokalu nieodpłatnie lub na preferencyjnych zasadach	5%	1%	5%	1%	2%	1%	2%	7%	19%
poszukiwanie klientów	13%	7%	34%	14%	25%	2%	8%	18%	30%
korzystanie z wiedzy i doświadczenia pracowników tej instytucji	72%	21%	40%	56%	44%	20%	47%	42%	36%
poszerzanie kontaktów, integracja środowiska lokalnego	36%	10%	27%	31%	30%	10%	22%	36%	31%
wsparcie dla pracowników przedsiębiorstwa społecznego z kategorii osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	44%	32%	20%	14%	18%	17%	9%	12%	9%
pozyskanie/poszu kiwanie pracowników przedsiębiorstwa społecznego	14%	49%	15%	2%	6%	5%	4%	5%	5%
Odpowiedzi „Inne”:	OWES	PUP	OPS, MOPS, GOPS	ROPS	PCPR	PFRON	urząd wojew ódzki	starost wo powiat owe	urząd miasta lub gminy
Oferta szkoleniowa	20%	13%	0%	19%	0%	0%	11%	0%	0%
Odbiorca usług PS	40%	8%	58%	23%	25%	27%	19%	38%	81%
Wsparcie merytoryczne	40%	0%	0%	15%	0%	0%	0%	0%	3%
Dofinansowanie, refundacje składek	0%	46%	0%	0%	25%	53%	0%	0%	11%
Oferta stażowa	0%	13%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

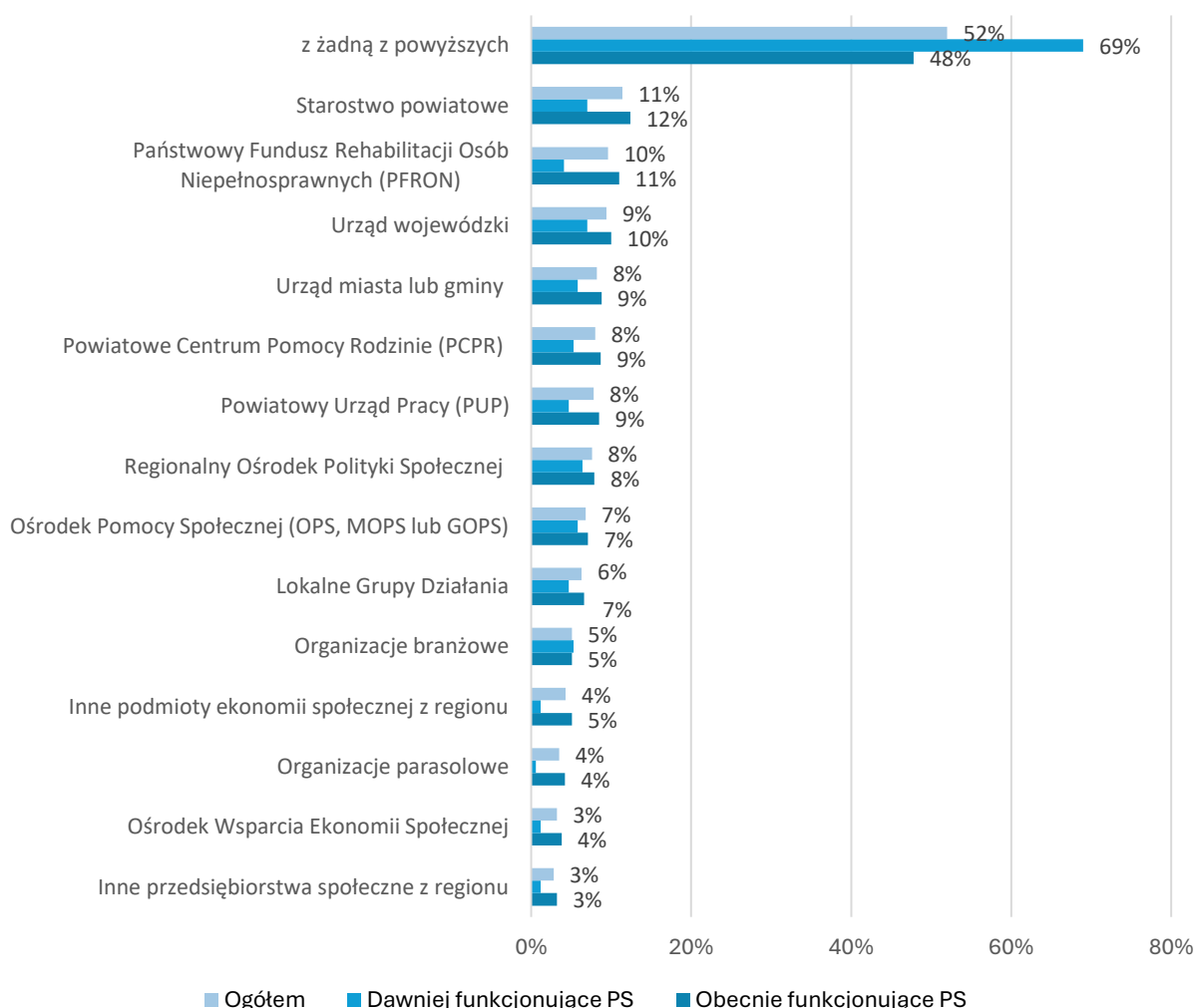
Biurokracja	0%	0%	0%	8%	0%	0%	52%	13%	0%
Współpraca	0%	8%	14%	12%	38%	0%	0%	13%	0%

P11. W którym zakresie Państwa PS współpracowało z niżej wymienionymi podmiotami? Możliwość wielokrotnego wyboru.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=900, „inne” n=33

Ponad połowa respondentów (52%) nie ma potrzeby nawiązywać współpracy z żadnym z dodatkowych podmiotów – te, z którymi współpracują obecnie, są dla nich wystarczające. Odpowiedź tę deklarują szczególnie dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne (69%). Jeśli przedsiębiorstwa społeczne są zainteresowane podjęciem współpracy, to najczęściej wskazują na starostwo powiatowe (11%) lub PFRON (10%). Wszystkie z podmiotów częściej wskazywane były przez obecnie funkcjonujące PS. Przyczyną tego może być konieczność spełniania przez PS określonych wymogów, aby otrzymać i później utrzymać status przedsiębiorstwa społecznego. Płynne pozyskiwanie środków finansowych często staje się wówczas niezbędne do prowadzenia działalności i realizowania założeń statutowych.

Wykres 13. Podmioty z którymi PS chciałyby podjąć współpracę (w podziale na obecnie i dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

P12: Z którymi podmiotami, z którymi dotychczas Państwo nie współpracowali, chcieliby Państwo nawiązać współpracę? Możliwość wielokrotnego wyboru.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=900

W kolejnym pytaniu respondenci wskazywali na zakres współpracy z dodatkowymi podmiotami, którym byliby zainteresowani w jej ramach. Najczęściej odnotowano potrzebę wsparcia finansowego ze strony PFRON (67%), przyjmującą różną formę, na przykład refundacji składek w ramach wynagrodzenia

dla osób z niepełnosprawnościami czy też pełnych kosztów jego zatrudnienia. Wskazywane są też dotacje na zatrudnienie osób z niepełnosprawnością, z których chcieliby skorzystać respondenci. Wsparcia finansowego oczekiwano również ze strony OWES i ROPS (50%). Ogólnie, jak można zauważyć w poniższej tabeli, jedną z częściej wyrażanych przez przedsiębiorstwa społeczne potrzeb, jest uzyskanie finansowania lub wsparcia finansowego w postaci dotacji, ulg podatkowych czy też refundacji. Ważne jest też wsparcie w pozyskiwaniu pracowników, ale i klientów. Nieco mniej istotne są wsparcie w pozyskiwaniu zleceń oraz wsparcie merytoryczne. W ramach tego ostatniego badani są zainteresowani przede wszystkim pomocą w obszarze marketingu i promocji PS, pisania projektów i pozyskiwania grantów, ale też oczekują możliwości korzystania z wiedzy specjalistycznej pracowników danego podmiotu (nie precyzują jednak jaką formę miałyby to przyjąć).

Tabela 4. Zakres współpracy z innymi podmiotami, którym byłyby najbardziej zainteresowane PS

	OWES	PUP	OPS	ROPS	PCPR	PFRON	Urząd wojewódzki	Starostwo powiatowe	Urząd miasta lub gminy	Lokalne Grupy Działania	Organizacje branżowe	Inne podmioty ekonomicznej społecznej
Każdy rodzaj wsparcia	21%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Wsparcie finansowe	50%	36%	10%	50%	25%	67%	38%	26%	11%	26%	7%	5%
Wsparcie merytoryczne	18%	3%	0%	14%	16%	6%	14%	10%	7%	13%	9%	8%
Pozyskiwanie pracowników	0%	36%	12%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%
Pozyskiwanie klientów	0%	9%	22%	6%	17%	8%	10%	20%	18%	17%	16%	0%
Oferta szkoleniowa	0%	12%	0%	8%	7%	0%	7%	2%	1%	2%	5%	3%
Współpraca w realizacji zadań	0%	0%	24%	12%	17%	10%	12%	13%	18%	35%	34%	38%
Pozyskiwanie zleceń na usługi	0%	0%	29%	8%	12%	5%	10%	19%	28%	4%	11%	14%
Wymiana doświadczeń	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	16%	38%
Inne	11%	4%	3%	3%	6%	4%	9%	9%	15%	0%	2%	8%

P12: Z którymi podmiotami, z którymi dotychczas Państwo nie współpracowali chcieliby Państwo nawiązać współpracę? W jakim zakresie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=900

W naszej analizie skupiamy się przede wszystkim na współpracy PS z OWES. OWES, z którego usług korzystały przedsiębiorstwa społeczne, najczęściej był prowadzony przez jeden podmiot (68%). Partnerstwo kilku podmiotów tworzących OWES nieznacznie częściej wskazują obecnie funkcjonujące PS (34%) niż dawniej funkcjonujące (28%) i na odwrót – dawniej funkcjonujące PS częściej wskazują na jeden podmiot prowadzący OWES (72%) niż obecnie funkcjonujące (66%). W związku z powyższym, można zauważyć, że nowsze przedsiębiorstwa społeczne są prawdopodobnie świadkami zachodzącej zmiany w strukturze OWES, obecnie coraz częściej będącej partnerstwem kilku podmiotów.

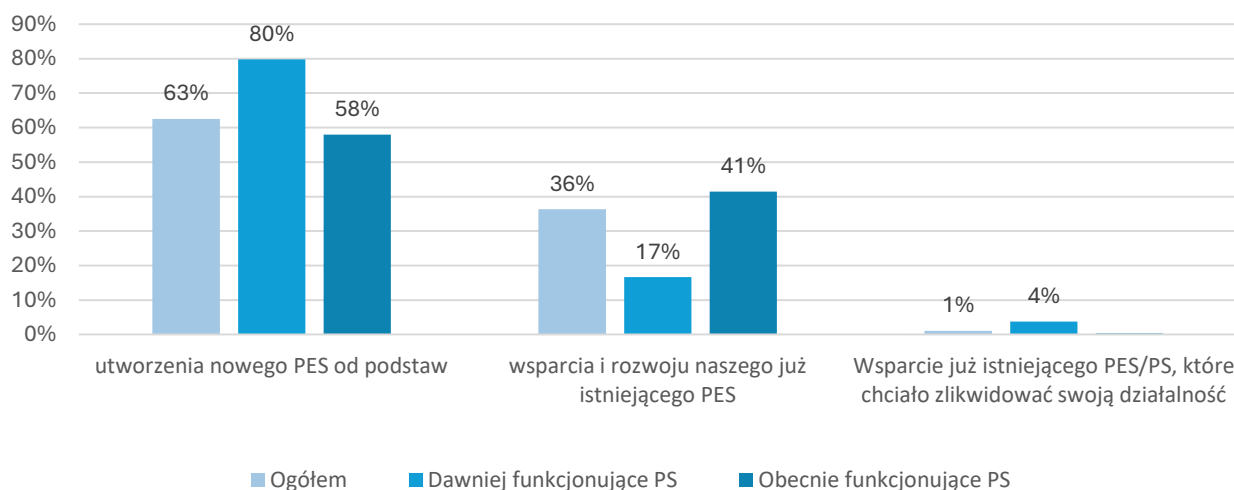
3. Przedsiębiorstwa społeczne współpracujące z OWES. Ocena współpracy i oferty OWES

Pula pytań do przedsiębiorstw społecznych współpracujących a niewspółpracujących z OWES była częściowo zróżnicowana. Zastosowane podejście umożliwiło dostrzeżenie perspektywy jednych i drugich, rozpoznanie trudności w podejmowaniu współpracy oraz w jej trakcie, ale także zidentyfikowanie mocnych i słabych stron działalności OWES. W tym rozdziale mogą się Państwo zapoznać z perspektywą PS, które mają doświadczenie współpracy z OWES. Analizie poddana została zarówno ogólna ocena usług ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, jak i jej poszczególnych elementów oraz efekty udzielonego wsparcia. Będziemy się przyglądać trudnościom we współpracy, ale i ocenie możliwości uzyskania samego wsparcia. Dodatkowo zaprezentowana zostanie także ocena programów ministerialnych i ich wpływu na rozwój PS.

Nawiązanie współpracy przedsiębiorstwa społecznego z OWES najczęściej wystąpiło z inicjatywy PS (52%). Rzadziej to OWES kontaktował się z PS (33% z ogółu). Nieznacznie częściej to obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa deklarowały, że OWES kontaktował się z nimi (o 5% więcej niż w przypadku dawniej funkcjonujących PS).

Wsparcie ze strony OWES najczęściej potrzebne jest w przypadku utworzenia nowego PES od podstaw (63%). Odpowiedź tę częściej deklarują dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne (aż 80% z nich). Obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne z kolei częściej niż dawniej funkcjonujące wskazują, że potrzebowali wsparcia w zakresie rozwoju istniejącego PES (41%).

Wykres 14. Przyczyny nawiązania współpracy PS z OWES (w podziale na dawniej i obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

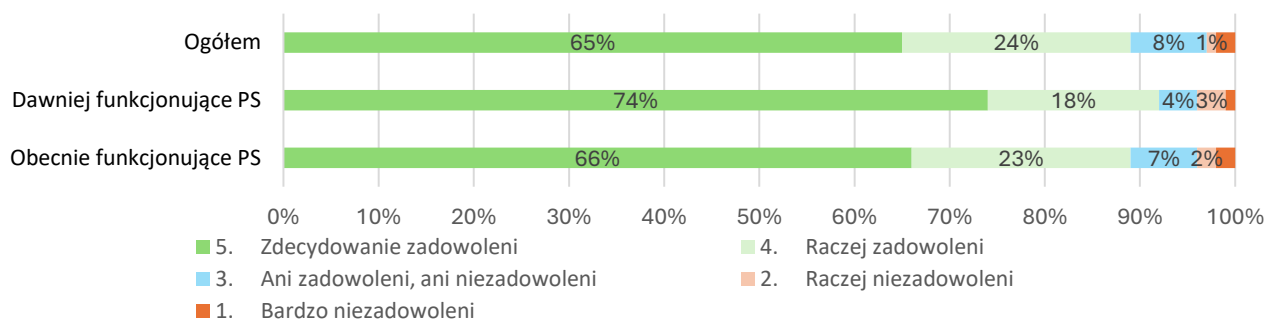
P15. W jakim zakresie potrzebowali Państwo wsparcia ze strony OWES?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

3.1. Ogólna ocena usług OWES

Większość respondentów jest zdecydowanie zadowolona ze wsparcia otrzymanego od OWES (65%). Z kolei raczej zadowolonych ze wsparcia jest 24% PS. Łącznie więc, aż 89% respondentów jest w jakimś stopniu zadowolonych. Nieznacznie częściej zadowolenie deklarują dawniej funkcjonujący przedsiębiorcy społeczni (łącznie 92%) niż obecnie funkcjonujący (89%).

Wykres 15. Ocena oferty wsparcia otrzymanego od OWES (w podziale na dawniej i obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

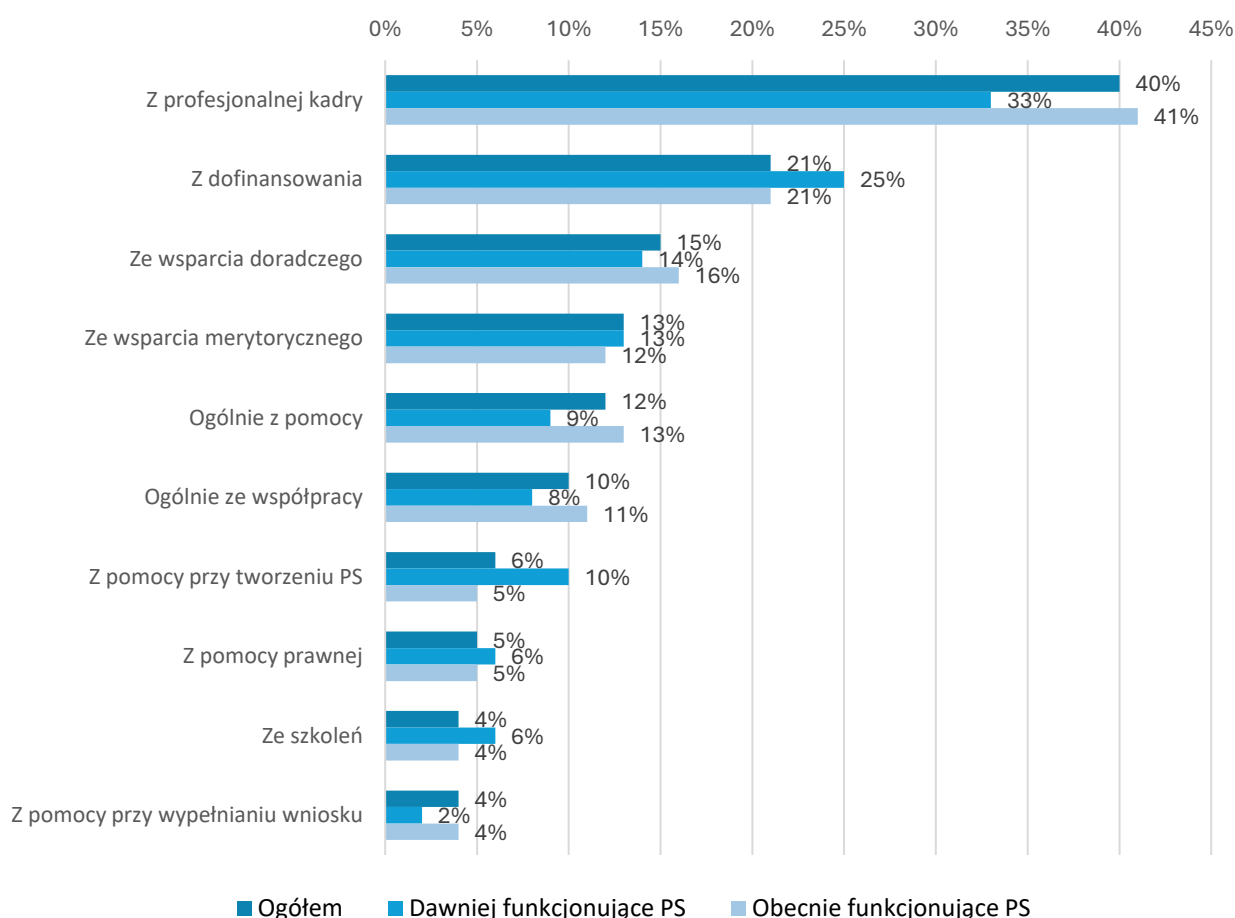

P16. Jak oceniają Państwo ofertę wsparcia jaką otrzymał Państwa podmiot ze strony OWES?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Aspektem, wskazywanym w odpowiedziach spontanicznych, z którego respondenci byli najbardziej zadowoleni we współpracy z OWES, jest kadra, opisywana jako „zaangażowana, skrupulatna, przypominająca o wydarzeniach, z dobrym przepływem informacji i pomagająca w sytuacjach trudnych”. Respondenci podkreślają także wiedzę merytoryczną pracowników i ich wysokie kompetencje. W ten sposób doceniło kadrę aż 40% ogółu, szczególnie osoby z nowych PS (41%). Dofinansowania doceniane są w drugiej kolejności, przez 21% ogółu respondentów i nieco częściej wskazywane jako pomocne przez dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne (25%). W trzeciej kolejności docenione zostało przez 15% ogółu wsparcie doradcze.

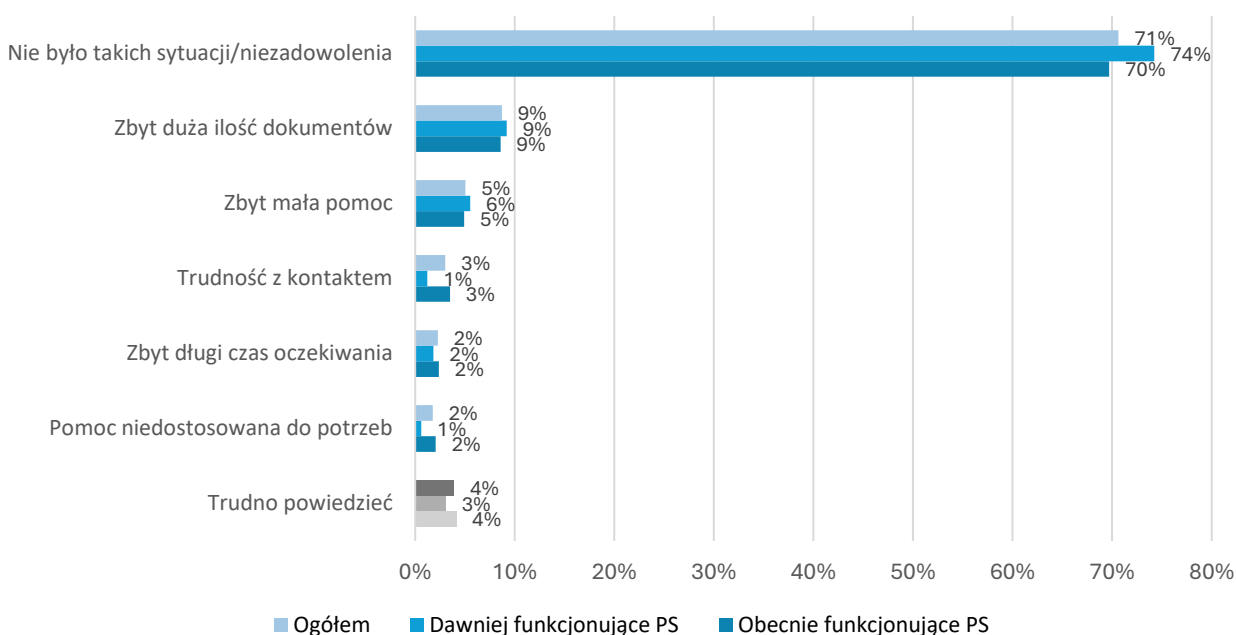
Wykres 16. Najbardziej doceniane obszary usług oferowanych przez OWES (w podziale na dawniej i obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

P17. Z czego w głównej mierze byli Państwo zadowoleni we współpracy z OWES? (Pytanie otwarte i możliwość wielu wskazań)
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=792

Aż 71% respondentów nie wskazuje na sytuacje, w których byliby niezadowoleni ze współpracy z OWES. Taki wysoki odsetek odpowiedzi deklarują wszystkie przedsiębiorstwa społeczne. Jeśli już wskazują na jakiś problem, to niemal jednogłośnie oceniają tak zbyt dużą biurokrację (9% ogółu). Badani mówią, że są niezadowoleni: „z dużych ograniczeń i małej elastyczności, zawężania możliwości udzielania wsparcia podmiotom i pracownikom oraz wielkiego poziomu dokumentacji wsparcia, jaką wymagają na OWES instytucje pośredniczące. Według nas Instytucje Pośredniczące nakładają na OWES zbyt duże ograniczenia oraz powodują, że są one mało elastyczne”, czy jak mówi inny respondent: „z bardzo rozbudowanej administracyjnie sprawozdawczości w zakresie pozyskanych środków i dalszego monitorowania działalności podmiotu”. 5% spośród badanych przedsiębiorstw społecznych oczekuje większej pomocy. Wymieniają tutaj zbyt niskie wsparcie pomostowe, za mało pomocy z zakresu pracy z pracownikiem trudnym i szkoleń z udzielania wsparcia psychologicznego, brak wsparcia prawnego, księgowego i specjalistycznego doradztwa. Oczekuje się tutaj także większego zaangażowania pracowników OWES, powtarzają się odpowiedzi w tonie: „nie uzyskaliśmy odpowiedzi na wszystkie pytania z którymi zgłosiliśmy się do OWES”. Zdecydowanie rzadziej wskazywane są inne trudności, takie jak problemy z nawiązywaniem kontaktu z OWES (3% ogółu) czy też zbyt długi czas oczekiwania na wypłaty dofinansowań, opieszałość w działaniach („długi czas reakcji na pytania i rozwiązywania problemów”), przedłużające się procedury (2% ogółu).

Wykres 17. Obszary usług oferowanych przez OWES budzące niezadowolenie (w podziale na dawniej i obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

P18. Z czego w głównej mierze byli Państwo niezadowoleni ze współpracy z OWES? (Pytanie otwarte i możliwość wielu wskazań)
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=793

3.2. Ocena poszczególnych elementów/ zasobów oraz usług oferowanych przez OWES

Respondenci oceniający zasoby OWES najczęściej deklarowali zadowolenie w analizowanych obszarach. Przeważają oceny wysokie, przy czym zauważalne są niewielkie różnice pomiędzy obecnie a dawniej funkcjonującymi przedsiębiorstwami społecznymi. Najlepiej oceniono komunikatywność i życzliwość kadry OWES –79%, choć obecnie funkcjonujące PS nieznacznie częściej (80%) niż dawniej

funkcjonujące (75%). Na drugim miejscu znalazły się kompetencje i profesjonalizm kadry OWES - aż 73% z ogółu respondentów oceniło ten aspekt najwyżej. Wynik ten jest bardzo zbliżony zarówno dla obecnych (73%) jak i dawniej funkcjonujących PS (72%). W zakresie szybkości reakcji OWES na zgłaszane potrzeby/trudności, zdecydowanie satysfakcjonujące oceny przyznało 68% ogółu respondentów. Szukająca rozwiązań trudności kadra OWES została wysoko oceniona przez 71% wszystkich respondentów. Obecnie funkcjonujące PS nieco częściej przyznawały niższe noty w tym aspekcie (70%) niż dawniej funkcjonujące (75%). Wysoko oceniano również wyposażenie lokalu (55%), stronę internetową OWES pod kątem przejrzystości, aktualności i kompletności informacji (52% ocen najwyższych). Nieco słabsze, ale nadal pozytywne wyniki uzyskały zasoby lokalowe OWES, gdzie 51% respondentów uznało je za zdecydowanie satysfakcjonujące. Warto zaznaczyć, że odsetek osób oceniających zasoby OWES negatywnie jest bardzo niski i nie przekracza 5% w którymkolwiek z wymienionych obszarów, co potwierdza ogólną dobrą ocenę funkcjonowania ośrodków.

Tabela 5. Ocena zasobów OWES

		1 Zdecydowa nie nie satysfak cjonujące	2 Raczej nie satysfak cjonujące zasoby	3 Ani satysfakcj nujące, ani nie satysfakcj nujące	4 Raczej satysfakcj nujące zasoby	5 Zdecydowa nie satysfakcj nujące
Zasoby loka- lowe	Ogółem	1%	3%	24%	21%	51%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	3%	24%	20%	51%
	Dawniej funkcjonujące PS	3%	2%	24%	21%	50%
Wyposażenie lokalu OWES m.in. w sprzęty biu- rowe, sale spotkań	Ogółem	1%	2%	21%	21%	55%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	2%	22%	20%	55%
	Dawniej funkcjonujące PS	1%	2%	20%	23%	54%
Strona inter- netowa OWES (przej- rzystość, ak- tualność i kompletność informacji)	Ogółem	1%	1%	20%	27%	51%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	1%	19%	27%	52%
	Dawniej funkcjonujące PS	1%	1%	22%	25%	51%
Kompetentna i profesjo- nalna kadra OWES	Ogółem	1%	2%	6%	18%	73%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	1%	6%	18%	73%

	Dawniej funkcjonujące PS	2%	2%	5%	19%	72%
Komunikatywna i życzliwa kadra OWES	Ogółem	1%	1%	4%	15%	79%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	1%	3%	15%	80%
	Dawniej funkcjonujące PS	2%	2%	5%	16%	75%
Szybkość reakcji na zgłaszane przez PS potrzeby/trudności	Ogółem	2%	2%	6%	22%	68%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	2%	6%	23%	67%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	1%	6%	19%	70%
Szukająca rozwiązań trudności kadra OWES	Ogółem	2%	2%	6%	20%	70%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	2%	6%	22%	69%
	Dawniej funkcjonujące PS	3%	1%	5%	16%	75%

P19. Jak oceniają Państwo zasoby OWES, z którym Państwo współpracowali, w poniższych obszarach?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

W dalszej części rozdziału przejdziemy do omówienia oceny konkretnych obszarów wsparcia z oferty OWES. Analiza obejmuje działania w ramach: animacji lokalnej, przekazywania informacji, działań doradczych w zakresie wsparcia PS/PES, doradztwa specjalistycznego, doradztwa biznesowego, działań doradczych w zakresie zamówień publicznych, działań doradczych w zakresie usług społecznych, szkoleń z zakresu ogólnego i specjalistycznego, wsparcia w działaniach reintegracyjnych oraz procesu dotyczącego dotacji OWES na rozpoczęcie i rozwój działalności PS.

Oceny zostały dokonane na skali 5-cio stopniowej, gdzie 1 oznacza zdecydowanie negatywną ocenę, a 5 zdecydowanie pozytywną. Do podstawy wyliczenia częstości zostały wzięte pod uwagę wyłącznie przedsiębiorstwa społeczne, które zadeklarowały korzystanie z danej usługi. Dodatkowo w tabelach zaprezentowane są dane przedstawiające procentowy udział korzystania z danej usługi, niekorzystania bądź, kiedy OWES nie oferował danego typu wsparcia. Przedsiębiorstwa społeczne zdecydowanie najczęściej korzystają z działań w zakresie dystrybucji informacji dla PES/PS (96%). Bardzo często korzystają także z usług dotyczących dotacji od OWES na utworzenie lub utrzymanie miejsc pracy w PS (91%) oraz ze wsparcia OWES w zakresie doradztwa ogólnego (90%). Po doradztwo w zakresie zamówień publicznych sięgają najrzadziej (51%).

Tabela 6. Procentowy udział korzystania PS i dostępności poszczególnych usług z oferty OWES

	Korzystaliśmy z tej kategorii usług	Nie korzystaliśmy z tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Działania w zakresie dystrybucji informacji dla PES/PS	95%	3%	2%
Proces dotyczący dotacji od OWES na utworzenie lub utrzymanie miejsc pracy w PS	91%	8%	1%
Działania OWES w zakresie doradztwa ogólnego dla PES/PS	90%	8%	2%
Działania OWES w zakresie doradztwa specjalistycznego dla PES/PS	80%	18%	2%
Działania OWES w zakresie doradztwa biznesowego dla PES/PS	74%	24%	2%
Działania z zakresu animacji lokalnej	71%	26%	3%
Szkolenia OWES z zakresu ogólnego i specjalistycznego dla PES/PS	68%	29%	3%
Działania doradcze OWES w zakresie usług społecznych	63%	33%	4%
Wsparcie OWES w działaniach reintegracyjnych w PS	63%	34%	3%
Działania doradcze w zakresie zamówień publicznych	51%	45%	4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Z usług związanych z animacją lokalną skorzystało 71% badanych przedsiębiorstw społecznych. W zakresie oceny konkretnych działań OWES związanych z animacją lokalną oceny są umiarkowanie pozytywne. Wsparcie dla lokalnych liderów/animatorów zostało ocenione zdecydowanie pozytywnie przez 61% spośród ogółu respondentów korzystających z tego rodzaju wsparcia. Warto jednak zauważyć, że 30% badanych deklaruje brak skorzystania z tego wsparcia, a kolejne 3% wskazuje, że OWES nie oferował takiej pomocy. W zakresie motywowania grup i środowisk do podejmowania działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej zdecydowanie pozytywne oceny wystawiło 62% ogółu respondentów. Obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne nieznacznie częściej niż dawniej funkcjonujące oceniały ten obszar pozytywnie. Kolejnymi działaniami, ocenionymi przez odpowiednio 59% PS jako zdecydowanie pozytywne, były tworzenie i wspieranie grup inicjatywnych dla tworzenia PES oraz promocja podmiotów i usług oferowanych przez PES. Działania związane z motywowaniem instytucji publicznych do współpracy z przedsiębiorstwami społecznymi zostały zdecydowanie pozytywnie ocenione przez 56% respondentów. Najniższe noty uzyskała ocena działań w zakresie inicjowania współpracy PES z sektorem biznesu – zdecydowanie pozytywnie oceniło ją 55% respondentów z niej korzystających, przy czym częściej respondenci z obecnych PS (57%) niż dawnych (51%).

Tabela 7. Ocena konkretnych działań z zakresu animacji lokalnej

		1 Zdecydowanie negatywnie	2 Raczej negatywnie	3 Ani pozytywnie, ani negatywnie	4 Raczej pozytywnie	5 Zdecydowanie pozytywnie	Korzystaliśmy z tej kategorii usług	Nie korzystaliśmy z tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Wsparcie dla lokalnych liderów/animatorów	Ogółem	2%	2%	11%	25%	60%	67%	30%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	2%	10%	26%	61%	67%	30%	3%

	Dawniej funkcjonujące PS	6%	1%	11%	22%	60%	65%	31%	4%
Motywowanie grup i środowisk do podejmowania działań służących rozwojowi ekonomii społecznej	Ogółem	2%	2%	10%	24%	62%	74%	23%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	1%	9%	26%	63%	75%	23%	2%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	2%	14%	19%	59%	72%	24%	4%
Motywowanie instytucji publicznych do współpracy z przedsiębiorstwami ekonomii społecznej	Ogółem	3%	2%	13%	26%	56%	71%	26%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	2%	13%	26%	57%	73%	25%	2%
	Dawniej funkcjonujące PS	8%	2%	13%	23%	54%	67%	29%	4%
Inicjowanie współpracy PES z sektorem biznesu	Ogółem	4%	3%	14%	23%	56%	70%	27%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	3%	13%	25%	56%	70%	27%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	8%	4%	20%	17%	51%	68%	28%	4%
Tworzenie i wspieranie grup inicjatywnych dla tworzenia PES	Ogółem	3%	2%	13%	23%	59%	70%	27%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	2%	12%	23%	61%	71%	26%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	7%	1%	21%	21%	50%	67%	29%	4%
Promocja podmiotów i usług oferowanych przez PES	Ogółem	2%	2%	15%	23%	58%	76%	21%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	1%	13%	24%	61%	77%	21%	2%
	Dawniej funkcjonujące	5%	3%	20%	18%	54%	73%	23%	4%

	PS								
--	----	--	--	--	--	--	--	--	--

P21. Jak oceniają Państwo konkretne działania z zakresu animacji lokalnej oferowane przez OWES? (Podstawą do wyliczenia procentowego udziału odpowiedzi do skali 1-5 były wyłącznie podmioty, które korzystały z danej usługi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Działania OWES związane z przekazywaniem informacji oceniono generalnie pozytywnie. Jest to również działanie, z którego korzystają niemal wszyscy respondenci, a odsetek osób nie korzystających nie przekracza w każdym z zakresów informacji więcej niż 5%. Najlepiej (zdecydowanie pozytywnie) oceniono informowanie PES/PS o szkoleniach, doradztwie i innych formach wsparcia merytorycznego (63% ogółu). Wysoko oceniono również informowanie o źródłach pozyskiwania funduszy na rozwój PS – 61% respondentów wystawiło najwyższą ocenę. Najniższe, choć nadal pozytywne wyniki uzyskało informowanie o zmianach przepisów prawa dotyczących PES/PS oraz informowanie o ważnych działaniach lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich. Najwyższą ocenę przyznało po 59% ogółu respondentów.

Tabela 8. Ocena działań w zakresie dystrybucji informacji dla PES/PS

		1 Zdecydowanie negatywnie	2 Raczej negatywnie	3 Ani pozytywnie, ani negatywnie	4 Raczej pozytywnie	5 Zdecydowanie pozytywnie	Korzystał/ym z tej kategorii usług	Nie korzystał/ym z tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Informowanie PES/PS o ważnych działaniach w lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich dotyczących rozwoju ekonomii społecznej np. programów ministerialnych, konkursów JST	Ogółem	1%	3%	12%	25%	59%	94%	4%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	3%	13%	24%	59%	95%	4%	1%
	Dawniej funkcjonujące PS	0%	6%	11%	28%	55%	93%	4%	3%
Informowanie PES/PS o źródłach pozyskiwania funduszy na rozwój PS	Ogółem	2%	3%	11%	23%	61%	96%	2%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	3%	10%	24%	61%	97%	2%	1%
	Dawniej funkcjonujące PS	3%	5%	13%	21%	58%	97%	1%	2%
Informowanie o szkoleniach, doradztwie i innych formach wsparcia merytorycznego dla PES/PS	Ogółem	1%	4%	10%	22%	63%	97%	2%	1%
	Obecnie funkcjonujące	1%	3%	10%	21%	65%	97%	2%	1%

	PS								
	Dawniej funkcjonujące PS	1%	6%	10%	24%	59%	96%	2%	2%
Informowanie PES/PS o zmianach przepisów prawa dotyczących PES/PS	Ogółem	2%	5%	11%	23%	59%	94%	4%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	4%	11%	22%	61%	94%	4%	2%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	7%	10%	25%	54%	93%	4%	3%

P22. Jak oceniają Państwo konkretne działania z zakresu dystrybucji informacji dla PES/PS oferowane przez OWES?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Działania doradcze OWES w zakresie wsparcia PES/PS, z których skorzystało 90% PS, zostały ocenione bardzo pozytywnie – w każdej kategorii dominują wysokie oceny. Najwyższe oceny uzyskało doradztwo dotyczące uzyskiwania statusu PS - aż 90% respondentów oceniło je w jakimś stopniu pozytywnie. Równie wysoko oceniono również doradztwo obejmujące zakładanie PES, w tym podmiotów reintegracyjnych oraz ich rejestrację. Doradztwo obejmujące prowadzenie działalności statutowej PES także uzyskało wysokie oceny – 85% pozytywnych wskazań. Najniższe, choć wciąż bardzo dobre wyniki odnotowano w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na działalność PES/PS oraz doradztwie dotyczącym rozwijania współpracy. W obu przypadkach 83% respondentów wyraziło zadowolenie. Negatywne oceny były rzadkie i w żadnym obszarze nie przekraczały 7% odpowiedzi, co świadczy o ogólnie bardzo wysokim poziomie satysfakcji z usług doradczych OWES.

Tabela 9. Ocena działań OWES w zakresie doradztwa ogólnego dla PES/PS

		1 Zdecydowanie negatywnie	2 Raczej negatywnie	3 Ani pozytywnie, ani negatywnie	4 Raczej pozytywnie	5 Zdecydowanie pozytywnie	Korzystaliśmy z tej kategorii usług	Nie korzystaliśmy z tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Doradztwo obejmujące zakładanie PES, w tym podmiotów reintegracyjnych oraz ich rejestrację	Ogółem	2%	1%	7%	24%	66%	89%	9%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	1%	7%	24%	67%	91%	8%	1%
	Dawniej funkcjonujące PS	2%	1%	8%	25%	64%	88%	10%	2%
Doradztwo obejmujące uzyskiwanie statusu PS	Ogółem	1%	1%	8%	21%	69%	91%	7%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	1%	8%	20%	70%	92%	6%	2%

	Dawniej funkcjonujące PS	1%	1%	8%	23%	67%	89%	9%	2%
Doradztwo obejmujące pozyskiwanie środków zewnętrznych na działalność PES/PS	Ogółem	2%	2%	12%	23%	61%	92%	6%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	2%	11%	25%	61%	93%	5%	2%
	Dawniej funkcjonujące PS	2%	2%	19%	17%	60%	88%	10%	2%
Doradztwo obejmujące prowadzenie działalności statutowej PES	Ogółem	1%	2%	11%	23%	63%	90%	8%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	2%	10%	24%	63%	90%	8%	2%
	Dawniej funkcjonujące PS	1%	2%	14%	21%	62%	88%	10%	2%
Doradztwo obejmujące rozwijanie współpracy (sieciowanie) PES/PS	Ogółem	2%	3%	12%	23%	60%	89%	9%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	2%	11%	24%	61%	89%	9%	2%
	Dawniej funkcjonujące PS	3%	4%	12%	21%	60%	85%	13%	2%

P23. Jak oceniają Państwo konkretne działania z zakresu doradztwa ogólnego dla PES/PS oferowane przez OWES?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Oceny doradztwa specjalistycznego OWES dla PES/PS są ogólnie pozytywne, choć widać nieco większe zróżnicowanie niż w przypadku doradztwa ogólnego. Także nieco mniej PS z nich skorzystało – 81%. Najlepsze wyniki osiągnęło doradztwo w zakresie prawa dla PES/PS (zakładanie, prowadzenie działalności gospodarczej, działania PES) – łącznie 83% respondentów oceniło je w jakimś stopniu pozytywnie. Obecnie funkcjonujące PS nieznacznie częściej niż dawniej funkcjonujące wystawiały wyższe oceny. Podobnie wysoko oceniono doradztwo w zakresie kadrowym (np. zatrudnianie, umowy o pracę, rozliczenia ZUS) – pozytywnie wskazało ten rodzaj doradztwa 81% respondentów. Najniższe oceny - choć wciąż znaczna większość pozytywnych - uzyskało doradztwo w zakresie marketingu i promocji PES oraz w zakresie księgowo-podatkowym – 79% badanych. We wszystkich obszarach ogólny odsetek ocen negatywnych nie przekracza 8% (jeden przypadek oceny przyznanej przez dawniej funkcjonujące PS, w pozostałych max 5%), co potwierdza utrzymujący się ogólny pozytywny odbiór doradztwa specjalistycznego OWES.

Tabela 10. Ocena działań OWES w zakresie doradztwa specjalistycznego dla PES/PS

		1 Zdecydowanie negatywnie	2 Raczej negatywnie	3 Ani pozytywnie, ani negatywnie	4 Raczej pozytywnie	5 Zdecydowanie pozytywnie	Korzystaliśmy z tej kategorii usług	Nie korzystaliśmy z tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Doradztwo w zakresie prawnym dla PES/PS dot. przepisów regulujących sferę ekonomii społecznej, prowadzenia działalności gospodarczej, podatków w działaniach PES, obowiązków pracodawców wobec pracownika	Ogółem	2%	3%	11%	22%	62%	85%	13%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	3%	10%	24%	61%	85%	13%	2%
	Dawniej funkcjonujące PS	2%	1%	15%	19%	63%	90%	10%	0%
Doradztwo w zakresie księgowo-podatkowym dla PES/PS m.in. rachunkowość, zobowiązania finansowe związane z prowadzoną działalnością, księgowość, płace i pochodne, ubezpieczenia społeczne	Ogółem	4%	4%	13%	20%	59%	71%	27%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	4%	4%	13%	19%	60%	69%	29%	2%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	5%	13%	21%	57%	81%	18%	1%
Doradztwo w zakresie kadrowym dla PES/PS m.in. zarządzanie organizacją, pracownikami i konfliktem w zespole	Ogółem	3%	3%	12%	24%	58%	69%	29%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	3%	11%	25%	58%	67%	30%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	5%	14%	20%	57%	75%	25%	0%
Doradztwo w zakresie finansowym dla PES/PS m.in. pozyskiwanie źródeł finansowania działalności (w tym zwrotnych instrumentów finansowych, produktów finansowych), w tym dedykowanych dla PES/PS	Ogółem	3%	2%	12%	24%	59%	82%	16%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	1%	12%	24%	61%	81%	17%	2%
	Dawniej funkcjonujące PS	3%	3%	13%	24%	57%	88%	12%	0%
Doradztwo w zakresie marketingowym dla PES/PS m.in. planowanie marketingowe i działań promocyjnych, wypracowanie i wdrażanie standardów obsługi klienta przez PES, polityka kształtowania cen i	Ogółem	3%	5%	13%	21%	58%	75%	23%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	4%	14%	20%	59%	73%	25%	2%

optymalizacji kosztów	Dawniej funkcjonujące PS	4%	8%	11%	23%	54%	85%	15%	0%
-----------------------	--------------------------	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	----

P24. Jak oceniają Państwo konkretne działania z zakresu doradztwa specjalistycznego dla PES/PS oferowane przez OWES?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Ocena doradztwa biznesowego OWES dla PES/PS jest pozytywna, jednak w tym obszarze odnotowano nieco więcej odpowiedzi neutralnych oraz braków w korzystaniu z usług (24%) niż z poprzednich form doradztwa. Najlepiej oceniono wsparcie w opracowaniu biznesplanu - aż 86% respondentów przyznało ocenę pozytywną. W przypadku doradztwa branżowego związanego z działalnością PES, pozytywne oceny przyznało 79% respondentów. Obecnie funkcjonujące PS nieco częściej wystawiały bardzo dobre oceny (57%) niż dawniej funkcjonujące (50%). Poszukiwanie partnerów, identyfikacja nisz rynkowych i przygotowanie ofert zostało pozytywnie ocenione przez 75% ogółu badanych. Jednocześnie w tej kategorii odnotowano wysoki odsetek respondentów, którzy nie korzystali z tego typu usług (27%). Podobnie w kwestii wsparcia w poszukiwaniu i wdrażaniu innowacji przez PES, ocenionej pozytywnie również przez 75% ogółu. Odsetek respondentów nie korzystających z tego wsparcia wyniósł najwyżej, bo 33%. Negatywne oceny we wszystkich działaniach doradztwa biznesowego utrzymywały się na niskim poziomie (około 7%-9%), co wskazuje na brak silnego niezadowolenia, ale również na potrzebę szerszej oferty lub lepszej promocji usług biznesowych OWES.

Tabela 11. Ocena działań OWES w zakresie doradztwa biznesowego dla PES/PS

		1 Zdecydowanie negatywnie	2 Raczej negatywnie	3 Ani pozytywnie, ani negatywnie	4 Raczej pozytywnie	5 Zdecydowanie pozytywnie	Korzystał z tej kategorii usług	Nie korzystał z tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Doradztwo branżowe, związane z przedmiotem prowadzonej przez PES działalności gospodarczej lub statutowej odpłatnej	Ogółem	3%	4%	14%	23%	56%	73%	24%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	4%	14%	22%	57%	73%	24%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	3%	4%	17%	26%	50%	75%	23%	2%
Poszukiwanie partnerów, identyfikacja nisz rynkowych, przygotowanie danych i ofert	Ogółem	4%	5%	16%	24%	51%	70%	27%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	4%	5%	17%	22%	52%	69%	28%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	5%	4%	14%	31%	46%	77%	22%	1%
Wsparcie w opracowaniu biznesplanu	Ogółem	2%	2%	10%	22%	64%	84%	14%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	2%	10%	21%	65%	84%	14%	2%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	3%	10%	23%	60%	83%	16%	1%
Wsparcie w poszukiwaniu	Ogółem	4%	5%	16%	22%	53%	65%	33%	2%

i wdrażaniu innowacji przez PES/PS	Obecnie funkcjonujące PS	4%	5%	16%	21%	54%	64%	33%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	6%	15%	23%	50%	66%	33%	1%

P25. Jak oceniają Państwo konkretne działania z zakresu doradztwa biznesowego dla PES/PS oferowane przez OWES?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Podobnie jak w przypadku innych działań doradczych, tak i w przypadku zamówień publicznych widać pozytywne oceny przy jednocześnie największym odsetku niekorzystania (45%) z tej formy wsparcia. Największa grupa respondentów (47% ogółem), nie korzystała z usługi jaką jest pomoc w opracowaniu i składaniu ofert w ramach zamówień publicznych. Wśród korzystających z usług aż 75% ogółu wyraziło pozytywną opinię. Negatywne oceny częściej przyznawały obecnie funkcjonujące PS (14%) niż dawniej funkcjonujące (9%). Neutralne odpowiedzi ("ani pozytywne, ani negatywne") wystąpiły u 15% respondentów, co wskazuje na umiarkowane odczucia lub brak wyraźnych doświadczeń z tym typem doradztwa. Około 4% badanych wskazało, że OWES nie oferował tego typu wsparcia, przy czym wskazanie to było częstsze wśród obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych. Nieznacznie lepiej oceniane było motywowanie do szukania i składania ofert w zamówieniach (76% ogółu). Warto zauważyć, że również w tym przypadku nieznacznie częściej to obecnie funkcjonujące PS oceniały te działania gorzej niż dawniej funkcjonujące. Być może różnica ta wynika z bardziej aktualnego doświadczenia tych ostatnich PS w sięganiu po tego typu doradztwo. Innym powodem mogą być różniące się oczekiwania obecnie funkcjonujących PS względem oczekiwań dawniej funkcjonujących.

Tabela 12. Ocena działań doradczych z zakresu zamówień publicznych

		1 Zdecydowanie negatywnie	2 Raczej negatywnie	3 Ani pozytywne, ani negatywne	4 Raczej pozytywne	5 Zdecydowanie pozytywne	Korzystaliśmy z tej kategorii usług	Nie korzystaliśmy z tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Motywowanie PS/PES do szukania zamówień i składania ofert, przez przedsiębiorstwa społeczne, w procedurach zamówień publicznych	Ogółem	5%	4%	14%	24%	53%	53%	43%	4%
	Obecnie funkcjonujące PS	5%	4%	16%	22%	53%	53%	43%	4%
	Dawniej funkcjonujące PS	8%	5%	8%	34%	45%	53%	46%	1%
Pomoc w opracowaniu i składaniu ofert w ramach zamówień publicznych przez PS	Ogółem	6%	5%	15%	22%	52%	49%	47%	4%
	Obecnie funkcjonujące PS	5%	4%	15%	22%	54%	50%	46%	4%
	Dawniej funkcjonujące PS	8%	6%	13%	28%	45%	48%	51%	1%

P26. Jak oceniają Państwo konkretne działania doradcze z zakresu zamówień publicznych dla PES/PS oferowane przez OWES?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Działania doradcze OWES dotyczące usług społecznych zostały ocenione umiarkowanie pozytywnie, choć także w tym obszarze widoczny jest wysoki odsetek niekorzystania z usług (33%). Najlepsze wyniki uzyskało doradztwo z zakresu zarządzania, monitorowania i ewaluacji realizacji usług społecznych oraz doradztwo w sprawie rozpoczynania działalności w zakresie świadczenia usług. W obu przypadkach, formy te pozytywnie oceniło aż 80% respondentów. Obecnie funkcjonujące PS nieznacznie częściej niż dawniej funkcjonujące deklarowały zadowolenie. Doradztwo z zakresu standardów realizacji wybranych usług społecznych również zostało dobrze ocenione – 79% ogółu respondentów wskazało na pozytywne doświadczenia. Nieco niższe, ale nadal dobre wyniki uzyskało doradztwo w zakresie przygotowywania oferty realizacji usług społecznych - pozytywne oceny od 76% badanych. W każdym z badanych obszarów około 30-35% respondentów nie korzystało z tej kategorii usług, a około 4% wskazywało, że OWES nie oferował tego typu wsparcia. Negatywne oceny są marginalne i najczęściej nie przekraczają one 5%, szczególnie w przypadku ocen przyznawanych przez obecnie funkcjonujące PS, co wskazuje na generalny pozytywny odbiór doradztwa OWES, jednak przy ograniczonym zasięgu jego wykorzystania.

Tabela 13. Ocena działań doradczych OWES w zakresie usług społecznych

		1 Zdecydowanie negatywnie	2 Raczej negatywnie	3 Ani pozytywnie, ani negatywnie	4 Raczej pozytywnie	5 Zdecydowanie pozytywnie	Korzystaliśmy z tej kategorii usług	Nie korzystaliśmy z tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Doradztwo z zakresu standardów realizacji wybranych usług społecznych	Ogółem	3%	3%	14%	23%	57%	62%	34%	4%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	2%	15%	23%	57%	64%	32%	4%
	Dawniej funkcjonujące PS	5%	5%	12%	26%	52%	60%	39%	1%
Doradztwo w sprawie rozpoczynania działalności w zakresie świadczenia usług społecznych	Ogółem	3%	3%	14%	23%	57%	66%	31%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	3%	13%	23%	59%	67%	30%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	5%	17%	24%	50%	64%	35%	1%
Doradztwo w przygotowaniu oferty realizacji usług społecznych	Ogółem	3%	2%	18%	21%	56%	63%	34%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	2%	18%	19%	58%	62%	34%	4%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	3%	17%	25%	49%	64%	35%	1%
Doradztwo w zakresie	Ogółem	3%	3%	14%	24%	56%	61%	35%	4%

zarządzania, monitorowania i ewaluacji realizacji usług społecznych	Obecnie funkcjonujące PS	3%	3%	14%	24%	56%	63%	33%	4%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	3%	14%	25%	52%	60%	39%	1%

P27. Jak oceniają Państwo konkretne działania doradcze z zakresu usług społecznych i ich realizacji dla PES/PS oferowane przez OWES?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Szkolenia oferowane przez OWES dla PES/PS były generalnie dobrze oceniane, jednak widoczny jest stosunkowo wysoki odsetek osób, które nie korzystały z poszczególnych form wsparcia, szczególnie ze szkoleń dotyczących tworzenia i wdrażania lokalnych strategii (36%). W przypadku osób, które wzięły udział w szkoleniach, odsetek osób zadowolonych wynosił zawsze minimum 80% respondentów. Najwyżej oceniono szkolenia dotyczące uzyskiwania statusu PS (88% ogółu). Nieznacznie lepiej oceniały je zdecydowanie pozytywnie obecnie funkcjonujące PS (66%) niż dawniej funkcjonujące (60%). W drugiej kolejności, doceniono szkolenia dotyczące tworzenia biznesplanów – 86% respondentów oceniło je pozytywnie. Dobre wyniki osiągnęły również szkolenia dotyczące: powoływania PES z uwzględnieniem poszczególnych form prawnych, prowadzenia działalności gospodarczej i statusowej w obszarze ekonomii społecznej oraz dotyczące działań reintegracyjnych. Wszystkie trzy rodzaje szkoleń otrzymały 85% pozytywnych ocen respondentów. Niewielki odsetek (około 2-5%) wskazywał, że OWES nie oferował danej formy wsparcia. Negatywne oceny pozostawały niskie i zazwyczaj nie przekraczały 10% wszystkich odpowiedzi, szczególnie w przypadku ocen przyznawanych od obecnie funkcjonujące PS, co wskazuje na ogólnie dobrą jakość prowadzonych szkoleń.

Tabela 14. Ocena szkoleń OWES z zakresu ogólnego i specjalistycznego dla PES/PS

		1 Zdecydowanie negatywnie	2 Raczej negatywnie	3 Ani pozytywnie, ani negatywnie	4 Raczej pozytywnie	5 Zdecydowanie pozytywnie	Korzystaliśmy z tej kategorii usług	Nie korzystaliśmy z tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Szkolenie dotyczące powoływania PES z uwzględnieniem poszczególnych form prawnych	Ogółem	3%	2%	11%	26%	58%	72%	26%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	1%	12%	25%	60%	70%	27%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	4%	9%	30%	51%	78%	21%	1%
Szkolenie dotyczące uzyskiwania statusu przedsiębiorstwa społecznego (PS)	Ogółem	1%	2%	8%	23%	66%	76%	22%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	1%	9%	23%	66%	74%	23%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	3%	6%	7%	24%	60%	82%	18%	0%

Szkolenie dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej i statutowej w obszarze ekonomii społecznej	Ogółem	2%	3%	10%	24%	61%	74%	24%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	2%	11%	24%	62%	71%	26%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	4%	7%	28%	57%	82%	17%	1%
Szkolenie dotyczące a planowania strategicznego, poszukiwania i wdrażania innowacji, zarządzania finansowego (z uwzględnieniem zwrotnych i bezzwrotnych mechanizmów), zarządzanie zasobami ludzkimi	Ogółem	4%	4%	12%	24%	56%	66%	31%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	4%	3%	12%	24%	57%	63%	33%	4%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	5%	12%	25%	52%	74%	25%	1%
Szkolenie dotyczące aspektów prawnych funkcjonowania ekonomii społecznej (np. ustawy o samorządzie terytorialnym, ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ustawa o spółdzielniach socjalnych, ustawa Prawo zamówień publicznych z wyszczególnieniem klauzul społecznych)	Ogółem	3%	2%	11%	24%	60%	71%	27%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	2%	11%	24%	61%	69%	28%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	7%	4%	8%	26%	55%	75%	24%	1%
Szkolenie dotyczące aspektów finansowych i rachunkowych działalności w sferze ekonomii społecznej	Ogółem	3%	3%	12%	25%	57%	68%	29%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	3%	12%	26%	57%	67%	30%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	7%	3%	9%	25%	56%	76%	23%	1%
Szkolenie dotyczące tworzenia biznesplanów	Ogółem	2%	2%	10%	22%	64%	74%	23%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	1%	10%	22%	66%	73%	24%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	5%	3%	9%	22%	61%	81%	18%	1%
Szkolenie dotyczące tworzenia strategii marketingowej	Ogółem	3%	3%	12%	24%	58%	68%	29%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	3%	13%	24%	58%	65%	31%	4%

	Dawniej funkcjonujące PS	7%	5%	8%	23%	57%	76%	23%	1%
Szkolenie dotyczące tworzenia i wdrażania lokalnych strategii	Ogółem	4%	2%	13%	25%	56%	60%	36%	4%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	1%	14%	26%	56%	58%	37%	5%
	Dawniej funkcjonujące PS	7%	5%	9%	24%	55%	68%	31%	1%
Szkolenia dotyczące sieciowania/partnerstw (budowanie szerokich powiązań kooperacyjnych w ramach partnerstw, sieci współpracy lokalnych podmiotów w celu rozwoju PS)	Ogółem	4%	3%	11%	25%	57%	62%	35%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	2%	12%	24%	59%	62%	35%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	6%	7%	27%	54%	68%	31%	1%
Szkolenia dotyczące rozwoju kompetencji związanych z pracą z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym	Ogółem	3%	3%	10%	24%	60%	66%	30%	4%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	2%	10%	24%	62%	65%	30%	5%
	Dawniej funkcjonujące PS	5%	5%	10%	25%	55%	71%	28%	1%
Szkolenie dotyczące działań reintegracyjnych PES/PS	Ogółem	2%	3%	9%	25%	61%	70%	27%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	3%	9%	24%	62%	69%	27%	4%
	Dawniej funkcjonujące PS	5%	3%	9%	26%	57%	72%	27%	1%
Szkolenie dotyczące świadczenia usług społecznych przez PES/PS	Ogółem	2%	3%	10%	23%	62%	64%	32%	4%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	3%	10%	23%	62%	61%	34%	5%
	Dawniej funkcjonujące PS	5%	3%	10%	26%	56%	71%	28%	1%

P28. Jak oceniają Państwo konkretne szkolenia ogólne i specjalistyczne dla PES/PS oferowane przez OWES?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Wsparcie OWES w zakresie działań reintegracyjnych w przedsiębiorstwach społecznych zostało ocenione generalnie pozytywnie, choć istotny odsetek respondentów nie skorzystał z tej kategorii usług

(34%). Najwyższy odsetek osób, które nie skorzystały z usługi, to 44% w przypadku wsparcia w budowaniu porozumień pomiędzy podmiotami zatrudnienia specjalnego i PS. Jest to również wsparcie, które uzyskało najniższy, choć wciąż bardzo wysoki, odsetek zadowolonych respondentów – 79%. Najwyżej ocenianym wsparciem jest współpraca z PS (83%), którą jednak znacznie lepiej oceniły obecnie funkcjonujące PS, niż dawniej funkcjonujące. W drugiej kolejności, pozytywne oceny otrzymywało dofinansowanie przez OWES (81% ogółu). Negatywne oceny pozostały na bardzo niskim poziomie wśród obecnych PS (1-3%) i nieznacznie wyższym wśród dawniej funkcjonujących (3-6%). Potwierdza to brak wyraźnego niezadowolenia z oferowanego wsparcia.

Tabela 15. Ocena wsparcia OWES w działaniach reintegracyjnych w PS

		1 Zdecydowanie negatywnie	2 Raczej negatywnie	3 Ani pozytywnie, ani negatywnie	4 Raczej pozytywnie	5 Zdecydowanie pozytywnie	Korzystaliśmy z tej kategorii usług	Nie korzystaliśmy z tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Współpraca z PS w zakresie: określenia sytuacji społecznej i zawodowej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym w celu opracowania indywidualnego planu reintegracyjnego (IPR)	Ogółem	3%	2%	13%	20%	62%	74%	23%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	1%	11%	22%	64%	77%	20%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	5%	3%	19%	16%	57%	65%	33%	2%
Dofinansowanie przez OWES realizacji IPR (indywidualnego planu reintegracyjnego) przez nowego pracownika PS	Ogółem	3%	2%	13%	20%	62%	63%	33%	4%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	2%	13%	21%	62%	66%	30%	4%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	3%	12%	19%	60%	53%	45%	2%
Budowanie porozumień pomiędzy podmiotami zatrudnienia socjalnego (CIS/KIS) i PS w celu wsparcia ich beneficjentów np. w formie zatrudnienia, zakupu produktów/usług	Ogółem	3%	2%	16%	21%	58%	53%	44%	3%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	2%	16%	23%	57%	53%	44%	3%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	2%	16%	16%	60%	53%	45%	2%

P29. Jak oceniają Państwo wsparcie OWES w działaniach reintegracyjnych w PS?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Proces pozyskiwania dotacji od OWES oceniono zdecydowanie pozytywnie, a wszystkie badane aspekty uzyskały wysoki poziom satysfakcji. W przypadku tych form wsparcia, niewielki odsetek respondentów zadeklarował nieskorzystanie z dotacji od OWES – nie przekraczający 7%, z wyjątkiem pomocy

OWES przy uzyskaniu wsparcia z innego źródła. To właśnie pomoc OWES przy pozyskiwaniu wsparcia finansowego z innych źródeł została oceniona najniżej, choć wciąż bardzo wysoko, bo pozytywnie przez 82% ankietowanych. Częściej zdecydowanie pozytywne oceny przyznawały obecnie funkcjonujące PS. Najwyżej oceniono jednak terminowość przekazywania uzgodnionych transz dofinansowania, gdzie 91% respondentów oceniło ten aspekt zdecydowanie lub raczej pozytywnie. W drugiej kolejności, wysoko oceniona została procedura podpisywania umowy między OWES a PS (90%). Generalnie, wszystkie elementy pozyskiwania dotacji od OWES zostały ocenione przez 88-90% respondentów pozytywnie. Negatywne oceny w całym procesie utrzymywały się na bardzo niskim poziomie (1-3%), co świadczy o bardzo wysokim poziomie satysfakcji uczestników.

Tabela 16. Ocena procesu dotyczącego dotacji od OWES na utworzenie lub utrzymanie miejsc pracy w PS

		1 Zdecydowanie negatywnie	2 Raczej negatywnie	3 Ani pozytywnie, ani negatywnie	4 Raczej pozytywnie	5 Zdecydowanie pozytywnie	Korzystaliśmy z tej kategorii usług	Nie korzystaliśmy z tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Przejrzystość i kompletność informacji na stronie OWES o formach dofinansowania miejsc pracy w PS	Ogółem	1%	2%	10%	21%	66%	92%	7%	1%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	2%	10%	21%	66%	92%	7%	1%
	Dawniej funkcjonujące PS	3%	2%	9%	20%	66%	96%	4%	0%
Pełna informacja o całej procedurze uzyskiwania dofinansowania, procedurze konkursowej i rozliczania dotacji	Ogółem	2%	2%	8%	20%	68%	95%	4%	1%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	2%	8%	22%	67%	95%	4%	1%
	Dawniej funkcjonujące PS	2%	1%	8%	16%	73%	98%	2%	0%
Obligatoryjne wsparcie szkoleniowo-doradcze OWES dla wnioskodawców o dofinansowanie	Ogółem	1%	2%	8%	22%	67%	93%	6%	1%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	2%	8%	22%	67%	92%	7%	1%
	Dawniej funkcjonujące PS	2%	3%	8%	20%	67%	99%	1%	0%
Wsparcie w przygotowaniu biznesplanu	Ogółem	3%	1%	7%	19%	70%	93%	6%	1%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	1%	7%	18%	72%	92%	7%	1%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	3%	8%	19%	66%	98%	2%	0%
Procedura podpisywania umowy między OWES a PS, które	Ogółem	1%	2%	7%	20%	70%	94%	5%	1%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	1%	7%	20%	71%	93%	6%	1%

otrzymały dotację	Dawniej funkcjonujące PS	2%	3%	6%	20%	69%	98%	2%	0%
Terminowość przesyłania ustalonych transz dofinansowania	Ogółem	1%	1%	6%	17%	75%	94%	5%	1%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	1%	7%	17%	74%	94%	5%	1%
	Dawniej funkcjonujące PS	3%	1%	5%	16%	75%	98%	2%	0%
Pomoc OWES przy uzyskaniu wsparcia finansowego z innych źródeł (z Powiatowego Urzędu Pracy, z PFRON, pożyczki dla podmiotów ekonomii społecznej)	Ogółem	4%	3%	10%	19%	64%	75%	23%	2%
	Obecnie funkcjonujące PS	4%	2%	10%	19%	65%	76%	22%	2%
	Dawniej funkcjonujące PS	7%	3%	11%	19%	60%	71%	28%	1%

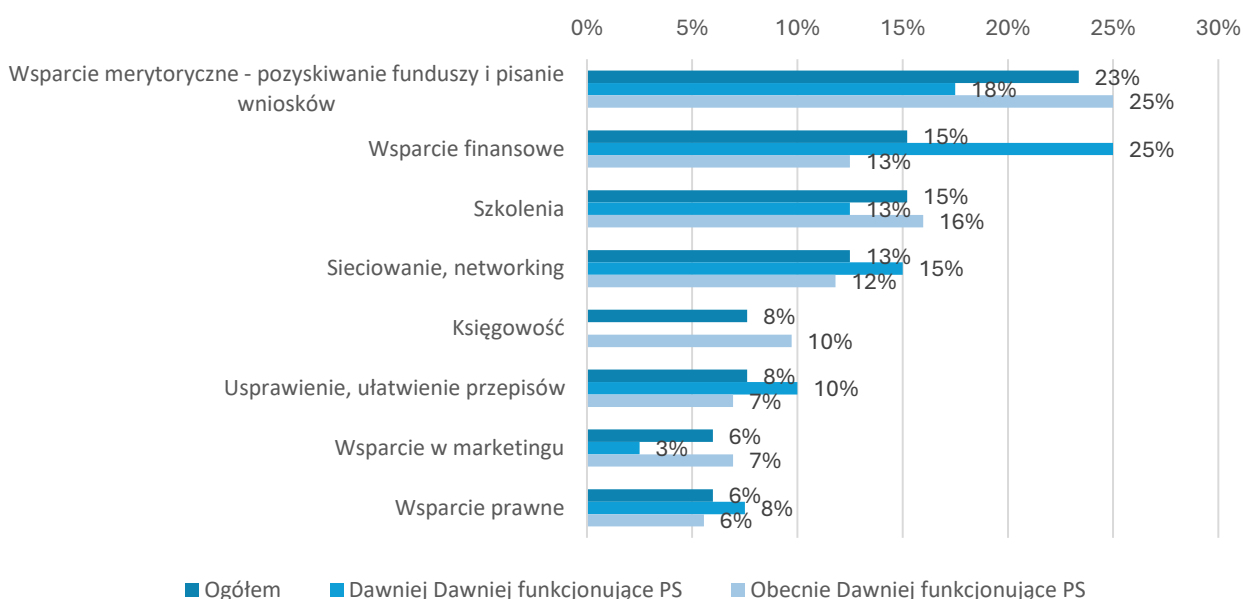
P30. Jak oceniają Państwo procedurę otrzymywania dotacji od OWES na utworzenie lub utrzymanie miejsc pracy w PS?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Większość respondentów nie odczuwała braków w ofercie OWES – 77%. Brakującą pomoc zadeklarowało 23% ogółu respondentów. Trend ten sugeruje, że oferta OWES jest postrzegana jako kompletna i adekwatna dla zdecydowanej większości PES/PS, choć istnieje niewielka grupa odbiorców, która dostrzega potrzebę dodatkowych form wsparcia.

Respondenci, którzy jednak wskazali na braki w ofercie OWES, najczęściej oczekiwali dodatkowego wsparcia merytorycznego w zakresie pozyskiwania funduszy i pisanie wniosków – wskazało na to 23% ogółu badanych. Tendencja ta była podobna wśród nowych i starych PS. Drugim najczęściej wskazywanym obszarem było wsparcie finansowe – wskazane przez 15% ogółu, przy czym dawniej funkcjonujące PS (25%) znacznie częściej zgłaszały tę potrzebę niż obecnie funkcjonujące (13%). Szczegółowe oczekiwania dotyczyły dostępu do funduszu pożyczkowego, form zabezpieczenia typu poręczenia, pożyczki finansowe, wyższych transz dofinansowań – dostosowanych do aktualnej sytuacji ekonomicznej rynku, większych środków na szkolenia dla pracowników PS, dotacji na rozwój. Na trzecim miejscu znalazły się szkolenia – 15% odpowiedzi – dla kadry zarządczej, dla pracowników z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, branżowe, biznesowe lub generalnie więcej szkoleń. Inne często wskazywane braki to sieciowanie, networking (13% wskazań) – badani widzą braki w obszarze łączenia działań różnych PS, targów branżowych, integracji podmiotów ekonomii społecznej. Działania na rzecz integracji i sieciowania powinny być wspierane przez jednocześnie udoskonalenie przepływu informacji. Większego wsparcia w obszarze księgowości oczekuje 8% badanych, a wsparcia prawnego 6%. Usprawnienie i uproszczenie przepisów jest potrzebne według 8% respondentów. Mniej istotne, ale nadal zauważalne potrzeby dotyczyły marketingu, wsparcia psychologicznego („pomoc psychologiczna, szkolenia dot. pracy z ludźmi trudnymi, warsztaty dla tych ludzi pomagające odnaleźć się w rzeczywistości”) i kadr (od 2% do 6% wskazań). Wskazania kategorii „trudno powiedzieć” były rzadkie (4% ogółem), co świadczy o stosunkowo klarownych oczekiwaniach wobec OWES.

Wykres 18. Proponowane formy wsparcia, o które można uzupełnić ofertę OWES (w podziale na dawniej i obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

P31. Czy w ofercie OWES zabrakło jakiejś formy pomocy? [jeśli tak to jakiej?]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=184

Oceny wpływu OWES na wsparcie przedsiębiorstw społecznych oraz integrację środowiska PES są generalnie pozytywne, choć bardziej umiarkowane niż w przypadku wcześniejszych aspektów. Najczęściej pozytywne oceny uzyskało stwierdzenie „poleciłbym innemu PES/PS skorzystanie ze wsparcia OWES” – aż 84% osób zgadza się w jakimś stopniu. W kwestii charakteru wsparcia od OWES, respondenci najczęściej wskazywali, że jest ono zindywidualizowane (80%), mające kompleksowy charakter (77%) oraz wystarczające do powołania i skutecznego funkcjonowania PES/PS (77%). Szczególnie, opinie te, wskazują obecnie funkcjonujące PS. Znacząca część respondentów uważa także, że otrzymała odpowiedzi na wszystkie pytania, z którymi zwróciła się do OWES (83%). Generalnie zatem, wsparcie OWES oceniane jest bardzo pozytywnie jako kompleksowe. Dawniej funkcjonujące PS i efektywne, szczególnie w zakresie powoływania PES/PS i jego funkcjonowania, ale także pozwalające przezwyciężać trudności (77%) i zindywidualizowane. Słabiej oceniane jest pozytywnie wsparcie OWES w zakresie nawiązywania współpracy międzysektorowej (54%) czy też współpracy między PES (44%). Można wnioskować, że ten zakres działalności OWES jest wymagający realizacyjnie – sieciowanie jest złożone i zależne również od działań innych podmiotów.

Tabela 17. Wpływ OWES na wsparcie i współpracę w środowisku PES/PS

		1 Zdecydowani e się nie	2 Raczej się nie zgadzam	3 Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	4 Raczej się zgadzam	5 Zdecydowani e się zgadzam
Wsparcie otrzymane od OWES miało zindywidualizowany charakter	Ogółem	2%	3%	15%	25%	55%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	3%	16%	26%	54%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	4%	13%	23%	54%
Wsparcie otrzymane od OWES	Ogółem	2%	3%	18%	27%	50%

miało pakietowy/kompleksowy charakter	Obecnie funkcjonujące PS	1%	3%	17%	28%	51%
	Dawniej funkcjonujące PS	5%	4%	22%	21%	48%
Oferta OWES dla PS/PES jest wystarczająca dla powołania i skutecznego funkcjonowania PES/PS	Ogółem	3%	4%	17%	28%	48%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	3%	18%	28%	48%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	5%	15%	26%	50%
Uzyskaliśmy odpowiedzi na wszystkie pytania, z którymi przyszliśmy do OWES	Ogółem	2%	3%	12%	25%	58%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	3%	12%	27%	56%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	1%	12%	19%	64%
Wsparcie OWES pozwoliło nam przezwyciężyć trudności, z którymi nasz podmiot się mierzył	Ogółem	5%	3%	15%	27%	50%
	Obecnie funkcjonujące PS	4%	4%	15%	29%	48%
	Dawniej funkcjonujące PS	7%	2%	18%	20%	53%
Wsparcie otrzymane od OWES zapewniło trwałość funkcjonowania naszego podmiotu na kilka lat	Ogółem	5%	6%	19%	25%	45%
	Obecnie funkcjonujące PS	5%	6%	19%	26%	44%
	Dawniej funkcjonujące PS	5%	7%	17%	22%	49%
Bez wsparcia OWES nie udałooby nam się odnieść sukcesu jako organizacja	Ogółem	5%	3%	21%	23%	48%
	Obecnie funkcjonujące PS	5%	3%	21%	24%	47%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	4%	18%	22%	50%
OWES umożliwił współpracę między PES z regionu	Ogółem	5%	3%	21%	23%	48%
	Obecnie funkcjonujące PS	5%	3%	21%	24%	47%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	4%	18%	22%	50%
Dzięki działaniom OWES udało się nawiązać współpracę z samorządem terytorialnym	Ogółem	20%	12%	24%	16%	28%
	Obecnie funkcjonujące PS	19%	12%	24%	16%	29%

	Dawniej funkcjonujące PS	24%	13%	21%	16%	26%
OWES zbudował współpracę międzysektorową na rzecz rozwoju PES/PS w regionie	Ogółem	10%	7%	29%	22%	32%
	Obecnie funkcjonujące PS	10%	7%	30%	22%	31%
	Dawniej funkcjonujące PS	12%	6%	25%	23%	34%
Wsparcie dla PS udzielają różne instytucje w regionie	Ogółem	9%	10%	27%	24%	30%
	Obecnie funkcjonujące PS	7%	9%	26%	27%	31%
	Dawniej funkcjonujące PS	15%	14%	28%	16%	27%
Poleciłbym innemu PES/PS skorzystanie z wsparcia OWES	Ogółem	2%	1%	13%	20%	64%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	2%	14%	20%	63%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	0%	10%	19%	67%
System wsparcia PS w regionie jest skomplikowany i nieprzejrzysty	Ogółem	22%	17%	27%	17%	17%
	Obecnie funkcjonujące PS	21%	17%	29%	17%	16%
	Dawniej funkcjonujące PS	22%	16%	23%	16%	23%

P32. Na ile zgadza się Pan/Pani z poniższymi stwierdzeniami na temat wsparcia oferowanego przez OWES i inne podmioty w regionie dla PS/PES?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

3.3. Efekty wsparcia OWES

Oceny dotyczące efektów wsparcia OWES są generalnie pozytywnie we wszystkich obszarach, tzn. w zdecydowanej większości efektów ponad połowa respondentów, których wsparcie to dotyczyło, ocenia je pozytywnie (na 4 lub 5). Warto jednak zauważyć wyraźne różnice pomiędzy opinią respondentów w zależności od rodzaju osiągniętego rezultatu. Najlepiej oceniono utworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwie społecznym – 84% respondentów wskazało pozytywne efekty. W drugiej kolejności zauważali oni zwiększenie konkurencyjności usług i produktów oferowanych przez PS (77%) oraz podniesienie kompetencji zawodowych pracowników PS (76%). Z kolei słabiej oceniane były takie efekty jak zdobycie nowych zamówień od administracji publicznej (47%) czy też od przedsiębiorstw rynkowych (51%). Nieznacznie częściej negatywne oceny w tym zakresie przyznawały dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa. Warto zauważyć, że najwyższy odsetek odpowiedzi „nie dotyczy” występuje przy stwierdzeniu „wyjście z kłopotów finansowych przez PS” (21%), a więc 1/5 respondentów nie boryka się z trudnościami tego typu. Negatywne oceny przyznawane efektom wsparcia ze strony OWES były marginalne i nie przekraczały zazwyczaj kilku procent, z wyjątkiem pomocy w zwiększaniu klientów czy sieciowaniu, które może wymagać więcej zaangażowania i być trudniejsze do realizacji. Stanowi to przestrzeń do dalszej poprawy w zakresie

efektów biznesowych i współpracy instytucjonalnej. Do obliczenia oceny efektu wsparcia za podstawę przyjęto tylko podmioty, których działanie dotyczy.

Tabela 18. Efekty wsparcia OWES z perspektywy przedsiębiorstw społecznych

		1 Zdecydowanie nie	2 Raczej nie	3 Ani tak ani nie (nie miało wpływu)	4 Raczej tak	5 Zdecydowanie tak	Dotyczy	Nie dotyczy
Utworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwie społecznym, które utrzymały się minimum 12 miesięcy od zakończenia ich finansowania przez OWES	Ogółem	3%	3%	10%	18%	66%	92%	8%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	3%	10%	19%	66%	90%	10%
	Dawniej funkcjonujące PS	5%	2%	12%	16%	65%	99%	1%
Zwiększenie konkurencyjność usług i produktów oferowanych przez przedsiębiorstwo społeczne	Ogółem	4%	3%	16%	26%	51%	95%	5%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	3%	16%	26%	52%	95%	5%
	Dawniej funkcjonujące PS	8%	3%	16%	24%	49%	97%	3%
Podniesienie kompetencji zawodowych pracowników przedsiębiorstwa społecznego	Ogółem	5%	4%	15%	24%	52%	94%	6%
	Obecnie funkcjonujące PS	5%	4%	15%	24%	52%	93%	7%
	Dawniej funkcjonujące PS	7%	6%	14%	22%	51%	98%	2%
Podniesienie kompetencji zarządczych kadry zarządczej przedsiębiorstwa społecznego	Ogółem	6%	5%	16%	23%	50%	93%	7%
	Obecnie funkcjonujące PS	6%	4%	15%	23%	52%	93%	7%
	Dawniej funkcjonujące PS	7%	6%	19%	22%	46%	95%	5%
Zdobycie nowych zamówień od administracji publicznej	Ogółem	25%	9%	19%	18%	29%	85%	15%
	Obecnie funkcjonujące PS	24%	11%	19%	17%	29%	84%	16%
	Dawniej funkcjonujące PS	27%	6%	20%	18%	29%	87%	13%
Zdobycie nowych zamówień od przedsiębiorstw rynkowych	Ogółem	21%	8%	20%	20%	31%	86%	14%
	Obecnie funkcjonujące PS	20%	8%	20%	20%	32%	86%	14%
	Dawniej funkcjonujące PS	26%	5%	20%	23%	26%	87%	13%
Zwiększenie liczby klientów	Ogółem	12%	9%	21%	23%	35%	93%	7%

przedsiębiorstwa społeczne	Obecnie funkcjonujące PS	11%	9%	22%	24%	34%	92%	8%
	Dawniej funkcjonujące PS	19%	8%	18%	19%	36%	96%	4%
Zwiększenie przychodów przedsiębiorstwa społecznego	Ogółem	10%	8%	20%	22%	40%	94%	6%
	Obecnie funkcjonujące PS	9%	7%	20%	23%	41%	93%	7%
	Dawniej funkcjonujące PS	15%	6%	20%	21%	38%	97%	3%
Nawiązanie współpracy z innymi przedsiębiorstwami społecznymi	Ogółem	11%	7%	24%	23%	35%	92%	8%
	Obecnie funkcjonujące PS	11%	6%	24%	24%	35%	92%	8%
	Dawniej funkcjonujące PS	12%	10%	21%	22%	35%	94%	6%
Zwiększenie skuteczności reintegracji społeczno-zawodowej pracowników przedsiębiorstwa społecznego	Ogółem	7%	5%	18%	28%	42%	95%	5%
	Obecnie funkcjonujące PS	5%	5%	19%	28%	43%	94%	6%
	Dawniej funkcjonujące PS	15%	5%	13%	27%	40%	97%	3%
Wyjście z kłopotów finansowych przez przedsiębiorstwo społeczne	Ogółem	11%	8%	24%	18%	39%	79%	21%
	Obecnie funkcjonujące PS	9%	8%	24%	20%	39%	79%	21%
	Dawniej funkcjonujące PS	18%	7%	23%	13%	39%	76%	24%

P33. Czy działania/wsparcie OWES przyczyniło się do osiągnięcia niżej wskazanych efektów przez Państwa PS?

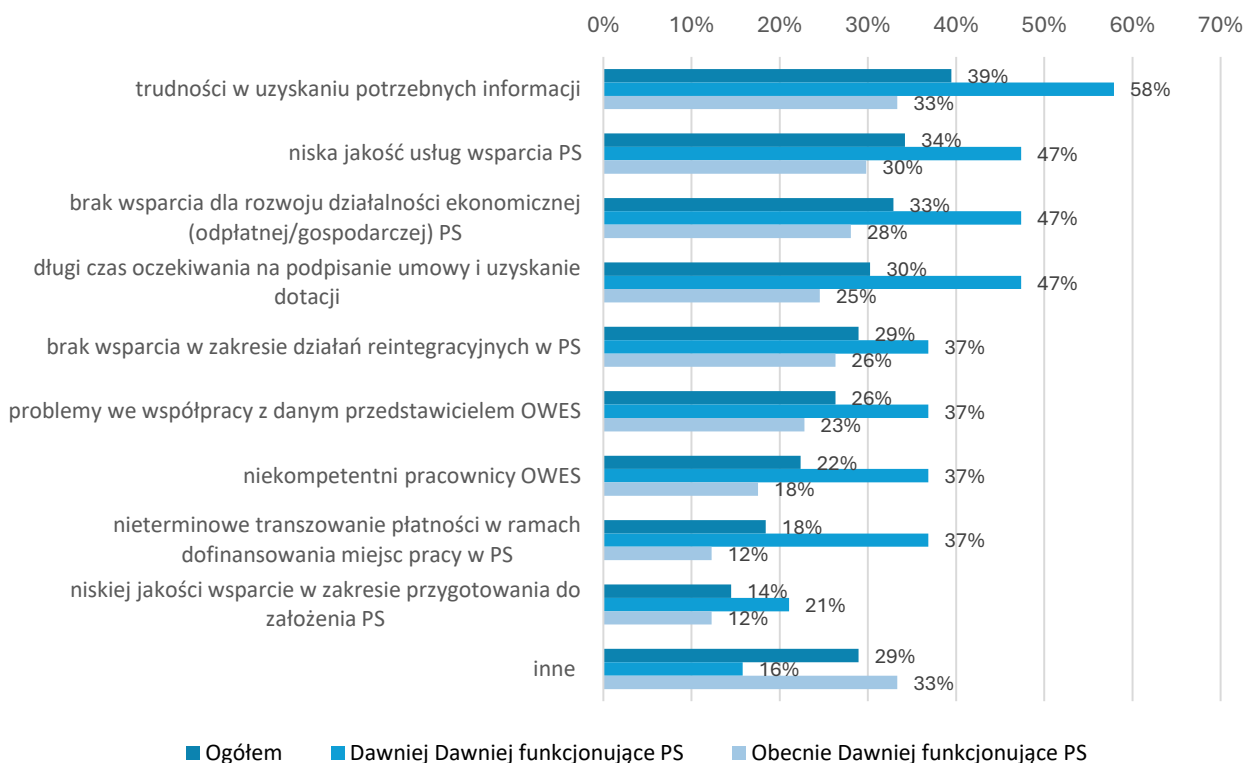
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

3.4. Trudności we współpracy z OWES

Zdecydowana większość przedsiębiorstw społecznych nie doświadczyła trudności we współpracy z ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej – taką odpowiedź wskazało 90% ogółu respondentów. Tylko 10% ogółu badanych zadeklarowało doświadczenie trudności w relacji z OWES. Trend ten jednoznacznie wskazuje na wysoki poziom satysfakcji ze współpracy z OWES wśród wszystkich przedsiębiorstw społecznych.

Wśród trudności zgłaszanych przez przedsiębiorstwa społeczne we współpracy z OWES pojawiły się przede wszystkim trudności w uzyskaniu potrzebnych informacji (39%). Niska jakość usług wsparcia PS stanowiła 34%, a brak wsparcia dla rozwoju działalności ekonomicznej (odpłatnej/gospodarczej) 33% odpowiedzi. Dodatkowo 22 respondentów dodało inne trudności, nie ujęte w prezentowanych na poniższym wykresie propozycjach. Wśród nich pojawiły się trudności, komunikacyjne, związane z „papierologią” i biurokracją oraz finansowe.

Wykres 19. Trudności we współpracy z OWES (w podziale na dawniej i obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

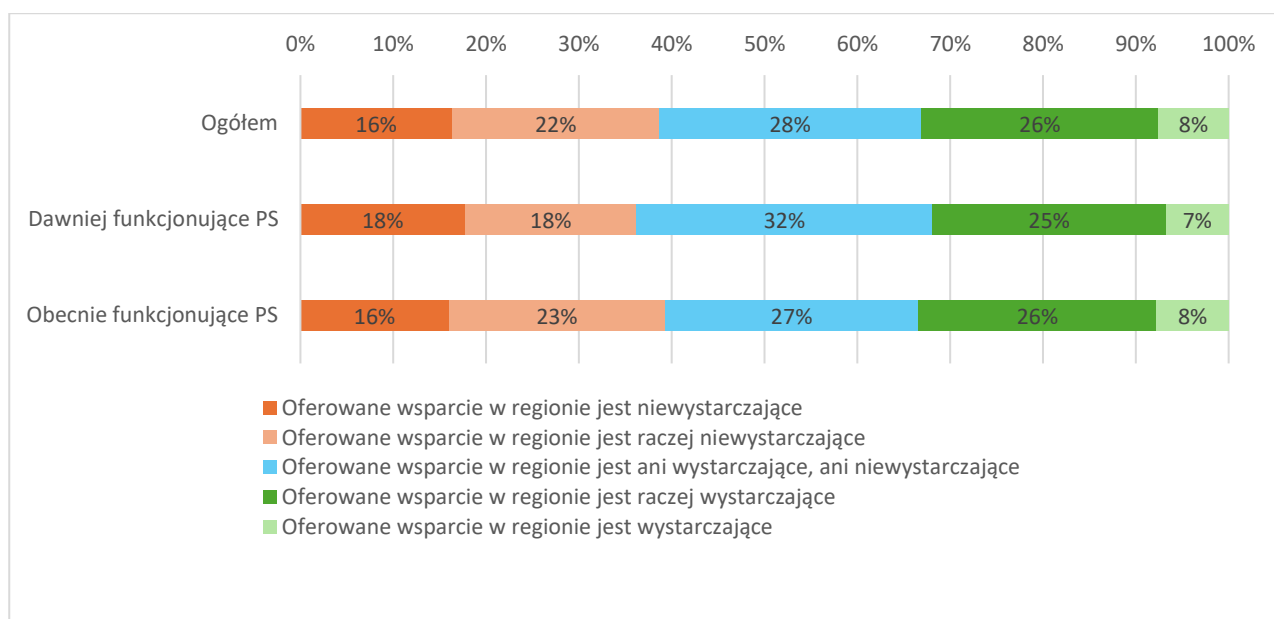
P35. Jakiego rodzaju to były trudności? (pytanie otwarte i możliwość wielu wskazań)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, n=76

3.5. Ocena możliwości uzyskania wsparcia przez PS lub PES w regionie

Badanym trudno było jednoznacznie ocenić możliwość uzyskania wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w ich regionie. 27% respondentów uznało, że jest ani wystarczające, ani niewystarczające. Niemniej nieznacznie opinie przechylają się na stronę niewystarczającego wsparcia (38%) niż wystarczającego (34%).

Wykres 20. Ocena możliwości uzyskania wsparcia przez PES/PS w regionie (w podziale na dawniej i obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

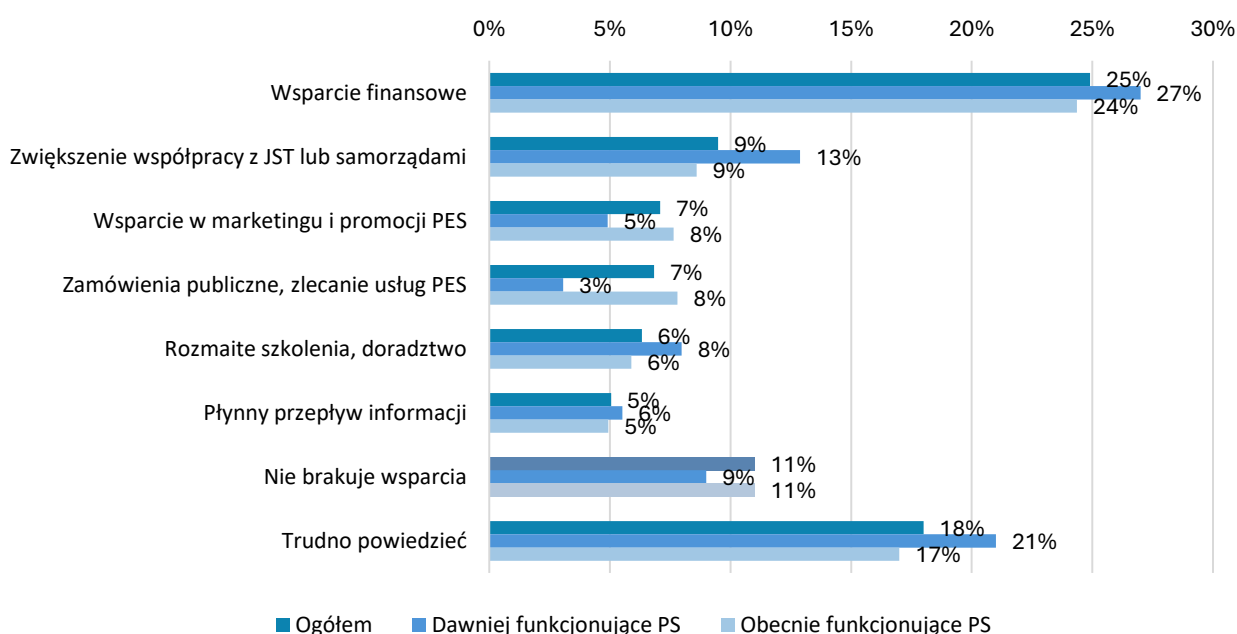
P36. Jak oceniają Państwo możliwość uzyskania wsparcia przez PES/PS w regionie?

Badane przedsiębiorstwa społeczne spontanicznie wskazały obszary wsparcia, których im najbardziej brakuje, aby móc sprawnie funkcjonować i rozwijać się. Największe oczekiwania zdecydowanie dotyczą wsparcia finansowego (25%), wymieniane są w tym obszarze m.in.: „zwiększenie środków na rodzaje wsparcia, które już występują z jednoczesnym zwiększeniem częstotliwości z ich korzystania”, podniesienie wysokości istniejących dotacji, stałe środki gwarantujące stabilność zatrudnienia oraz wsparcie finansowe na utworzenie nowych miejsc pracy. 18% respondentów nie potrafiło wskazać konkretnych obszarów, a według 11% wszystkie obszary są zaopiekowane. Pozostałe wskazania wahają się od 1 do 9% i dotyczą wspierania działalności PS przez poszerzanie współpracy z JST oraz uwzględnianie ich w zamówieniach publicznych, poszerzania kompetencji pracowników PS przez szkolenia (z zakresu reintegracji, marketingu, pozyskiwania środków zewnętrznych, zarządzania, udzielania wsparcia psychologicznego dla pracowników) oraz wsparcie doradcze (potrzebne jest przede wszystkim wsparcie prawne i księgowe), wspierania działań promujących ekonomię społeczną, udoskonalenia kanałów komunikacji (katalogi z ofertą wsparcia, otrzymywanie informacji o możliwościach pozyskania środków finansowych – z konkursów, dotacji itp.), ograniczenia biurokracji.

W niektórych obszarach można zaobserwować różnice między wskazaniami dawniej i obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych. Pośród tych pierwszych jest więcej (21% vs. 17%) odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Także te podmioty zauważały silniejszą potrzebę współpracy z JST (13% dawniej funkcjonujące vs. 9% obecnie funkcjonujące). Natomiast aktualnie funkcjonującym przedsiębiorstwom społecznym zależy bardziej na realnym uwzględnianiu ich w zamówieniach publicznych i jako partnerów biznesowych (8% vs. 3%) oraz na ograniczeniu biurokracji (5% vs. 2%). Oczekują także większego wsparcia w marketingu i promocji PES (8% vs. 5%).

Ponieważ jednak obserwowany spadek zainteresowania rozwojem tych obszarów nie jest wysoki, nadal wymagają one usprawnień. Potrzeba ograniczenia biurokracji może wskazywać na jej wzrost w ostatnich latach. PES potrzebują działań wzmacniających ich widoczność i edukujących o ich misji, aby móc stać się pełnoprawnym partnerem tak dla podmiotów JST, jak i gospodarczych.

Wykres 21. Brakujące obszary wsparcia do dobrego funkcjonowania i rozwoju PES/PS w regionie (w podziale na dawniej i obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

P37. Jakiego rodzaju wsparcia/oferty dla PES/PS w regionie brakuje, aby mogły one dobrze funkcjonować i się rozwijać? (pytanie otwarte i możliwość wielu wskazań)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=791

Wiele instytucji czy organizacji może swoimi usługami wspierać podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne. Na podstawie zebranych w badaniu danych obserwuje się, że największe oczekiwania otrzymania pomocy dotyczą jednostek samorządu na szczeblu gminy i powiatu: 53% wskazań otrzymał urząd miasta lub gminy, 31% powiatowy urząd pracy, 27% starostwo powiatowe.

Od urzędów miasta czy gmin oczekuje się przede wszystkim wsparcia finansowego oraz zlecenia usług przedsiębiorstwom społecznym. Respondenci wymieniają: wspieranie w dofinansowaniu np. do czynszu, na rozwój organizacji oraz szkolenie pracowników, środki dla stażystów i praktykantów, rabaty na wywóz śmieci, zwiększone kwoty dofinansowań czy *„możliwość pożyczki pod wadium, żeby potem mogli [urzędy] sobie odliczyć po wygranym przetargu, bo nas nie stać na takie duże kwoty i nie startujemy wtedy do przetargów”*. Na dalszym planie potrzebne jest wsparcie w sieciowaniu (poszerzenie obszarów współpracy i zacieśnienie jej, wspólne prowadzenie projektów i działań – forma partnerska) oraz promocji ekonomii społecznej i działalności PS (potrzebna jest praca na rzecz zwiększania świadomości działalności PS, tak wśród urzędników, jak i wśród społeczeństwa).

Wsparcie jakiego mogą udzielić PUP także dotyczy przede wszystkim finansów – oczekiwane jest zwiększenie środków na dofinansowania, w dużej mierze dotyczących miejsc pracy, zarówno ich utrzymania, jak i tworzenia nowych. Także w obszarze finansowym badani oczekują refundacji składki ZUS. Dalsze wskazania oczekiwań wobec PUP dotyczą pomocy w rekrutacji (szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym) oraz oferty szkoleniowej dla pracowników przedsiębiorstw społecznych.

Ośrodki pomocy społecznej w perspektywie przedsiębiorstw społecznych powinny być odbiorcą usług tych drugich. Na dalszym planie wyłania się także potrzeba współpracy między tymi podmiotami, takiej jak realizacja zadań unijnych, działania na rzecz lokalnej społeczności.

Starostwa powiatowe – także od tej jednostki oczekiwane wsparcie dotyczy finansów: zwiększenia zakresu finansowania (obszary administracji, rozwój działalności, utrzymanie pracowników – szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym) i podniesienia kwot dotacji. Jednak niemal równie ważne jest włączenie PS w realizację usług w ramach zamówień publicznych. Choć mniej osób zwróciło uwagę na potrzebę promocji wiedzy nt. ekonomii i przedsiębiorstw społecznych, nadal powinien być to znaczący element działań starostwa na rzecz wspierania PS. Dla mniejszej części badanych ważny jest także element zaangażowanej i stałej współpracy, choć nie wskazywali konkretnych jej obszarów oraz respektowanie i uwzględnianie klauzuli społecznej w przetargach.

Na dalszym planie wśród instytucji wspierających oscylując około 17% odpowiedzi, pojawiły się ośrodki wsparcia ekonomii społecznej, ośrodki pomocy społecznej, Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej 13% - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Największe oczekiwania wobec OWES dotyczą pomocy finansowej. Ważne są także doradztwo (tak jak w poprzednich pytaniach przede wszystkim wskazywane są obszary prawny i księgowy, padła także odpowiedź: *„dodatkowo ważne wsparcie merytoryczne w towarzyszeniu, jak przygotować ofertę, jak prowadzić rozmowy z urzędami, jak współpracować z biznesem”*) i promocja działań PS i w nieco mniejszym stopniu wsparcie w sieciowaniu (zacieśnianie współpracy z JST, pozyskiwanie klientów, budowanie relacji z PES) i wsparcie szkoleniowe.

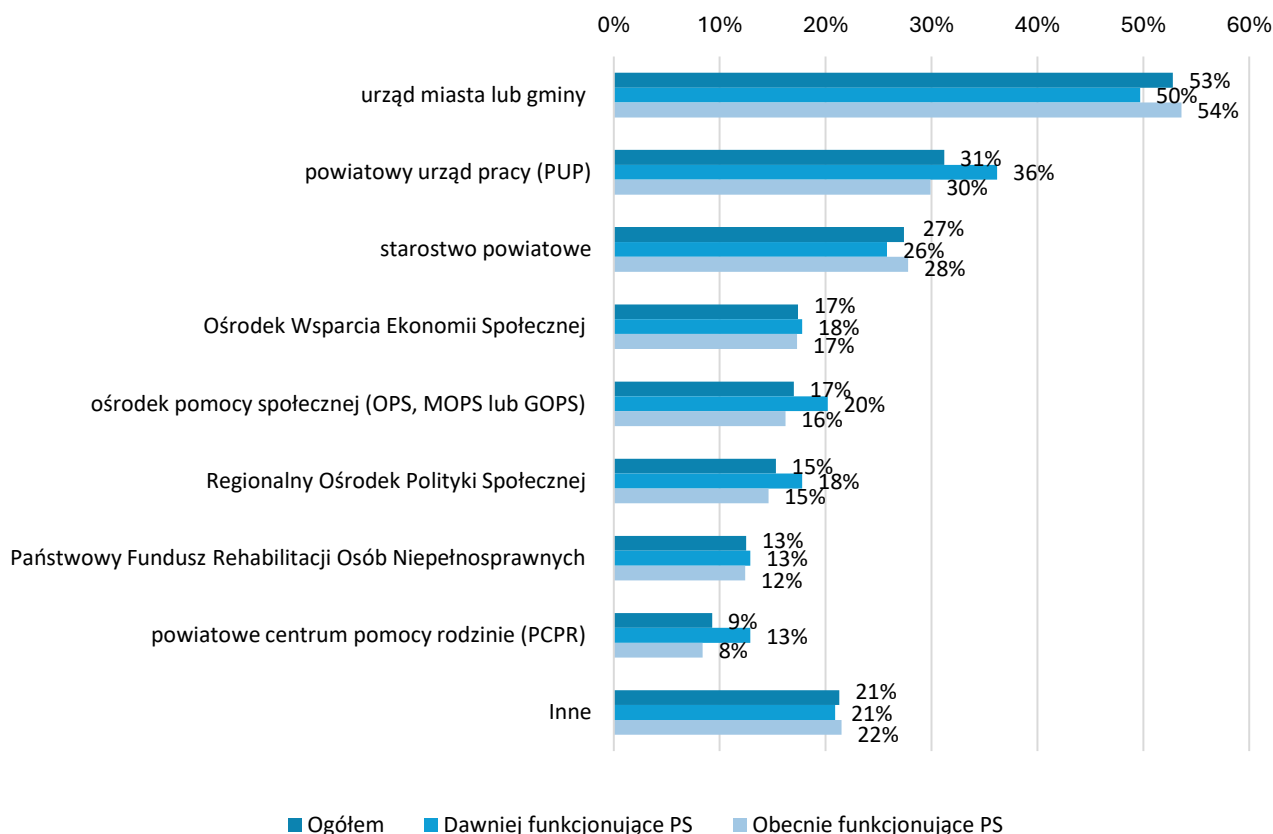
Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej, jak większość pozostałych instytucji, mogą pomóc przede wszystkim w zakresie finansowym (np. dotacje na rozwój). Nadal ważna jest promocja i budowanie świadomości społecznej nt. ekonomii społecznej oraz sieciowanie (nowy aspekt jaki się pojawił w tym obszarze dotyczy wsparcia PS w uczestnictwie w targach branżowych, konferencjach, włączanie ich w wizyty studyjne – z jednostkami samorządowymi oraz podmiotami biznesowymi). ROPS także powinny zlecać przedsiębiorstwom społecznym usługi.

Kilkukrotnie w kategorii „inne” zostały wymienione jednostki samorządu na szczeblu wojewódzkim (urząd wojewódzki i marszałkowski odpowiednio po 6% i 4%) jako podmioty, od których badani oczekiwali

wsparcia sieciującego, finansowego, przy zamówieniach publicznych oraz rządziej ZUS, urzędy skarbowe czy instytucje pożyczkowe/banki, od których oczekiwano korzystnych ofert kredytów.

Dość duży odsetek odpowiedzi – 39% stanowiła odpowiedź „trudno powiedzieć”, a 10% badanych nie oczekiwało zwiększonego wsparcia od żadnej instytucji.

Wykres 22. Instytucje, od których oczekuje się większego wsparcia dla PES/PS w regionie (w podziale na obecnie i dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

P38. Jakie instytucje powinny być bardziej zaangażowane w oferowanie wsparcia dla PES/PS w regionie? [w jakim zakresie?] (pytanie otwarte i możliwość wielu wskazań)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=792

3.6. Ocena programów ministerialnych i ich wpływ na rozwój i wzmocnienie PS

Oceny programów resortowych wprowadzanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej są umiarkowanie pozytywne, z wyraźną przewagą ocen neutralnych lub raczej pozytywnych. Najlepiej oceniono: pomocność programów dla rozwoju PS – łącznie 58% respondentów wskazało pozytywny wpływ, przy czym dawniej funkcjonujące PS były bardziej krytyczne niż obecnie funkcjonujące PS. Informacje o konkursie jako przejrzyste oceniło 55% respondentów ogółem. Ponad połowa respondentów doceniła również przejrzystość zasad dotyczących rozliczania programu (51% ogółu). W tym przypadku jednak to obecnie funkcjonujące PS częściej nie zgadzały się ich przejrzystością niż dawniej funkcjonujące PS. Znaczna część respondentów ma mieszane odczucia w kwestii trudności wypełniania wniosków (42%), a także czasu oczekiwania na wyniki programu (44%). Warto zauważyć, że obecnie funkcjonujące częściej niż dawniej

funkcjonujące wskazywały na trudności związane z przejrzystością programów oraz okresem oczekiwania na wyniki programów.

Tabela 19. Ocena programów resortowych wspierających rozwój PS

		Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam
Programy resortowe są pomocne dla rozwoju PS	Ogółem	2%	3%	37%	24%	34%
	Obecnie funkcjonujące PS	1%	4%	32%	25%	38%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	2%	58%	17%	19%
Zasady dotyczące realizacji programów są przejrzyste	Ogółem	3%	9%	40%	24%	24%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	10%	35%	26%	26%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	6%	57%	17%	16%
Zasady dotyczące rozliczenia programu są przejrzyste	Ogółem	2%	8%	39%	27%	24%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	9%	34%	28%	27%
	Dawniej funkcjonujące PS	3%	3%	58%	23%	13%
Informacje o konkursie (www, informacja telefoniczna) są przejrzyste i dostępne	Ogółem	4%	6%	36%	27%	27%
	Obecnie funkcjonujące PS	3%	7%	30%	29%	31%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	6%	57%	18%	15%
Formularze/wnioski aplikacyjne do nich są trudne do wypełnienia	Ogółem	8%	16%	42%	23%	11%
	Obecnie funkcjonujące PS	9%	17%	37%	25%	12%
	Dawniej	7%	12%	58%	18%	5%

	funkcjonujące PS					
Czas oczekiwania na wyniki programów jest rozsądny i akceptowalny biorąc pod uwagę potrzeby organizacji	Ogółem	11%	14%	44%	18%	13%
	Obecnie funkcjonujące PS	12%	16%	39%	19%	14%
	Dawniej funkcjonujące PS	6%	7%	62%	15%	10%
Dofinansowania w ich ramach dotyczą kluczowych trudności w funkcjonowaniu PS	Ogółem	4%	7%	40%	27%	22%
	Obecnie funkcjonujące PS	4%	7%	36%	29%	24%
	Dawniej funkcjonujące PS	4%	6%	58%	20%	12%
Programy są niewystarczające, aby ustabilizować działanie PS i ich rozwój	Ogółem	6%	10%	38%	22%	24%
	Obecnie funkcjonujące PS	5%	10%	35%	23%	27%
	Dawniej funkcjonujące PS	9%	11%	52%	15%	13%

P39. Jak oceniają Państwo Programy resortowe wdrażane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki społecznej, mające wspierać rozwój i wzmacniać potencjał PS tj. Program „Warto być Przedsiębiorstwem Społecznym”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=794

Ponad 1/3 respondentów trudno jest powiedzieć jakie zmiany w legislacji powinny być wprowadzone by rozwijać PES i PS. Jeżeli już wskazują jakąś odpowiedź, to najczęściej jest nią zmiana w zakresie ograniczenia lub uproszczenia biurokracji i formalności - „zmniejszenie papierologii, masa papierów do drukowania i podpisania” (18%). W tym ograniczenie sprawozdawczości PS do różnych instytucji: „zmniejszenie ilości sprawozdań i raportów dotyczących tego samego tylko składanych do różnych instytucji” i uproszczenie procedur zakładania PS: „system uzyskania statusu PS jest skomplikowany, bo jak nie zatrudnię 3 osób, to już nie mam i to jest błędne koło”. Postulat zmniejszenia biurokracji dotyczy również procedur przygotowania wniosków o dofinansowanie czy dotacje: „Uproszczenie procedur, ograniczenie dokumentacji do niezbędnego minimum zwłaszcza przy małych grantach”, „upraszczanie procedur, wniosków, bo opisanie i przygotowanie biznesplanu jest bardzo skomplikowane”.

W drugiej kolejności są to zmiany podatkowe (7%), które zdaniem badanych powinny mieć miejsce, ponieważ obecnie „PS traktowane są jak zwykłe firmy, a ciężą na nich większe obowiązki związane z pracownikami, wymagające zaangażowania finansowego jak i czasowego (często to osoby z trudnościami wymagającymi wydłużonego czasu na wykonanie zadań)”. Badani widzą przestrzeń do zmian w zakresie zwolnień podatkowych – szczególnie VAT: „Przede wszystkim zwolnić PS /PES z podatku VAT. Jest to dla nas ogromny problem, nie jesteśmy konkurencyjni na rynku” lub też „zmiana limitu wejścia do VAT! lub mniejsza jednolita stawka VAT dla PES/PS, lub podmiotowe zwolnienie z VAT”. Uważają także, że ich sytuacje mogłyby poprawić zwiększone ulgi rozliczeniowe, refundacja składek ZUS przez PUP (obligatoryjna): „Art. 21 PUP, żeby

dofinansowania były obligatoryjne". Zachętą do współpracy biznesu z PS mogłoby być „*stosowanie szerszego wachlarza ulg dla przedsiębiorców współpracujących długofalowo z PES*". Pojawiły się także pojedyncze głosy o traktowaniu PS jako organizacji pożytku publicznego z możliwością pozyskania 1,5% podatku czy „*wciągnięcie PS na listę podmiotów strategicznych, jeśli chodzi o ceny energii i gazu*".

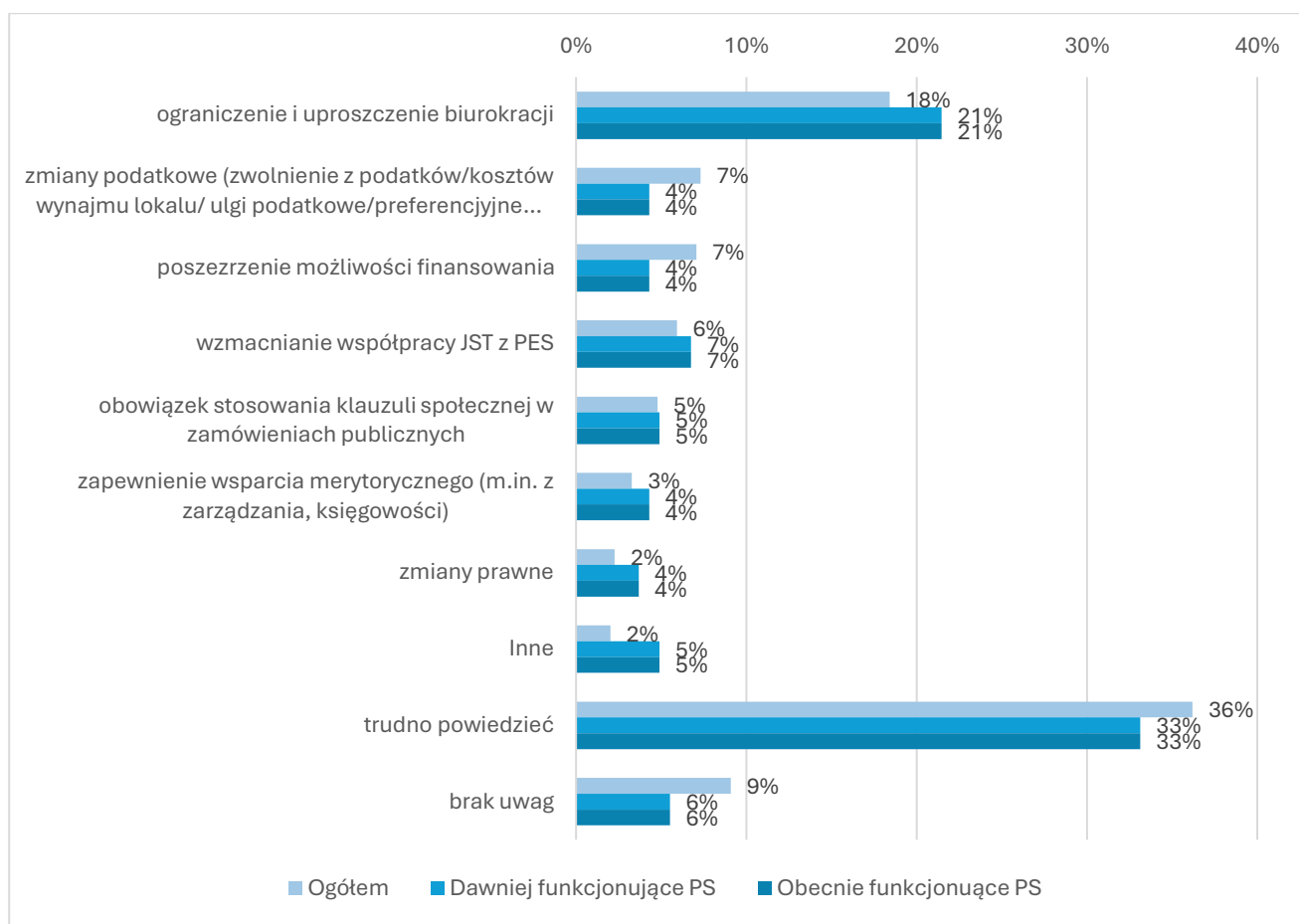
PS uważają także, że samorządy powinny partycypować w kosztach wynajmu lokalu na działalność PS lub udostępniać lokale bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach. Jeden z respondentów tak podsumowuje oczekiwania: „*zmniejszenie biurokracji, udostępnianie lokali na preferencyjnych warunkach przez JST dla PS, większe wsparcie finansowe na działalność już istniejących PS, refundacja składek ZUS*".

Równie ważne dla respondentów prowadzących PS w kontekście zmian legislacyjnych jest poszerzenie możliwości finansowania ich działań „*na korzystniejszych warunkach*” (7%), przez co respondenci rozumieją wprowadzanie systemu pożyczek i kredytów, w tym „*udzielanie gwarancji przy pozyskiwaniu środków finansowych w bankach*”, podwyższenie kwot udzielanych dotacji szczególnie w celu podniesienia wynagrodzeń ich pracowników, zwiększony limit pomocy *de minimis*, uwzględnienie możliwości dofinansowania na rehabilitację w IPR. Wspólny głos przedstawicieli przedsiębiorstw społecznych mówi o konieczności zapewnienia systemowej płynności finansowej na ich działalność poprzez „*zwiększenie liczby programów współfinansujących działalność PES/PS z funduszy publicznych, zarówno krajowych, jak i unijnych*” np. „*Premia Społeczna, powinien zostać poszerzony o nowe usługi i podniesione limity finansowe*” Zdaniem badanych część świadczeń powinna być obligatoryjna i bezwarunkowa dla PS: „*PS które zatrudnia osobę o niepełnosprawności - rozpatrzenie wniosku o refundację PFRON powinno być automatyczne, zapisy składek ZUS z PUP też powinny być rozpatrywane z automatu*”. A dodatkowo: „*Zmiana w zasadach uzyskiwania dofinansowania do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego (PFRON). PSy również te prowadzące działalność gospodarczą, z racji prowadzonej działalności i zatrudnianiu osób z grona osób zagrożonych wykluczeniem społecznym powinny być zwolnione z wykazywania efektu zachęty. Konieczność wykazania efektu zachęty znacznie utrudnia uzyskanie wsparcia, w przypadku np. nabycia niepełnosprawności u pracowników lub zwiększenia ich poziomu niepełnosprawności*”.

6% wskazań otrzymało wzmacnianie współpracy JST z PES oraz 5% stosowanie klauzuli społecznej w zamówieniach publicznych: „*(do zmiany) zapisy dot. zamówień publicznych, bo firmy i samorządy boją się ich stosować, nie chcą zlecać działań PS. Obowiązkowy procent zamówień dla PES*.”

W ramach wsparcia merytorycznego (3%) oczekiwano rozwoju kompetencji kadry PS w zakresie zarządzania, szkoleń nakierowanych na poszerzanie wiedzy pracowników PES/PS oraz wsparcia księgowego. Pojawiły się również głosy postulujące zmiany w obszarze przepisów dotyczących zasad zatrudnienia w PS, szczególnie wydłużenia czasu na zastąpienie pracownika, który zrezygnował: „*czas na zatrudnienie zdecydowanie za krótki (3 miesiące) odpowiedzialność osób zakładających PES zbyt duża, musimy utrzymać 10 osób, zbyt rygorystyczne traktowanie osób zakładających. Pracownik dotacyjny się zwalnia to mamy 30 dni, żeby zatrudnić nowego albo oddać całe dofinansowanie a już wypłaciliśmy pensję 9-ciu pracownikom. Wydłużyć wszelkie terminy*” oraz w zwolnieniach lekarskich: „*mniej rygorystyczne przepisy dotyczące L4 dla pracowników, dopasowane do osób z niepełnosprawnościami np. możliwość wzięcia długoterminowego L4*”.

Wykres 23. Zmiany w legislacji dotyczące ekonomii społecznej (w podziale na dawniej i obecnie funkcjonujące PS)

P40. Jakiego rodzaju zmiany w legislacji dotyczącej ekonomii społecznej powinny być wprowadzone, aby rozwijać PES/PS?

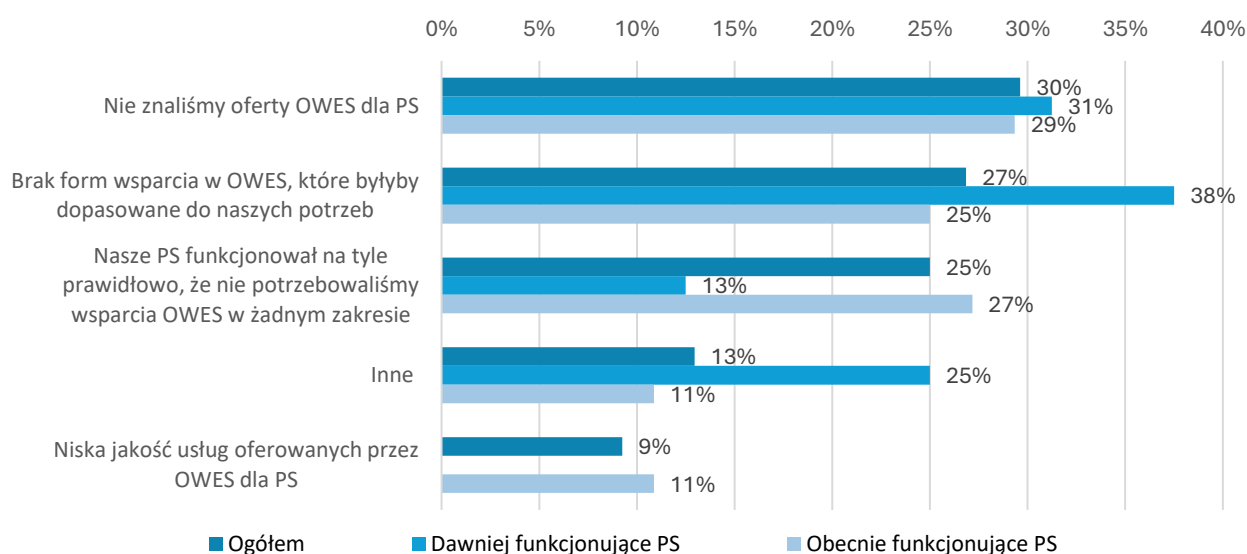
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=793

4. PS niewspółpracujące z OWES. Przyczyny braku współpracy i ocena oferty OWES oraz propozycje zmian

4.1. Trudności i przeszkody w podjęciu współpracy z OWES

Przypomnijmy, że 8% ogółu PS nie współpracowało z OWES, 8% dawniej funkcjonujących i 12% spośród obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych. Respondenci zapytani o powody niekorzystania ze wsparcia OWES (106 respondentów) najczęściej wskazywali nieznaną ofertę (30%). ¼ badanych nie miała potrzeby korzystania z tego rodzaju wsparcia, a według 22% oferta OWES nie była dopasowana do potrzeb ich PS. Powody związane z jakością świadczonych przez ośrodki usług i kompetencjami kadry miały dość niskie znaczenie. Braki w tym zakresie zostały zauważone jedynie w grupie obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych. Warto jednak zauważyć, że to częściej dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa udzieliły tych odpowiedzi (odpowiednio 31% i 38% z nich). Obecne przedsiębiorstwa z kolei częściej udzielały odpowiedzi, że ich PS funkcjonował na tyle prawidłowo, że nie potrzebowali wsparcia OWES. Tę odpowiedź wskazało 27% obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw, a dawnych – 13%. Dość duży odsetek wskazań dotyczył „innych” przyczyn niekorzystania z oferty OWES (17%).

Wykres 24. Powody niekorzystania z oferty wsparcia OWES (w podziale na dawniej i obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne)

P11 (2). Wskazali Państwo, że Państwa przedsiębiorstwo społeczne nie współpracowało z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej. Jakie były powody niekorzystania z oferty wsparcia OWES?

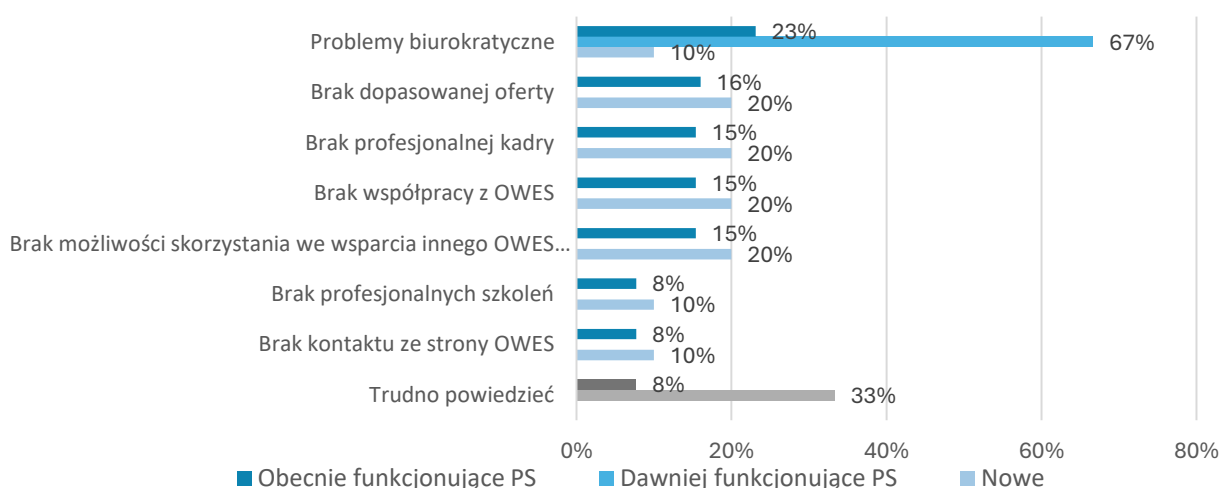
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=106

Część przedsiębiorstw społecznych (4%, n=4) otrzymała wystarczające wsparcie ze strony innych instytucji. Wymienione zostały Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Były także przedsiębiorstwa społeczne, które uzyskały wsparcie na początku działalności (brak wskazanego źródła) i nie wymagały jej na dalszym etapie.

Większość z badanych przedsiębiorstw społecznych – 88% – zadeklarowała, że nie wystąpiły trudności w skorzystaniu z oferty OWES (81% dawnych i 89% obecnych). Należy zauważyć, że z wcześniej zaprezentowanych danych wynika, że oprócz indywidualnego doświadczenia w staraniu o wsparcie, na taką odpowiedź mogły mieć także wpływ tak nieznajomość oferty, jak i brak potrzeby skorzystania z niej (patrz: wykres 26).

Pośród napotkanych trudności wymieniano przede wszystkim problemy z nadmierną biurokracją (23% ogółu). Ta trudność była rozpoznana znacząco częściej wśród dawniej funkcjonujących PS (67%) niż wśród obecnie funkcjonujących (10%). Sytuacja zatem bądź uległa poprawie, zmieniły się przepisy bądź też obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne mają wyższe kompetencje w zakresie obsługi dokumentacji. 15% badanych wykazało zainteresowanie ofertą OWES z innego obszaru terytorialnego, nie mogła jednak z niej skorzystać. Również 15% wskazało ogólnie brak współpracy z OWES, nie zagłębiając się w charakter przeszkód. Dla kolejnych 16% problem stanowił brak dopasowanej oferty oraz dla kolejnych 15% - brak profesjonalnej kadry. Dalej, równo po 8% wskazań pojawiły się odpowiedzi: brak kontaktu ze strony OWES, brak profesjonalnych szkoleń. Powyższe trudności wskazywały nieco częściej obecnie funkcjonujące PS.

Wykres 25. Trudności napotkane w skorzystaniu z oferty właściwego terytorialnie OWES (w podziale na dawniej funkcjonujące PS i obecnie funkcjonujące PS)

P12a. Czy Państwa PS napotkał jakieś trudności w skorzystaniu z oferty właściwego terytorialnie OWES? [TAK, jakie?]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=106

OWES mogą być prowadzone przez jeden podmiot prawny bądź też przez partnerstwo kilku podmiotów. 57% badanych nie wiedziało w jakiej formie działa/działają ośrodki, który funkcjonuje w ich regionie.

Według 27% respondentów na ich terenie działa OWES jednopodmiotowy, a wg 17% wielopodmiotowy. Dawniej funkcjonujące PS częściej wskazywały na współpracę z jednopodmiotowym ośrodkiem.

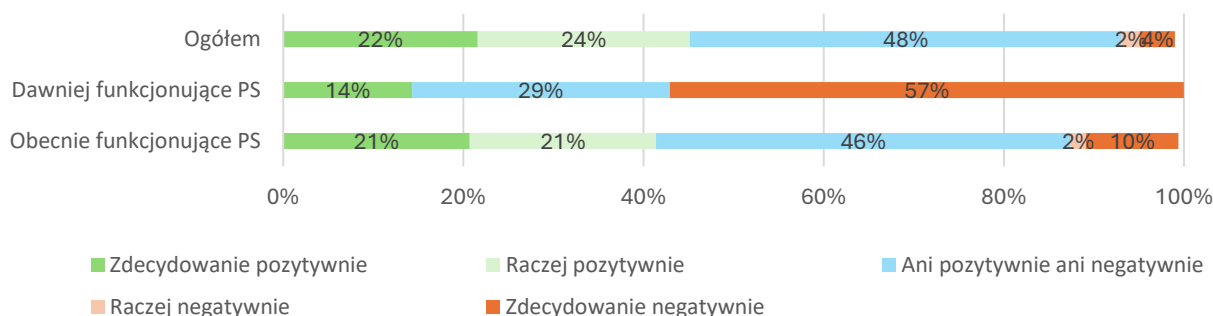
4.2. Ocena oferty OWES

Ocena oferty OWES przez przedsiębiorstwa społeczne z nimi niewspółpracujące jest mocno zróżnicowana. We wspólnym ujęciu dawnych i obecnych PS blisko połowa ocen była „ani pozytywna, ani negatywna” – 49%. Natomiast ocena dawniej funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych jest skrajna. 57% ocenia ofertę OWES zdecydowanie negatywnie, a jedynie 14% bardzo pozytywnie. Nie ma w tej grupie żadnych wskazań na raczej pozytywnie/raczej negatywnie. Odbiór oferty wśród obecnie funkcjonujących PS prezentuje się bardziej zadowolająco: 22% „zdecydowanie pozytywnie” i 24% na „raczej pozytywnie”. Pojawił się niewielki odsetek opinii negatywnych (łącznie 6% „raczej negatywnie” i „zdecydowanie negatywnie”). Jednakże do porównania oceny między dwoma rodzajami PS należy podchodzić ostrożnie. Konieczne jest, aby podkreślić, że na duże rozbieżności w wynikach między obecnymi a dawnymi PS miała wpływ liczebność respondentów udzielających odpowiedzi na to pytanie (N dla obecnie funkcjonujących PS =51, N dla dawniej funkcjonujących PS=7).

Powodem, dla którego respondenci najczęściej wyrażają swoje negatywne opinie na temat wsparcia udzielanego przez OWES, są takie kwestie, jak brak oferty (34% ogółu), brak profesjonalizmu (17% ogółu) „działanie projektu nie skoncentrowane na realnych potrzebach przedsiębiorstw”, ale także brak udzielenia porady prawnej. Warto jednak podkreślić, że opinie te należą do rzadkości – równie często respondentom trudno powiedzieć (34% ogółu), dlaczego oceniają tak tę ofertę. Respondentom trudno powiedzieć jest także dlaczego przyznali oni średnią ocenę (ani pozytywną, ani negatywną) – 52% z ogółu udzieliło takiej odpowiedzi. Jeśli już uzasadniają oni w jakiś sposób tę ocenę, to najczęściej ponownie wskazują na braki w ofercie (19% ogółu): „po prostu nie jest dopasowana do naszych potrzeb”. Pozytywne opinie (raczej i zdecydowanie pozytywne) najczęściej wskazują na pracowników (42% ogółu), określanych jako kompetentnych, takich, którzy „zawsze byli pomocni i dawali wyczerpujące zapytania na odpowiedzi”. Uważają także, że generalnie pomoc jest adekwatna do potrzeb PS (33% ogółu), ale najwidoczniej nie jest

dopasowana do potrzeb akurat ich przedsiębiorstwa społecznego (25% ogółu): „dla innych PS oferta jest dobra, ale akurat nie znaleźli dla siebie dobrej oferty jaką miał OWES”.

Wykres 26. Ogólna ocena oferty wsparcia OWES dla PS (w podziale na dawniej funkcjonujące PS i obecnie funkcjonujące PS)

P14. Jak generalnie oceniają Państwo ofertę wsparcia OWES dla PS?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=58

Ponieważ konkretne formy wsparcia oferowane przez OWES oceniało 58 respondentów, z czego jedynie 7 osób stanowili przedstawiciele dawniej funkcjonujących PS, poniższe dane w tabeli zaprezentowano w liczbach, bez wyliczeń procentowych, tak by uniknąć nadinterpretacji w sytuacji, gdy podstawę oprocentowania stanowiłyby dwie osoby.

Spośród przedstawicieli dawniej funkcjonujących PS (7 osób), 4 osoby wstrzymały się od oceny większości form wsparcia oferowanych przez OWES. Dwie z osób, które oceniły form wsparcia, mają o nich zdecydowanie negatywną opinię. Jedna osoba wskazała, że OWES nie oferował wsparcia tego typu. Generalnie, respondenci najczęściej oceniali formę wsparcia, jaką jest doradztwo ogólne (33 z 58 osób), niewiele mniej osób doradztwo specjalistyczne (31 osób). Te dwie formy wsparcia są również najlepiej ocenianymi przez respondentów reprezentujących obecnie funkcjonujące PS. Pozytywnie oceniło je odpowiednio 22 osoby oraz 20 osób. Równie często, tak wysoko oceniane są dotacje na utworzenie lub utrzymanie miejsc pracy. Jeśli respondenci mają opinię na temat form wsparcia oferowanych przez OWES, to najczęściej oceniają je pozytywnie. Trudno jednak powiedzieć na jakiej podstawie opierają swoje przekonania. Mogą być to opinie zasłyszane w środowisku bądź pracownicy przedsiębiorstw społecznych zapoznawali się z ofertą OWES i mimo, że z niej nie skorzystali, to na tej podstawie wyrobili sobie zdanie.

Tabela 20. Ocena konkretnych form wsparcia oferowanych przez OWES dla PS

		Zdecydowanie negatywnie	Raczej negatywnie	Ani pozytywnie, ani negatywnie	Raczej pozytywnie	Zdecydowanie pozytywnie	Oceniłem tę kategorię usług	Wstrzymałem się od oceny tej kategorii usług	OWES nie oferował tego typu wsparcia
Animacja lokalna (m.in. wsparcie dla lokalnych liderów/grup inicjatywnych, motywowanie instytucji publicznych, biznesu do współpracy z PS)	Ogółem	4	0	5	3	7	19	32	7
	Dawniej funkcjonujące PS	2	0	0	0	0	2	4	1
	Obecnie funkcjonujące PS	2	0	5	3	7	17	28	6
Dystrybucja informacji dla PES/PS, lub osób zainteresowanych założeniem PES/PS o ważnych działaniach dotyczących możliwości rozwoju PES/PS, o źródłach pozyskiwania funduszy na rozwój PS, zmianach przepisów prawa, itp.	Ogółem	4	0	9	3	15	31	23	4
	Dawniej funkcjonujące PS	2	0	0	0	0	2	4	1
	Obecnie funkcjonujące PS	2	0	9	3	15	29	19	3
Doradztwo ogólne - kluczowe	Ogółem	4	0	7	4	18	33	23	2

(zakładanie PES/PS i ich rejestracja, prowadzenie działalności statusowej PES, finansowanie i sieciowanie PES)	Dawniej funkcjonujące PS	2	0	0	0	0	2	4	1
	Obecnie funkcjonujące PS	2	0	7	4	18	31	19	1
Doradztwo specjalistyczne, np. prawne, księgowo-podatkowe, kadrowe, finansowe, marketingowe	Ogółem	5	1	5	5	15	31	25	2
	Dawniej funkcjonujące PS	2	0	0	0	0	2	4	1
	Obecnie funkcjonujące PS	3	1	5	5	15	29	21	1
Pomoc przy uzyskaniu wsparcia finansowego z innych źródeł (z Powiatowego Urzędu Pracy, z PFRON, pożyczki dla podmiotów ekonomii społecznej)	Ogółem	4	1	7	5	7	24	29	5
	Dawniej funkcjonujące PS	1	0	0	0	0	1	4	2
	Obecnie funkcjonujące PS	3	1	7	5	7	23	25	3
Doradztwo biznesowe dla istniejących przedsiębiorstw społecznych (działania na rzecz budowania konkurencyjności produktów i usług przedsiębiorczości społecznej, doradztwo branżowe)	Ogółem	5	0	6	4	10	25	29	4
	Dawniej funkcjonujące PS	2	0	0	0	0	2	4	1
	Obecnie funkcjonujące PS	3	0	6	4	10	23	25	3
Doradztwo z zakresu zamówień publicznych (m.in. pomoc w opracowaniu i składaniu ofert przez PS)	Ogółem	5	0	5	2	8	20	32	6
	Dawniej funkcjonujące PS	2	0	0	0	0	2	4	1
	Obecnie funkcjonujące PS	3	0	5	2	8	18	28	5
Doradztwo z zakresu usług społecznych i ich realizacji (m.in. przygotowanie oferty realizacji usług społecznych)	Ogółem	5	0	5	2	10	22	31	5
	Dawniej funkcjonujące PS	2	0	0	0	0	2	4	1
	Obecnie funkcjonujące PS	3	0	5	2	10	20	27	4
Dotacje na utworzenie lub utrzymanie miejsc pracy (na zatrudnienie pracowników)	Ogółem	3	0	5	6	16	30	25	3
	Dawniej funkcjonujące PS	2	0	0	0	0	2	4	1
	Obecnie funkcjonujące PS	1	0	5	6	16	28	21	2
Szkolenia ogólne (m.in. dotyczące powoływania PES/uzyskiwania statusu PS, prowadzenia działalności statusowej i gospodarczej)	Ogółem	4	1	8	3	14	30	26	2
	Dawniej funkcjonujące PS	2	0	0	0	0	2	4	1
	Obecnie funkcjonujące PS	2	1	8	3	14	28	22	1
Szkolenia specjalistyczne (zarządzanie organizacją, biznesplan, marketing organizacji, działania reintegracyjne PES i świadczenie usług społecznych przez PES)	Ogółem	4	0	6	5	13	28	27	3
	Dawniej funkcjonujące PS	2	0	0	0	0	2	4	1
	Obecnie funkcjonujące PS	2	0	6	5	13	26	23	2
Usługi wsparcia działań reintegracyjnych podejmowanych przez PS, w tym wsparcia w tworzeniu planów reintegracyjnych oraz finansowania tych działań	Ogółem	4	0	5	4	7	20	32	6
	Dawniej funkcjonujące PS	2	0	0	0	0	2	4	1
	Obecnie funkcjonujące PS	2	0	5	4	7	18	28	5

P15. Jak oceniają Państwo konkretne formy wsparcia oferowane przez OWES dla PS?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=58, w tabeli przedstawiono liczbę osób

4.3. Ocena poszczególnych elementów/zasobów OWES

Dawniej funkcjonujące PS oceniają słabiej zasoby OWES niż obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa. W żadnym przypadku nie oceniły któregoś z zasobów „zdecydowanie pozytywnie”, najwyżej oceniając je „raczej pozytywnie”. Najczęściej jednak, większość reprezentantów dawnych PS przyznawała poszczególnym zasobom ocenę „ani pozytywnie, ani negatywnie” (w każdym przypadku ponad połowa respondentów). Choć obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne oceniały znacznie wyżej te zasoby, to również najczęstszym ich wskazaniem była ta ocena. Najlepiej, bo „zdecydowanie pozytywnie” ocenili oni komunikatywną i życzliwą kadrę OWES (35% głosów) oraz równie często wyposażenie lokalu OWES. Mocno niezdecydowana postawa może wynikać z nieznamomości zasobów OWES wśród PS niekorzystających z ich oferty.

Tabela 21. Ocena poszczególnych zasobów OWES

		Zdecydowanie negatywnie	Raczej negatywnie	Ani pozytywnie, ani negatywnie	Raczej pozytywnie	Zdecydowanie pozytywnie
Zasoby lokalowe	Ogółem	4%	3%	55%	9%	29%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	4%	55%	6%	33%
	Dawniej funkcjonujące PS	14%	0%	57%	29%	0%
Wyposażenie lokalu OWES m.in. w sprzęty biurowe, sale spotkań	Ogółem	3%	0%	57%	9%	31%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	0%	57%	6%	35%
	Dawniej funkcjonujące PS	14%	0%	57%	29%	0%
Strona internetowa OWES (przejrzystość, aktualność i kompletność informacji)	Ogółem	3%	1%	55%	12%	29%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	0%	55%	10%	33%
	Dawniej funkcjonujące PS	14%	0%	57%	29%	0%
Kompetentna i profesjonalna kadra OWES	Ogółem	3%	2%	55%	14%	26%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	2%	55%	12%	29%
	Dawniej	14%	0%	57%	29%	0%

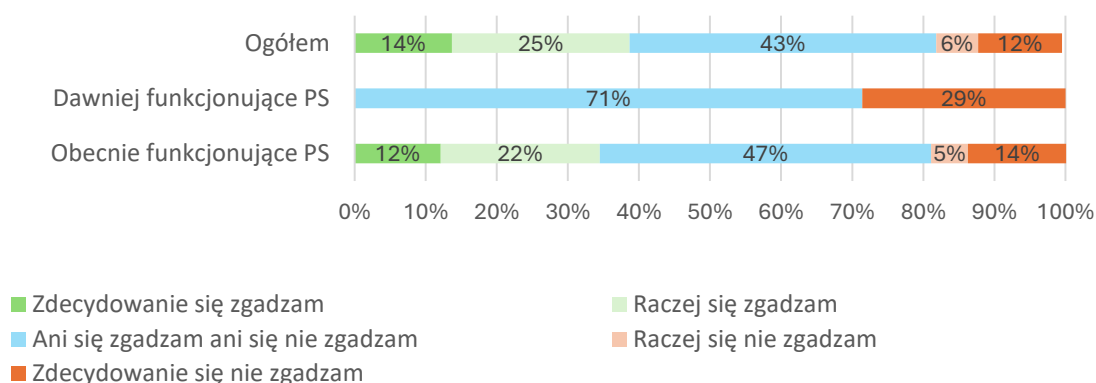
	funkcjonujące PS					
Komunikatywna i życzliwa kadra OWES	Ogółem	3%	1%	48%	17%	31%
	Obecnie funkcjonujące PS	2%	0%	47%	16%	35%
	Dawniej funkcjonujące PS	14%	0%	57%	29%	0%
Szukająca rozwiązań trudności kadra OWES	Ogółem	7%	3%	57%	9%	24%
	Obecnie funkcjonujące PS	6%	4%	57%	6%	27%
	Dawniej funkcjonujące PS	14%	0%	57%	29%	0%
Szybkość reakcji na zgłaszane przez PS potrzeby/trudności	Ogółem	5%	4%	57%	12%	22%
	Obecnie funkcjonujące PS	4%	4%	57%	10%	25%
	Dawniej funkcjonujące PS	14%	0%	57%	29%	0%

P16. Jak oceniają Państwo zasoby OWES z Państwa regionu, w poniższych aspektach?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=106

Respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do stwierdzenia „Oferta OWES dla PS/PES jest wystarczająca dla ich powołania i skutecznego funkcjonowania”. Analiza odpowiedzi przedstawionych na poniższym wykresie wskazuje, że dominującą w każdej z grup (zarówno obecne jak i dawne przedsiębiorstwa) jest odpowiedź neutralna – ani się zgadzam, ani się zgadzam, którą wskazało 47% ogółu respondentów, aż 71% byłych przedsiębiorstw oraz 43% przedsiębiorstw obecnych. Warto zauważyć, że wśród byłych przedsiębiorstw społecznych wyraźnie wyższy odsetek respondentów (29%) zdecydowanie nie zgadza się ze stwierdzeniem o wystarczalności oferty, w porównaniu do 14% ogólnych odpowiedzi i 12% wśród obecnych przedsiębiorstw. W kategorii „raczej się nie zgadzam” odsetki są niewielkie i niemal zerowe – 5% ogólnych odpowiedzi respondentów. W przypadku pozytywnych ocen, łącznie 34% wszystkich odpowiedzi (22% „raczej się zgadzam” i 12% „zdecydowanie się zgadzam”) uznało ofertę OWES za wystarczającą. W grupie obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych pozytywną ocenę wyraża łącznie 40% respondentów (26% „raczej się zgadzam” i 14% „zdecydowanie się zgadzam”), co jest wyższym wynikiem niż średnia ogólna. Natomiast w grupie przedsiębiorstw dawnych żadne nie wskazało odpowiedzi pozytywnych. Większość badanych jest neutralna wobec oceny oferty OWES, jednak dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne wyrażają znacznie większy sceptycyzm niż obecnie funkcjonujące.

Wykres 27. Zgodność ze stwierdzeniem: Oferta OWES dla PS/PES jest wystarczająca dla powołania i skutecznego funkcjonowania PS (w podziale na Dawniej funkcjonujące PS i Obecnie funkcjonujące PS)

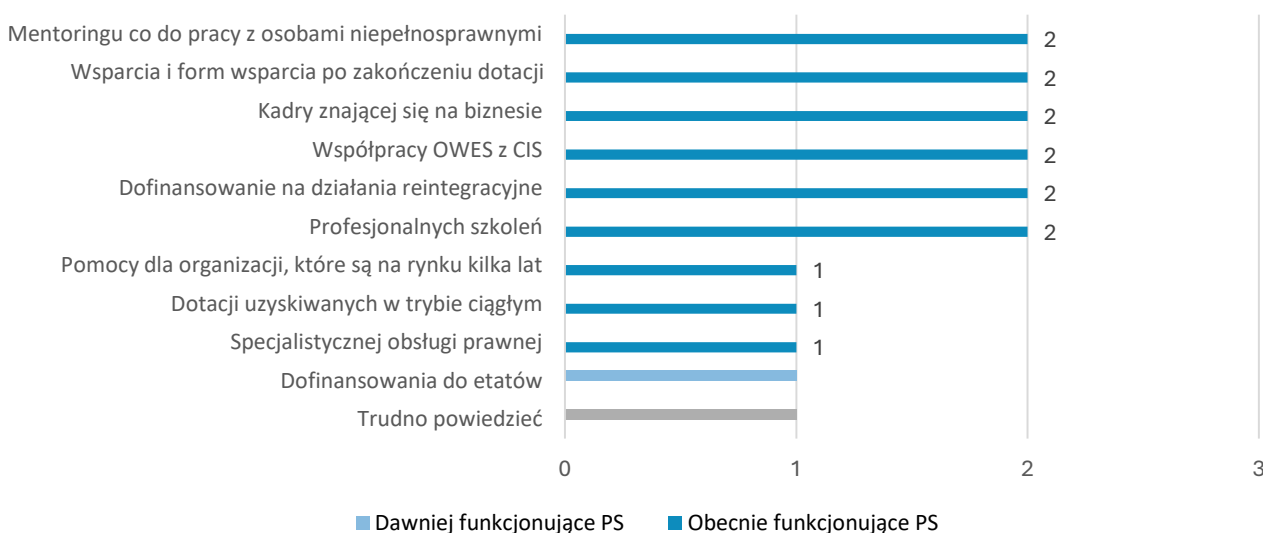
P17. Na ile zgadzają się Państwo z poniższym stwierdzeniem: Oferta OWES dla PS/PES jest wystarczająca dla ich powołania i skutecznego funkcjonowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=106

W kolejnym pytaniu, dotyczącym brakujących form wsparcia ze strony OWES, odpowiedzi udzielili jedynie respondenci, którzy nie zgadzają się ze stwierdzeniem: „Oferta OWES dla PS/PES jest wystarczająca dla ich powołania i skutecznego funkcjonowania”. Otrzymaliśmy 11 odpowiedzi i prezentujemy je jako liczbę osób, nie udział procentowy w odpowiedziach.

Dawniej funkcjonującym przedsiębiorstwom najczęściej trudno jest powiedzieć, jakiego wsparcia brakowało (50%) lub też wskazywali na dofinansowanie do etatów (50%). Obecnie funkcjonujące przedsiębiorstwa równie często wskazywały 6 odpowiedzi: profesjonalnych szkoleń, dofinansowania na działania reintegracyjne, współpracy OWES z CIS, kadry znającej się na biznesie, wsparcia i form po zakończeniu dotacji oraz mentoringu w kwestii pracy z osobami z niepełnosprawnościami. Odpowiedzi te wskazało w każdym przypadku 22% spośród obecnych przedsiębiorstw społecznych.

Wykres 28. Formy wsparcia, których brakowało przedsiębiorstwom społecznym w ofercie regionalnego OWES (w podziale na Dawniej funkcjonujące PS i Obecnie funkcjonujące PS)

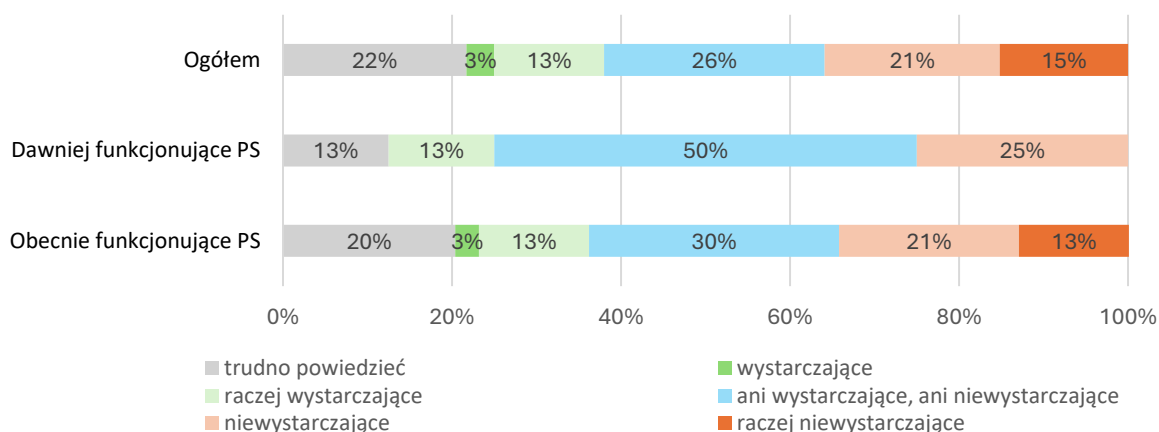
P18. Jakich form wsparcia dla PS brakowało w ofercie regionalnego OWES? O jakie działania warto rozszerzyć ofertę OWES, aby realnie wzmacniać i rozwijać PS? (pytanie otwarte i możliwość wielu wskazań)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=11, wykres prezentuje liczbę osób

4.4. Ocena możliwości uzyskania wsparcia przez PES lub PS w regionie

Największy odsetek respondentów – 30% ogólnych odpowiedzi – uznał możliwość uzyskania wsparcia za „ani wystarczające, ani niewystarczające”. Drugim z kolei wskazaniem z największą liczbą głosów jest jednak niewystarczająca możliwość uzyskania wsparcia (łącznie „niewystarczające” i „raczej niewystarczające”) – 36%. Neutralność w odpowiedziach pojawiała się częściej wśród dawniej funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych, spośród których aż 50% wybrało tę odpowiedź, podczas gdy wśród przedsiębiorstw obecnie funkcjonujących odsetek ten wynosi 26%. Wskazuje to na wysoki poziom neutralności lub niejednoznaczności w ocenie jakości dostępnego wsparcia, przy czym przedsiębiorstwa społeczne funkcjonujące dłużej zdają się być bardziej ostrożne w swoich opiniach. Znaczna część respondentów oceniła dostępność wsparcia jako niewystarczającą. Łącznie odpowiedzi „niewystarczające” i „raczej niewystarczające” wskazał 34% respondentów – w tym 21% oceniających wsparcia jako zdecydowanie niewystarczające oraz 13% jako raczej niewystarczające. W przypadku dawnych przedsiębiorstw społecznych odpowiedź „niewystarczające” wskazało 25%, jednak żadne z nich nie wybrało opcji „raczej niewystarczające”. Wśród obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych odpowiedzi rozkładają się nieco inaczej: 21% oceniło wsparcie jako niewystarczające, a 15% jako raczej niewystarczające. Pozytywne oceny możliwości uzyskania wsparcia, czyli odpowiedzi „raczej wystarczające” oraz „wystarczające”, są stosunkowo rzadkie. Łącznie pozytywnie oceniło je 16% respondentów (13% „raczej wystarczające” i 3% „wystarczające”). Warto zauważyć, że odsetki w tej kategorii są zbliżone zarówno w grupie przedsiębiorstw społecznych dawniej funkcjonujących, jak i obecnie – w obu przypadkach 13% ocenia wsparcie jako raczej wystarczające, a 3% przedsiębiorstw aktywnych jako zdecydowanie wystarczające. Ostatnia kategoria odpowiedzi – „trudno powiedzieć” – została wskazana przez 20% respondentów ogółem, co może wskazywać na większą niepewność wśród obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych (22%), które mogą mieć mniejsze doświadczenie we współpracy z instytucjami wspierającymi, niż przedsiębiorstwa były (13%).

Wykres 29. Ocena możliwości wsparcia PES/PS w regionie (w podziale na Dawniej funkcjonujące PS i Obecnie funkcjonujące PS)

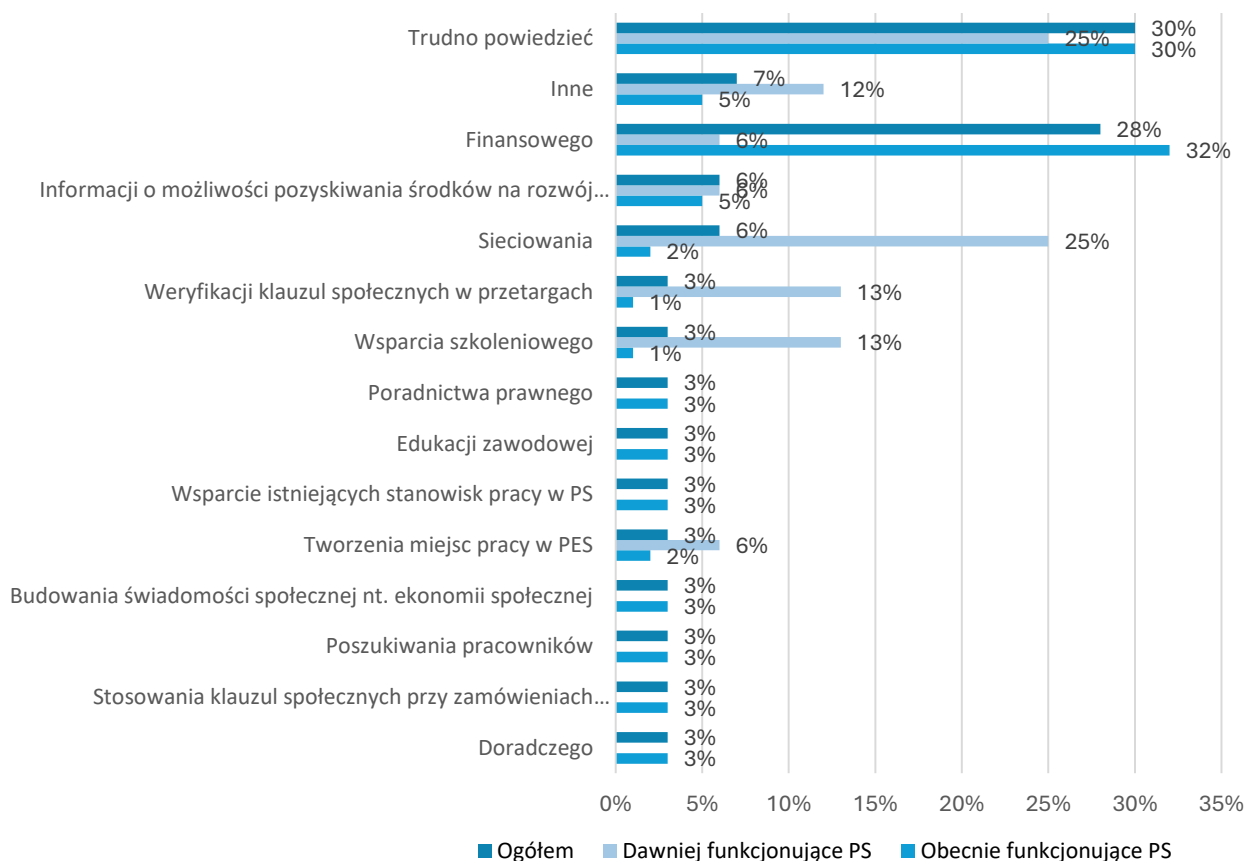

P19: Jak ocenia Pan/Pani możliwość uzyskania wsparcia przez PES/PS w regionie (nie tylko ze strony OWES, ale i innych instytucji funkcjonujących w województwie)?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=106

Respondentom najczęściej trudno jest wskazać jakiego wsparcia lub oferty dla PES/PS brakuje w regionie. Wskazują jednak wsparcie finansowe (28% ogółu), szczególnie w przypadku przedsiębiorstw społecznych aktualnie funkcjonujących (32%), ponieważ dawniej funkcjonujące dużo rzadziej wskazują na taką potrzebę (6%). Ta kategoria przedsiębiorstw społecznych częściej wskazywały potrzebę sieciowania (25%), a więc nawiązywania kontaktów z innymi PS, które może być inspirujące dla obu stron wchodzących w taką relację.

Wykres 30. Wsparcie dla PES/PS, którego brakuje w regionie (w podziale na Dawniej funkcjonujące PS i Obecnie funkcjonujące PS)

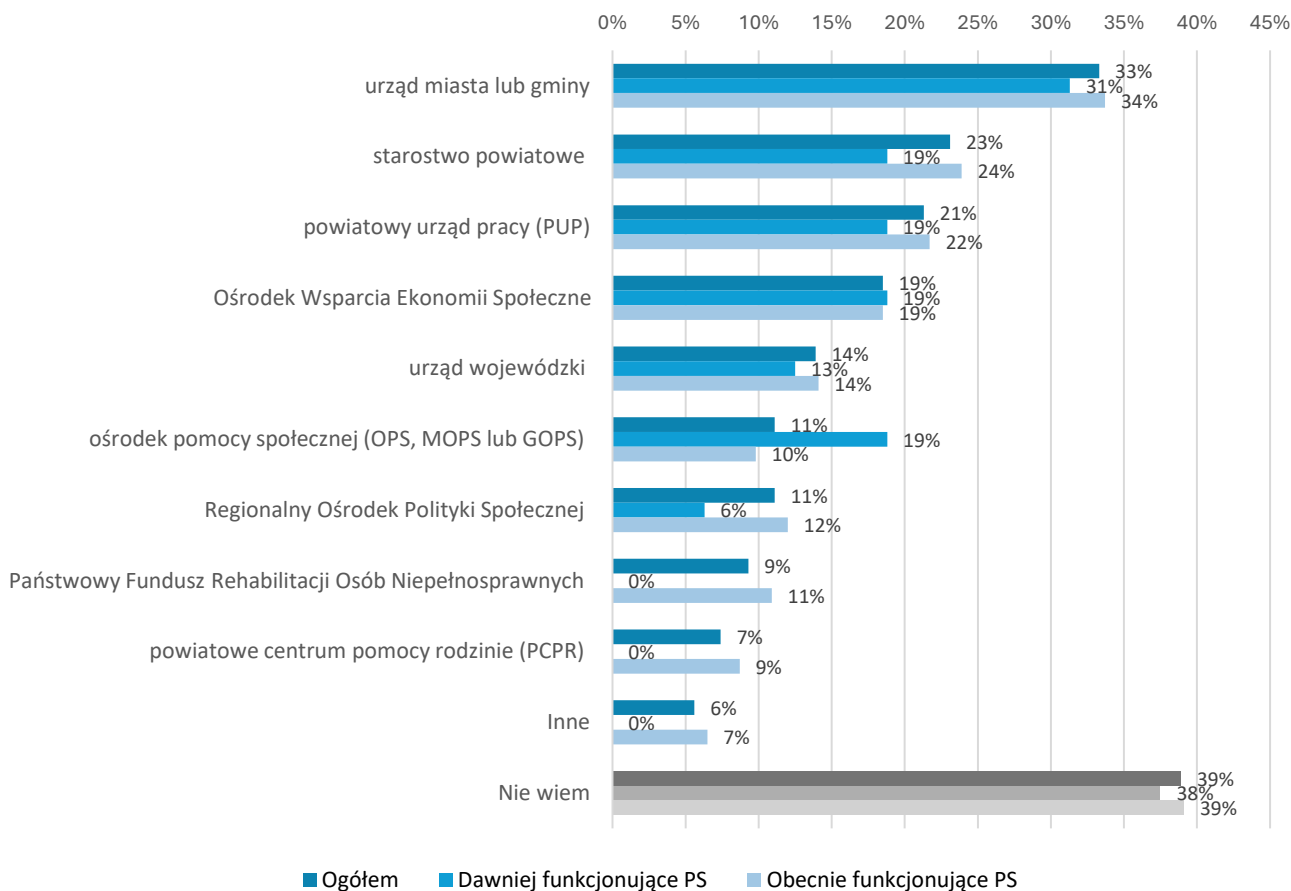
P20: Jakiego rodzaju wsparcia/oferty dla PES/PS w regionie brakuje, aby mogły one dobrze funkcjonować i się rozwijać? (pytanie otwarte i możliwość wielu wskazań)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=106

Najczęściej wskazywaną instytucją, której zaangażowanie powinno wzrosnąć, jest urząd miasta lub gminy, taką odpowiedź udzieliło 33% respondentów ogółem, 31% dawnych przedsiębiorstw społecznych oraz 34% obecnie funkcjonujących. Drugą najczęściej wymienianą instytucją jest Starostwo Powiatowe, wskazane przez 23% respondentów. W dalszej kolejności pojawiają się Powiatowe Urzędy Pracy (PUP), które wskazało 21% przedsiębiorstw. Wyniki te pokazują, że oprócz samorządów lokalnych przedsiębiorstwa społeczne widzą istotną rolę instytucji związanych z polityką zatrudnienia i rynkiem pracy. Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) zostały wskazane przez 19% respondentów we wszystkich trzech grupach, co świadczy o tym, że niezależnie od stażu działalności przedsiębiorstwa społeczne postrzegają OWES jako ważnych, ale niewystarczająco aktywnych partnerów, których rola powinna być większa. Jeśli chodzi o urząd wojewódzki, 14% ogółu respondentów uznało, że powinien bardziej angażować się we wsparcie. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej został wskazany przez 11% ogółu, 6% byłych przedsiębiorstw i 12% obecnych, co pokazuje, że te drugie przedsiębiorstwa nieco częściej oczekują większej aktywności tej instytucji. Ośrodki pomocy społecznej (OPS, MOPS, GOPS) zostały wskazane przez 11% respondentów ogółem, 19% dawniej funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych oraz 10% obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw. Mniejszy odsetek odpowiedzi dotyczył Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (9% ogółem, 0% dawnych, 11% aktualnych) oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie (7% ogółem, 0% dawnych przedsiębiorstw, 9% obecnych). Warto także zwrócić uwagę na wysoki odsetek odpowiedzi „nie wiem”, wskazany przez 39% respondentów ogółem. Tak duży odsetek odpowiedzi świadczy o braku wyraźnej świadomości wśród przedsiębiorstw społecznych, które instytucje powinny przejąć większą odpowiedzialność za oferowanie wsparcia, co może wynikać z niedostatecznej informacji o kompetencjach

poszczególnych podmiotów lub z rozproszenia działań w regionie. Odpowiedź „inne” pojawiła się rzadko (6% ogółem, 0% dawnych, 7% obecnych).

Wykres 31. Jakie instytucje powinny być bardziej zaangażowane w oferowanie wsparcia dla PES/PS w regionie? (w podziale na Dawniej funkcjonujące PS i Obecnie funkcjonujące PS)

P21: Jakie instytucje powinny być bardziej zaangażowane w oferowanie wsparcia dla PES/PS w regionie? (możliwość wielokrotnego wyboru)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=106

W odpowiedziach „Inne” najczęściej wskazywano urząd marszałkowski (40% ogółu, z czego wskazano jedynie przez aktualne przedsiębiorstwa społeczne) oraz brak konkretnego wskazania instytucji (również 40%). Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej pojawiło się w 20% odpowiedzi. Dawniej funkcjonujące PS w tej kategorii nie udzieliły żadnych wskazań. Wyniki te pokazują, że aktualnie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne częściej oczekują wsparcia od szczebla wojewódzkiego i centralnego.

4.5. Ocena programów ministerialnych i ich wpływ na rozwój i wzmocnienie PS

Respondenci z funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych nie współpracujących z OWES dokonali oceny programów ministerialnych (DES) i ich wpływu na rozwój i wzmocnienie PS tj. Programu „Odporność oraz rozwój ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej” na lata 2022-2025, „Programu Warto być Przedsiębiorstwem Społecznym” na lata 2023-2025 (dawniej „Program Przedsiębiorstwo Społecznej +”). Analizowane dane dotyczą wyłącznie aktualnie funkcjonujących PS, ponieważ ustawa o ekonomii społecznej wg której otrzymały status PS weszła w życie w 2022 roku. Zatem dawniej funkcjonujące PS nie miały możliwości skorzystać z ww. programów. Respondentom trudno było jednoznacznie ocenić podejmowane w ramach tych programów działania i ich organizację, taka sytuacja dotyczy około połowy udzielonych odpowiedzi. Niemniej tendencja jest raczej pozytywna. Jedynie stwierdzenie „Czas oczekiwania na wyniki

programów jest rozsądny i akceptowalny biorąc pod uwagę potrzeby organizacji” otrzymało więcej głosów na „raczej się nie zgadzam” i „zdecydowanie się nie zgadzam”.

Tabela 22. Zgodność ze stwierdzeniami dotyczącymi programów resortowych dla PS/PES

		Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam
Programy resortowe są pomocne dla rozwoju PS	Obecnie funkcjonujące PS	4%	3%	51%	13%	29%
Zasady dotyczące realizacji programów są przejrzyste	Obecnie funkcjonujące PS	6%	6%	52%	17%	19%
Zasady dotyczące rozliczenia programów są przejrzyste	Obecnie funkcjonujące PS	6%	2%	53%	18%	21%
Informacje o konkursie (www, informacja telefoniczna) są przejrzyste i dostępne	Obecnie funkcjonujące PS	6%	2%	57%	12%	23%
Formularze/wnioski aplikacyjne do programów są trudne do wypełnienia	Obecnie funkcjonujące PS	8%	12%	60%	14%	6%
Czas oczekiwania na wyniki programów jest rozsądny i akceptowalny biorąc pod uwagę potrzeby organizacji	Obecnie funkcjonujące PS	16%	14%	48%	13%	9%
Dofinansowania w ich ramach dotyczą kluczowych trudności w funkcjonowaniu PS	Obecnie funkcjonujące PS	2%	3%	53%	22%	20%
Programy są niewystarczające, aby ustabilizować działanie PS i ich rozwój	Obecnie funkcjonujące PS	3%	8%	54%	16%	19%

P22. Na ile zgadza się Pan/Pani z poniższymi stwierdzeniami na temat wspomnianych Programów resortowych dla PS/PES?

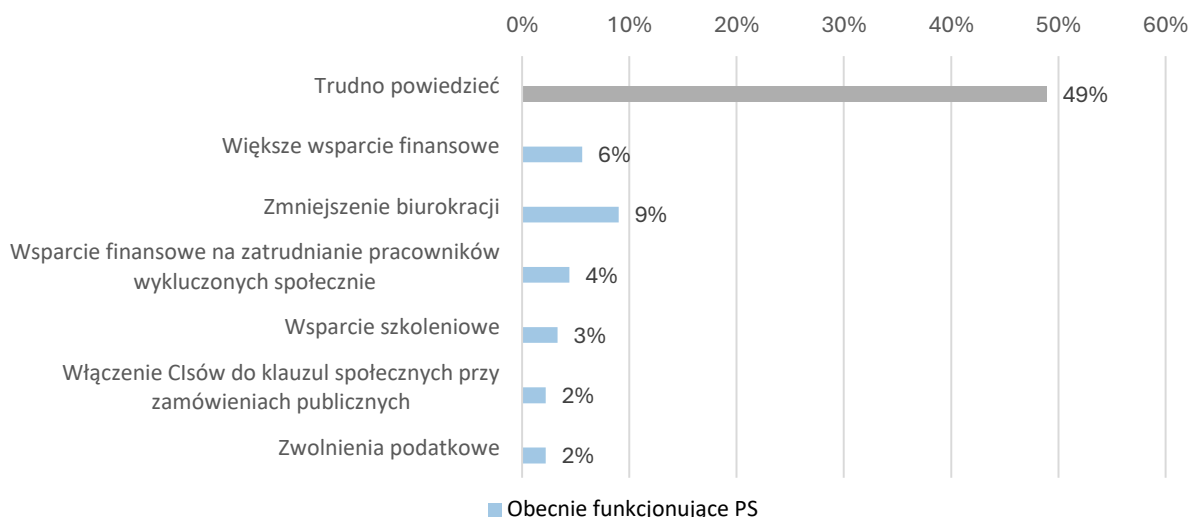
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=106

3.6. Postulowane zmiany legislacyjne w obszarze ES

Większości respondentów trudno jest powiedzieć jakie zmiany w legislacji powinny zostać wprowadzone, aby rozwijać PS. Takiej odpowiedzi udzieliła niemal połowa respondentów. Jeżeli już udzielają jakiejś odpowiedzi, to zazwyczaj proponują oni zmniejszenie szeroko rozumianej biurokracji (9%), opisywanej na przykład jako bariera ze względu na: „*prowadzenie księgowości i nieznajomość przepisów prowadzenia ksiąg fundacji przez większość biur księgowych, druga sprawa zawartość i nieczytelność procedur wnioskowania o dofinansowanie, odrzuca się wnioski bez informacji, co i jak należy poprawić*”. Drugą zmianą są przepisy związane z zatrudnianiem pracowników (8%): „*powinno się większą wagę przywiązywać do*

sposobu zatrudniania pracowników i wzmacniania zatrudniania na podstawie umowy o pracę”. Trzecim elementem, na który warto zwrócić szczególną uwagę ze względu na jego powtarzalność w poprzednich odpowiedziach, są klauzule społeczne (wskazane przez 7% ogółu), które często nie pojawiają się w konkursach: „W ofertach, konkursach uwzględniać klauzule społeczne dla podmiotów ekonomii społecznej, PS.”. Inny respondent udzielił podobnej, wyrażającej rozczarowanie obecnym systemem konkursowym, odpowiedzi: „legislacja istnieje, ale nie jest stosowana w zakresie klauzul społecznych, tylko jest koleśiostwo”.

Wykres 32. Zmiany legislacji dotyczącej ekonomii społecznej

P23. Jakiego rodzaju zmiany w legislacji dotyczącej ekonomii społecznej powinny zostać wprowadzone, aby rozwijać podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=90

IV. Wnioski

Główne zakresy działalności badanych przedsiębiorstw społecznych skupiały się na świadczeniu usług gastronomicznych, edukacyjnych, porządkowych, remontowych i budowlanych oraz opiekuńczych (świadczenie opieki dla seniorów, dzieci). Dominującymi grupami zagrożonymi wykluczeniem zatrudnionymi w PS są osoby bezrobotne i w mniejszym stopniu osoby z niepełnosprawnościami.

PS najczęściej podejmują dość regularną współpracę z OWES i PUP oraz urzędami miast i gmin, a mniej regularnie z innymi PES i PS. Obszary wspólnych działań obejmują przede wszystkim finanse (dofinansowania). Pracownicy przedsiębiorstw społecznych chętnie korzystają także z wiedzy i doświadczenia kadry danej instytucji oraz szukają możliwości poszerzania kontaktów i integracji lokalnego środowiska. Jako współpracę rozumieją także świadczenie płatnych usług na rzecz wspomnianych podmiotów. W niektórych obszarach PS chciałoby rozwinąć, zacieśnić współpracę. Dotyczą one wsparcia finansowego, pomocy w pozyskiwaniu klientów i współpracy we realizacji zadań. Jak zostało wcześniej wspomniane, PS często współpracują z OWES i inicjują tę współpracę. Szukają wsparcia przede wszystkim na początku działalności, do utworzenia nowego przedsiębiorstwa społecznego.

PS najczęściej sięgają po pomoc OWES w obszarach dystrybucji informacji, procesu dotyczącego dotacji od OWES na utworzenie lub utrzymanie miejsc pracy i doradztwo ogólne. Najrzadziej, choć nadal stosunkowo często, wsparcie, z którego korzystają, dotyczy działań doradczych w zakresie zamówień publicznych.

Badani bardzo pozytywnie ocenili usługi świadczone przez ośrodki wsparcia ekonomii społecznej. We wszystkich obszarach zaobserwowano niewiele wyższe zadowolenie wśród nowych PS niż starych. Może

to świadczyć, że wciąż podnoszona jest jakość świadczonego wsparcia, a zastosowane instrumenty prawne przynoszą pozytywne skutki. Z poszczególnych aktywności animacja lokalna (jednocześnie wiele podmiotów zadeklarowało, że nie korzystało z tej pomocy), pozyskiwanie dotacji oraz przekazywanie informacji otrzymały bardzo pozytywne opinie. Szczególnie sprawnie docierają do PS informacje o szkoleniach i doradztwie. Wszelkie usługi doradcze oraz motywowanie, szkolenia i działania reintegracyjne zostały ocenione dobrze, choć jednocześnie nadal wiele przedsiębiorstw społecznych nie skorzystało do tej pory z tych form wsparcia.

W większości nie wskazano braków w ofercie OWES. Niemniej tam, gdzie zostały rozpoznane, dotyczyły przede wszystkim wsparcia w finansowaniu i pozyskiwaniu funduszy na działalność i rozwój. Wpływ OWES na działalność i rozwój PS jest umiarkowanie wysoki, podobnie jak efekty udzielanego wsparcia. Najbardziej zauważalnym rezultatem współpracy z OWES jest tworzenie nowych miejsc pracy w PS. Temat finansów pojawił się także przy okazji definiowania trudności we współpracy z OWES. Zastrzeżenia pojawiły się również do przepływu informacji ze strony ośrodków oraz do rozbudowanej biurokracji rozumianej przede wszystkim jako nadmiar, powtarzanie dokumentacji. Negatywne uwagi stanowiły jedynie ok. 10% wskazań.

W ramach analizy zostały porównane przedsiębiorstwa społeczne współpracujące i niewspółpracujące z OWES. Porównaniu podlegała ocena oferty i poszczególnych zasobów OWES, ocena możliwości uzyskania wsparcia oraz ocena programów ministerialnych. Przedsiębiorstwa społeczne z doświadczeniem współpracy z OWES oceniają ją znacznie lepiej niż przedsiębiorstwa niewspółpracujące – dla tych, w większości, powodem braku współpracy był brak odpowiedniej, dopasowanej do nich oferty. Ponieważ nie czuli się oni odbiorcami usług oferowanych przez OWES, nie nawiązali z nimi dłuższej współpracy. Te z przedsiębiorstw społecznych, którym udało się nawiązać kontakt z OWES, doceniają przede wszystkim ich kadre – kompetentną, zaangażowaną i służącą swoją wiedzą. Przedsiębiorstwa społeczne niekorzystające z usług OWES, wszystkie z zasobów oceniają słabiej – najczęściej wyrażają ambiwalentny do nich stosunek. Ważną obserwacją zdaje się być, że spośród PS niewspółpracujących z OWES, dawniej funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne znacznie surowiej oceniły ofertę. Różnice w opiniach obecnie i dawniej funkcjonujących PS znacząco bardziej się różniły.

Zarówno współpracujące, jak i niewspółpracujące z OWES przedsiębiorstwa społeczne, oceniają możliwość uzyskania wsparcia dla PES w regionie jako średnią – ani wystarczającą, ani niewystarczającą. Wymagana jest więc ciągła potrzeba poszerzania dostępu respondentów do współpracy z innymi instytucjami, szczególnie z: urzędem miasta lub gminy, starostwem powiatowym oraz powiatowym urzędem pracy. Jednym z elementów poszerzania tej współpracy może być edukacja pracowników tychże instytucji na temat zakresu działalności przedsiębiorstw społecznych. Jak zauważają respondenci, wiele osób nie jest świadomych istnienia PS w swoim powiecie, a to generuje inne trudności, związane przede wszystkim z sieciowaniem i nawiązywaniem współprac. Być może, z tego też powodu, w zamówieniach publicznych tak rzadko pojawia się zapis o klauzuli społecznej, na który nacisk kładą ankietowani.

Ocena programów ministerialnych wypadła bardzo podobnie - stosunkowo dobrze, choć wielu badanych nie potrafiło ich konkretnie ocenić ani pozytywnie, ani negatywnie. Zdecydowanym mankamentem okazał się długi czas oczekiwania na wyniki programów.

Jako główne przyczyny niekorzystania z oferty OWES rozpoznane zostały: nieznajomość oferty, brak potrzeby korzystania ze wsparcia, oferta niedopasowana do potrzeb PS. Z kolei w brakujących formach wsparcia wskazywano przez dawniej funkcjonujące PS dofinansowanie do tworzenia miejsc pracy, choć równie często badani nie potrafili ich sprecyzować (brakujących form wsparcia). Obecnie funkcjonujące PS zdecydowanie lepiej precyzowali swoje oczekiwania, wskazując na braki z zakresu profesjonalnych szkoleń, dofinansowań na działalność reintegracyjną, brak współpracy OWES z CIS, brak kadry znajdującej się na biznesie, brak wsparcia po zakończeniu dotacji oraz mentoringu w kwestii pracy z osobami z niepełnosprawnościami.

Zmiany legislacyjne, za którymi optują PS dotyczą najczęściej zmian w zakresie biurokracji. Wymaga ona ograniczenia lub uproszczenia – zbyt złożona i skomplikowana, określona przez nich „papierologią”, utrudnia funkcjonowanie. W drugiej kolejności wskazywana jest potrzeba zastosowywania różnego rodzaju wsparcia finansowego, w postaci zwolnień lub chociażby ulg podatkowych (VAT), kosztów wynajmu czy też ulg na zatrudnianie pracowników. Na uwagę zasługuje jeszcze jedna zmiana, związana z często wskazywaną przez respondentów także w innych pytaniach, klauzulą społeczną. Ankietowani zwracają uwagę, że często nie jest ona stosowana przez zlecniodawców w zamówieniach publicznych i z tego powodu obniżane są ich szanse na wygraną w konkursach.

Podsumowując wyniki badania wśród przedstawicieli przedsiębiorstw społecznych, zrealizowanego na potrzeby projektu „Estakada – synchronizacja ekonomii społecznej na poziomie kraju” wyłania się pozytywny obraz współpracy PS z ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej. Zdecydowana większość PS podejmuje współpracę i pozytywnie ocenia ofertę OWES. Nadal jednak pozostają obszary wymagające wsparcia, oprócz płynności finansowania, dotyczą one szeroko rozumianej promocji ekonomii społecznej i budowania jej świadomości w społeczeństwie i wśród lokalnych władz, a co za tym idzie także poszerzania instrumentów umożliwiających długotrwałą współpracę i dalszy rozwój PS. Uwzględniając niewielkie, choć zauważalnie bardziej pozytywne opinie wśród PS, które uzyskały ten status na mocy ustawy o ekonomii społecznej (w raporcie nazywanych „nowymi”) względem przedsiębiorstw społecznych działających przed wdrożeniem tejże ustawy, można sądzić że sytuacja PS niespiesznie ulega polepszeniu.